

Naša anketa

Je dvojtýždenník Bojovník pri zachovávaní pravdy o 2. sv. vojne dostatočne bojovný a zároveň aj edukačný (vzdelávací)?

Ján Kašica, tajomník ObIV SZPB, Zvolen: – Dvojtýždenník Bojovník, podľa môjho názoru a ľudí čo ho pri osobných rozhovoroch hodnotili, sú noviny, ktoré spĺňajú svoju náplň protifašistických odbojárov.

Čitatelia sa z neho dozvedia historické skutočnosti nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia, o druhej svetovej vojne a aj nové informácie, ktoré sa postupne uvoľňujú z archívov. Je potrebné Bojovník podporovať a chrániť, nakoľko žijeme v dobe, kedy by rôzne sily radi zmenili historickú pravdu o druhej svetovej vojne. Bojovník je jeden s našich nástrojov na obhajobu historickej pravdy.

Jozef Petráš, predseda ObIV SZPB, Trnava: – Podľa mňa Bojovník je bojovníkom v pravom zmysle slova. Poukazuje konkrétne na historickú pravdu o 2. sv. vojne, čo sa súčasným vládnucim v SR a EÚ nepáči. Správne reaguje a zverejňuje informácie, ktoré verejnoprávne médiá zamlčujú, prekrucujú. Lepšie povedané, nezverejňujú. Takto je treba pokračovať aj v budúcnosti. Pravda musí zvíťaziť!

Štefan Horváth, člen Predsedníctva ObIV SZPB Banská Bystrica: – Dvojtýždenník Bojovník patrí k tým málo printovým médiám, ktoré pravdivo informujú o 2. svetovej vojne a vôbec o boji proti nemeckému fašizmu a nacizmu. Stojí v prvom rade bojovníkov proti neonacizmu súčasnosti a čoraz sofistikovanejším a masívnejším snahám o prekrucovanie obdobia druhej svetovej vojny a nezastupiteľnej úlohy Sovietskeho zväzu a Červenej armády pri oslobodzovaní Európy. Bojovník by tak mohol byť výborným pomocníkom dejepisárov v školách a prispieť tak k výchove a vzdelávaniu našej mladej generácie.

Maroš Čupka, člen ZO SZPB, Rudlová-Sásová: – Bojovnosť dvojtýždenníka sa odvíja od jeho prispievateľov a tém. Vďaka tomu, že prináša pohľad aj inej strany, je v istom spôsobe ostrovom obklopeným jednostrannými informáciami. Netreba meniť obsah, len ho trochu prevetrať, zatraktívniť a sprehľadniť, viac tém by sa mohlo venovať aktuálnym spoločenským otázkam, ako aj histórii a skutočným príbehom. Apelujem na všetkých predplatiteľov, aby motivovali ostatných členov a priateľov SZPB odoberať Bojovník, aby prispeli k jeho zachovaniu a rovnako vyzývajú kompetentných, aby sa Bojovník dostal aj všetkým učiteľom dejepisu.

Michal Kuchár, tajomník ObIV SZPB, Spišská Nová Ves: – Bojovník, podľa môjho názoru, je dostatočne objektívny aj poučný.

(Pokračovanie na str. 3)

Perlička

Ktorý rodič je štedrejší?

Nevieme ako u nás, no Rusi v tom majú jasno.

Prieskum banky „Russkij standart“ za ostatných 10 mesiacov odhalil, že ruskí otcovia prevádzajú deťom na bankomatovú kartu v priemere trojnásobne viac peňazí ako ich matky. (Ruské deti môžu mať svoje karty od 14 rokov veku.)

„83 percent prevodov urobili otcovia, matky len 17 %. Pričom priemerný prevod otcov je 3511 rubľov (cca 39 eur) a matiek 1126 rubľov (cca 12,5 eur),“ vyplýva z analýzy prieskumu. –r–

Spomienka na Vavra Šrobára, nášho významného politika

Pamiatku „dvojnásobného zakladateľa“ spoločného štátu Čechov a Slovákov si pri jeho hrobe na Ondrejskom cintoríne v Bratislave pripomenuli v deň jeho úmrtia, 6. decembra, položením kytičky kvetov aj zástupcovia bratislavskej oblastnej organizácie SZPB.

Nespochybniteľné zásluhy Vavra Šrobára na vzniku ČSR v príhovoroch priblížili vedecký pracovník Ústavu politických vied SAV Miroslav Pekník a zástupca Matice slovenskej Jozef Schwarz.

Po tom, ako české politické strany vytvorili v júli 1918 vrcholný orgán národnej a demokratickej revolúcie Národný výbor československý, Vavro Šrobár sa v októbri 1918 stal členom jeho predsedníctva a koncom mesiaca, spolu s inými politikmi, podpísal manifest Lide československý! V ňom obom národom oznamovali, že po vzniku nového štátu majú svoju vládu, svoju samostatnosť a nezávislosť, svoju Československú republiku.

Bol jedným z piatich významných osobností, ktorí 28. októbra 1918 podpísali deklaráciu o založení ČSR. Z poverenia Národného výboru československého sa stal

(Pokračovanie na str. 5)

Ústredná rada SZPB rokovala formou per rollam

Dňa 2. 12. 2020, vzhľadom na hygienické opatrenia ohľadne vírusu Covid-19, zorganizoval predseda SZPB Pavol Sečkárok rokovanie Ústrednej rady SZPB spôsobom per rollam (písomné vyjadrenie formou obežníka). V prvej vlne pandémie bol už tento spôsob odskúšaný pri rokovaní Predsedníctva ÚR SZPB.

K programu P. Sečkárok uviedol, že „každý člen ústrednej rady dostal všetky materiály, ktoré predsedníctvo odporučilo prerokovať v ÚR SZPB a aj návrh uznesenia k tomu. Na zaujatie stanoviska bol priestor 10 dní“.

Od členov ústrednej rady prišli len „menej podstatné pripomienky, obsahovo bolo všetko schválené,“ povedal predseda Sečkárok a zdôraznil: „Išlo o tieto dokumenty. Zhodnotili sme, ako sa plní uznesenie XVII. zjazdu SZPB po dvoch rokoch. Posúdili sme

aj to, ako si oblastné výbory splnili úlohy za 3. štvrťrok 2020.

Navyše sme schválili štatúty a zloženie Redakčnej rady SZPB. K tomu prišiel iba návrh na jej doplnenie o profesora Jozefa Leikerta, čo bolo schválené. Voľba predsedu a tajomníka RR SZPB je však na rade samotnej. Do toho jej nebude hovoriť žiadny iný orgán,“ zdôraznil predseda SZPB.

(Pokračovanie na str. 5)

Pravda získala medailu M. R. Štefánika

Redaktorky a redaktori denníka Pravda získali ako prví zástupcovia médií na Slovensku striebornú Medailu Milana Rastislava Štefánika. Významné ocenenie im SZPB udelil za presadzovanie demokratických a humanistických tradícií boja slovenského národa za slobodu a proti fašizmu.

„Je dôležité poznať históriu a jej súvislosti, bez toho sa nepohneme dopredu,“ povedal predseda SZPB Pavol Sečkárok pri odovzdávaní medaily a zvýraznil, že „vedenie nášho zväzu v rámci histórie vašich novín vysoko oceňuje zásadné postoje jej redaktorov v 30. rokoch po nástupe Hitlera k moci, keď varovali pred rozširovaním fašizmu a nacizmu v Európe, aj

ich odhodlanie pretavené do článkov pri obrane Československej republiky.

Nemôžeme zabudnúť najmä na slova historickej poslanice Pravdy počas SNP, keď sa stala najvplyvnejšími

tlačovými novinami pri informovaní o domácom i zahraničnom dianí, ale aj pri podnecovaní Slovákov a Sloveniek do boja proti nemeckým okupantom

(Pokračovanie na str. 5)

Zástupcovia redakcie Pravdy a SZPB počas odovzdávania Medaily M. R. Štefánika II. stupňa. Šéfredaktor Jakub Prokeš štvrtý sprava.

Na zamyslenie: Aj po Kristových rokoch vás môžu ukrižovať.

Pavol Janík (básnik, dramatik, prozaik, aforista, publicista, prekladateľ a reklamný tvorca)

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

26

Čína varovala Rusko

USA pripravujú tvrdý útok na loďstvo Ruska v Atlantickom oceáne. Moskva musí byť pripravená na provokácie Washingtonu v regióne, hovoria čínski vojenski experti pri komentovaní znovuzrodenia amerického Atlantického loďstva.

Analýza Číňanov v Sohu tvrdí, že Američanov čoraz viac dráždia pochody ruského vojenského námorníctva a jeho aktivity neďaleko od amerického pobrežia.

Toto však nie je jediný faktor obrody Atlantického loďstva, tvrdia čínski experti. Washington nazerá na Moskvu ako na glo-

bálne ohrozenie svojej svetovej hegemonie, preto využíva celé spektrum opatrení na zadržiavanie ruského vplyvu. Ide tu o nátlak politický, ekonomický i vojenský.

„Spojené štáty sa rozhodli pre tvrdý úder a na boj s Ruskom sformovali Atlantické loďstvo.

Zdá sa, že súperenie medzi poprednými mocnosťami začína naberať obrátky,“ píše Sohu a čínski experti v ňom radia Rusku, aby bolo pripravené na provokácie USA v Atlantiku.

V. Mikunda podľa tsargrad.tv, 4. 12. 2020

Brusel je v šoku! Koniec imigrácie!

Kráľovná podpísala príslušné zákony, ktoré zakazujú imigráciu.

Britská ministerka vnútra Proti Patelová vyhlásila, že vláda Veľkej Británie po prvýkrát za života súčasnej generácie Angličanov preberá

kontrolu nad imigráciou a Británia tak má konečne právomoc stanoviť si svoj vlastný osud.

Nové právne imigračné reformy, schválené už obojma komorami britského parlamentu, ukončili voľný po-

hyb utečencov a imigrantov do Veľkej Británie. Tieto opatrenia začínajú platiť 31. 12. 2020 o 23.00 hod.

O azyl bude možné požiadať iba mimo územia V. Británie na jej konzulátoch.

Podľa youtube.com, 13. 11. 2020

Rusko je bezpečnostnou výzvou aj pre Slovensko

Šéf slovenskej diplomacie Ivan Korčok vyjadril 1. 12. presvedčenie, že silná Severoatlantická aliancia, pripravená na výzvy budúceho desaťročia, je životným záujmom Slovenska. Ďalej označil Rusko za bezpečnostnú výzvu pre alianciu a aj pre SR.

Korčokove vyjadrenia zazneli v prvý deň dvojdnového zasadnutia ministrov zahraničných vecí členských krajín NATO, ktoré prebieha formou videokonferencie.

Pravda.sk, 1. 12. 2020 (výňatok)

Prečo USA nepredížia Start-3?

Špeciálny predstaviteľ prezidenta USA Donalda Trumpa pre kontrolu výzbroje Marshall Billingslea v článku pre Inštitút verejnej politiky, ktorý bol uverejnený 8. decembra 2020, tvrdí, že Start-3 nepokrýva vyše 60 % strategickú výzbroje

Ruska. A toto vraj bolo známe už v časoch prezidentstva Baracka Obamu v roku 2010 pri podpise zmluvy (platnosť od 5. 2. 2011).

Z ruského ministerstva zahraničia sa zase ozýva, že USA síce majú výhrady voči Dohovoru o znížení počtu strategických útočných zbraní, pritom ho však samé neplnia.

Podstata nesúlada týchto názorov je zrejme v niečo inom. V tom, že Rusi sú vo vývoji tejto triedy zbraní vpredu a Američania by ich radi zastavili. Čiže chcú Rusom zastaviť to, kam sa sami ešte nedostali.

-vmi-

Rusko pripravuje na Kube prekvapenie pre USA

Po informáciách o tom, že k roku 2030 môže byť na Kube vybudovaná veľká ruská vojenská námorná základňa, špecialisti vyslovili predpoklad, že hlavným cieľom jej vytvorenia je presun sem niekoľkých stovák rakiet „Cirkon“.

V súvislosti s ich dosahom, čo je 2000 km, všetky veliteľské centrá USA môžu byť zlikvidované za 12 minút.

„Rozmiestnenie strategických síl na území

Kuby nemá žiadny iný zmysel, pretože USA môžu udrieť na tamojšie im známe ciele. Avšak s plavidlami Vojenského námorníctva RF to bude omnoho zložitejšie, prepadnúť tieto rakety prostriedkami PVO/PRO, ktoré majú Spojené štáty k dispozícii, to v podstate nebude možné. Pri takejto ochote do 10 minút nezostane z Washingtonu nič,“ tvrdí špecialista.

V. Mikunda podľa t.stopnews.online, 24. 11. 2020

USA nemajú na vyváženie Číny?

„USA strácajú čas odstraňovaním Číny“, uviedol v rozhovore pre Axios poradca zvoleného prezidenta Joe Bidena americký generál vo výslužbe Stanley McChrystal.

Varoval, že USA podcenili rastúce vojenské kapacity Číny, a súčasne narastá obava, že na potlačenie tohto prudkého nárastu sa kráti čas a je možné, že prepad vojenských kapa-

cít USA už nebude len hypotéza, ale fakt.

Ďalej uviedol, že „vojenská kapacita Číny vzrástla oveľa rýchlejšie, ako si ľudia uvedomujú“ a že USA nemá dostatok času na vyváženie sily v Ázii.

Podľa HSP z 5. 12. 2020

Ukrajinec v OSN vyslovil svoju verziu 2. sv. vojny

Stály predstaviteľ Ukrajiny v OSN S. Kislica počas decembrového slávnostného zasadnutia VZ OSN na pamiatku všetkých obetí 2. sv. vojny uviedol, že Adolf Hitler „rozpracoval plán vojny spolu so sovietskym lídrom Josifom Stalinom“.

„Ukrajina patrí k tým regiónom, kde bola rozpútaná druhá svetová vojna. Lenže 1. septembra 1939 bolo ďaleko od počiatočného štádia plánu, ktorý Hitler rozpracoval v sprisahaní

so Stalinom,“ vyhlásil Kislica a ďalej uviedol, že „prvými obeťami tohto plánu“ sa stali Ukrajinci a Poliaci. „Sovietske vojská zabili tisíce Ukrajincov počas okupácie a ešte viac počas ústupu v roku 1941, zničiac dôležitú infraštruktúru v mestách pred útokom nacistov“ a vzápätí poznamenal, že v roku 1944 sa situácia zmenila: „sovietske vojská začali útočiť a nacisti spaľovali všetko, čo zostalo“.

-r-

Čo píšú iní

■ Čarnogurský reagoval na šéfa SIS...

...Pčolinský sa... nevyhol pôsobeniu ruských tajných služieb u nás. „Povedal, že ich zaujíma – okrem iného – aj naša akademická obec a rôzne spolky, ktoré vyvolávajú spomienkový optimizmus v súvislosti s Rusmi.“

„Trebá si vážiť, že nás Červená armáda oslobodila, neznamená to však, že je nevyhnutné tolerovať všetky podporné aktivity, ktoré sa okolo toho zjavujú. Podporné aktivity robí aj Slovensko-ruská spoločnosť, ktorej mám česť predsedáť. Znamená to, že sa nebudú tolerovať?“ Pýta sa Ján Čarnogurský st.

HSP, 8. 12. 2020 (výňatok)

■ Sú USA revizionistický štát?

Za taký ich považuje ministerstvo zahraničia RF pretože USA už dlhé roky považujú Rusov, narodených na ostrovoch Južných Kuríl, za Japoncov.

„Trebá ešte nejaký dôkaz, že USA sú revizionistická mocnosť? Na základe rozhodnutia z roku 1945 (víťazov 2. sv. vojny – pozn. Bojovník) Kurilské ostrovy pripadli ZSSR,“ hovorí sa v ozname ministerstva na Twitter. A ďalej sa v ňom uvádza, že štátny department USA tým spochybňuje výsledky 2. sv. vojny a „stimuluje revanšizmus“.

Podľa ria.ru, 6. 12. 2020

■ Škandál na Ukrajine

V Dnepropetrovskej oblasti mala byť odovzdaná jubilejná medaila „75 rokov víťazstva vo Veľkej vlasteneckej vojne v rokoch 1941–1945“ 95-ročnému veteránovi Vasilijovi Vološkovi.

Na akt vyznamenávania v meste Novomoskovsk však prišla jeho dcéra Ljubov, ktorá vyhlásila, že toto vyznamenanie je „zločinom proti štátu“ a priznala sa, že otcovi o jeho vyznamenaní vôbec nepovedala.

Okrem Vološka bolo v meste vyznamenaných ďalších 14 veteránov VVV.

Podľa vz.ru, 5. 12. 2020

■ Ambasáda USA v Budapešti odsúdila článok prirovnávajúci Sorosa k Hitlerovi

Americká ambasáda v Budapešti v pondelok 30. novembra rázne odsúdila článok, v ktorom komisár maďarskej vlády pre kultúru Szilárd Demeter prirovnal amerického finančníka Georgea Sorosa k Adolfovi Hitlerovi a nemeckým nacistom. Informovala o tom agentúra AP.

Szilárd Demeter, ktorý je zároveň aj riaditeľom budapeštianskeho Petöfiho literárneho múzea, opisuje Sorosa ako „liberálneho Führera, ktorého jeho liberárskú armádu zbožňuje viac ako nacistická armáda Hitlera“.

Článok v sobotu 28. novembra zverejnil provládny spravodajský portál Origó.hu.

HSP, 30. 11. 2020 (výňatok)

■ Šojgu nemeckej ministerke: Z pozície sily? Tak, na to sa opýtajte deduška!

Ruský minister obrany Sergej Šojgu označil vyhlásenie nemeckej ministersky Annegret Kramp-Karrenbauerovej, ktorá uviedla, že s Ruskom by sa malo hovoriť z pozície sily „za útoky urazenej školáčky nižších ročníkov“. Poradil Kramp-Karrenbauerovej, aby sa obrátila na svojho deduška, ktorý jej povie, aké je to hovoriť s Rusmi z pozície sily.

Podľa prviny.cz 30. 11. 2020

■ Odpoveď z Moskvy po demontáži pomníka Koneva

Ruské ministerstvo zahraničia 27. 11. 2020 vyhlásilo, že postoj k odstráneniu pomníka maršala Koneva v Prahe (3. 4. 2020) bude vnímať v kontexte vzájomných vzťahov.

„Je nám hlboko ľúto, že 20. novembra v Prahe demontovali podstavec pomníka maršalovi Sovietskeho zväzu Konevovi. Považujeme tento krok, ktorý úplne likviduje monumentálne osloboditeľa Prahy od nacistických agresorov, za snahu zmazať z pamäti Čechov jednu z najdôležitejších stránok ich vlastnej histórie,“ oznámila hovorkyňa ruského ministerstva zahraničia Maria Zacharovová.

Podľa jej slov Rusko vyzvalo českých partnerov vrátiť bilaterálne vzťahy k civilizovanému medzinárodno-právnomu smeru, a to aj v otázke vojenských pomníkov.

HSP, Sputnik, 28. 11. 2020 (krátené)

Dohoda ako dar pod vianočný stromček

Martin Krno, predseda OblV SZPB Bratislava

V závere roka 1943 dostalo Slovensko pod stromček vzácny dar – Vianočnú dohodu. Samozrejme, vtedy to málokto tušil, názov dodatočne vymysleli historici. Dnes však vieme, že sa stala uholným kameňom druhého najväčšieho protifašistického vystúpenia v krajinách, ktoré sa ocitli pod nechceným tutorstvom nacistického Nemecka.

Hoci Vianočná dohoda patrí medzi najvýznamnejšie dokumenty slovenskej histórie 20. storočia, správa ju mnoho nejasností. Nezachoval sa jej originál. Nevieme, kedy presne bola prijatá, ani jeden z jej „signatárov“ konkrétny dátum nikdy nespomenul. Prvý raz ju publikovali na titulnej strane povstaleckej Pravdy 12. septembra 1944 s údajom na konci: „Bratislava, Vianoce 1943. Podpisy.“

Zrejme išlo o obdobie medzi 12. decembrom, keď v Moskve za prítomnosti Eduarda Beneša a Josifa Stalina podpísali Zmluvu o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci medzi ČSR a ZSSR, a šted-

rým večerom 1943, keď sa už jej tvorcovia rozcestovali na sviatky domov.

Z konšpiratívnych dôvodov Vianočná dohoda nebola signovaná a zo šiestich aktérov sa v ten deň nachádzali v byte Mateja Josku na Gajovej ulici iba piati. Predseda KSS Karol Šmidke vystúpil pred partnermi z občianskeho odboja z hlbokej ilegality až v lete nasledujúceho roka.

V texte môžeme vybadať štýl a logický postup mladého Gustáva Husáka, dobrušovali ho však i ostatní účastníci niekoľkokomesačných rokovaní. Husák sa zaslúžil o jej uverejnenie, keď po príchode do Banskej Bystrice inicioval obnovenie denníka KSS. Článok na prvej strane Pravdy s názvom Z revolučného archívu a s podtitulkami „Vznik a úloha Slovenskej národnej rady, Dohoda o novej ČSR, spoločnom štáte Slovákov a Čechov“ uviedol pod krycím menom P. Kollár.

Dokument nie je dlhý, ale hutný. Dotýka sa štátotvornej otázky (obnovenie Československa, ale na princípe spoluzititia dvoch rovnoprávných národov), SNR ako vrcholného orgánu nášho národa až do zvolenia nového zastupiteľstva, teda nie do príchodu splnomocnencov exilovej vlády z Londýna, ako si to predstavoval Beneš.

Mala sa presadzovať zahraničnopolitická orientácia na Sovietsky zväz (a ostatné slovanské štáty), vnútorné usporiadanie republiky rozvíjať na zásadách demokra-

cie, ľudskej dôstojnosti a čo najrovnomernejšieho rozdelenia národného dôchodku medzi všetko obyvateľstvo. Pritom sa musia vykoreniť fašistické, rasistické, totalitné a iné negatívne tendencie. Uznáva sa sloboda náboženských vyznaní, no s vylúčením vplyvu cirkvi na smerovanie a vedenie štátu.

Napriek nevôli časti českej reprezentácie sa tieto zásady pretavili do programu prvej vlády ČSR na oslobodenom území. Pasáž o postavení Slovenska prečítal v slovenčine ako Magnu chartu na verejnom zhromaždení v Košiciach vtedajší vicepremiér Klement Gottwald.

Iste, mnohé z týchto ustanovení sa neskôr nedodržiavali z taktických (po roku 1945 tri pražské dohody na úkor suverenity slovenských orgánov), ale aj z chybných ideologických dôvodov (porušovanie demokracie a ľudských práv, honba na tzv. buržoázných nacionalistov v 50. rokoch). Hoci sa v rámci obrodeneckého procesu na konci 60. rokov uzákonila nová forma spoločného štátu s Čechmi, v nasledujúcej normalizácii sa zdeformovala a nič dobré pre Slovensko nevešteli ani návrhy na „efektívnejšiu federáciu“ po novembri 1989.

Od 1. januára 1993 máme samostatnú republiku. Aj keď jej vnútropolitický, hospodársky a sociálny vývoj prebieha ako na horskej dráhe, už sa nemôžeme vyhovárať na zahraničie, ale iba na vlastné zlyhania. Viaceré nenaplnené ciele Vianočnej dohody v súčasnosti síce už nie sú aktuálne, no nájdeme medzi nimi aj také, ktoré dodnes nestratili platnosť.

Zomrela telegrafistka oznamujúca víťazstvo

Vo veku 101 rokov zomrela veteránka Veľkej vlasteneckej vojny Ljubov Netupskaja z Bieloruska, ktorá v roku 1945 vyslala z Berlína správu o víťazstve.

Netupskaja pochádzala zo Stupinského rajónu Moskovskej oblasti. Keď sa začala vojna práve ukončila trojročný kurz Moskovského štátneho knihovníckeho inštitútu. Túžila dostať sa na front. Dlho prehovárala vojenskú správu až ju v máji 1942 vzali do samostatného náhradného telegrafického práporu. Za dva mesiace si osvojila profesiu telegrafistky, no do bojovej armády ju začlenili až o dva roky.

Dostala sa do štábu 1. Bieloruského frontu, zúčastnila sa oslobodzovania Bieloruska, Poľska a Nemecka. Do Berlína vstúpila v deň jeho dobytia 2. 5. 1945. A v noci z 8. na 9. mája zaslala do Moskvy správu o podpise Aktu o bezpodmienečnej kapitulácii hitlerovského Nemecka.

Do Bieloruska sa Netupskaja presťahovala v 80-tych rokoch minulého storočia.

Podľa ria.ru, 8. 12. 2020

75 rokov od začiatku Norimberského tribunálu

Oceniť význam Norimberského procesu (20. 11. 1945–1. 10. 1946) sa dá iba v kontexte jeho predhistórie – do neba volajúcej nacistickej agresii proti národom Európy a Sovietskeho zväzu, podľa krutosti najostrejších zločinov na okupovaných územiach, podľa dovtedy nemysliteľných obetí medzi civilným obyvateľstvom, ktoré bolo likvidované na rasistickom princípe, povedal predseda Ruskej vojensko-historickej spoločnosti S. Naryškin.

„Rozsudok, ktorý bol vyhlásený Súdom národov, sa stal základným vkladom pre budúcnosť ľudstva. Naniesol zničujúci úder na základy nacistickej ideológie, na dogmy o rasevej prevahe, na (zabezpečovanie) životného priestoru pre výnimočný národ, na prioritu sily nad právom,“ dodal.

Výsledky stretnutia „Veľkej trojky“ – ZSSR, USA a V. Británie vo februári 1945 v Jalte a aj rozsudok Medzinárodného vojnového tribunálu v Norimbergu postavili pevný základ pre všetko povojnové usporiadanie sveta, poznamenal Sergej Naryškin.

Profesorka Berlínskej slobodnej univerzity Helgarda Kramerová k významu Norimberského procesu a následných súdov nad nacistami uviedla, že je „veľmi veľký, pretože v ich priebehu boli sformulované obecné pojmy, týkajúce sa ľudských práv“. A „fakt, že sa proces konal, že Nemci sa nie samostatne zaoberali svojou minulosťou, bol mimoriadne dôležitý“.

–vmi–

Veľa šťastia, zdravia...

Keď sme si pred rokom želali všetko najlepšie, vôbec sme netušili, čo nás postretne v tomto náročnom roku 2020. Napriek skutočne zlej pandémie a jej výčinom zvládli sme v jej začiatkoch u nás všetko potrebné, a neskôr asistovali sme jej prechodne takmer neriešiteľným prejavom a dôsledkom.

Ale vďaka disciplinovanosti primeranej bojovníkom proti zlobe a neduhom predsa len sme o rok starší a o krok vpred pri prekonávaní rizikových prejavov Covidu-19. Ak by som vám mal niečo od srdca zaželať, tak práve to, aby sme na slová ako pandémia a covid čím skôr zabudli a aby sa nie vytratili, ale čím skôr vymizli z nášho života.

Napriek takýmto neželaným javom dôstojne sme prežili a zažili rok, v ktorom sme aj osobne a v rámci možností, s miernym časovým posunom, oslávili 75. výročie víťazstva nad fašizmom a oslobodenia Slovenska. Zo srdca sme najmä za seba samých precífovali s kytičkou v ruke významy toho, o čom svedčili pamätníky, cintoríny a mohyly osloboditeľov a hrdinov Slovenského národného povstania. Hovorili sme to často a mnohokrát – vďaka za naše oslobodenie, vďaka za náš život a pokrok v našej vlasti.

Práve o to ide a práve preto vám chcem zaželať pevné zdravie, radostný život uprostred svojich blízkych. Aby nás obišiel nerozum, nešťastia, vojny, neľudskosti a tragédie. Nech zažijete v čase Vianoc čas radosti a veselosti, ale aj, samozrejme, aby sme tu boli v roku 2021 pre tento svet stále vzácnejší, aby naše otcovstvo a dedovizeň s nadšením a láskou rozvíjali všetci nám blízki, a najmä tí stále mladší a mladší. Prajeme si, aby občania našej vlasti žili naďalej v zdraví, mieri a láske. A určite vám bude pritom napomáhať aj váš, resp. náš, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov.

V úcte a s láskou

Ing. Pavol Sečár, PhD., predseda SZPB

Naša anketa

(Pokračovanie zo str. 1)

Zdenko Marton, predseda ZO SZPB, Senec: – Bojovník je objektívny, pravdivý. Neprekrúca históriu, ako iné médiá. Jeho články sa dajú využiť aj pri rozširovaní obzoru vedomosti o národnooslobodzovacom boji. Škoda, že to niekomu vadí.

Jozef Cerovský, predseda OblV SZPB, Lučenec: – Dvojtyždenník „Bojovník“ je výnimočný medzi slovenskou tlačou. Žiadne iné noviny alebo časopisy neprinášajú také autentické a pravdivé informácie o 2. svetovej vojne. Takmer vždy alebo veľmi často je pravda niekde v strede. Nemôžem prijať súčasný názor Západu, ktorý glorifikuje víťazstvo Američanov v 2. sv. vojne. Tak isto by sme mohli glorifikovať Rusko.

Každá strana má svoj objektívny podiel na porážke fašizmu, ktorý je potrebné zachovať a nemeniť ho podľa toho, čo sa komu hodí. V tomto smere dvojtyždenník „Bojovník“ hodnotím pozitívne, myslím si, že je dostatočne bojovný a zároveň vzdelávací.

Bohuslava Havlínová, členka ZO SZPB č. 39, Bratislava: – Vaše články v „Bojovníku“ ohľadne 2. sv. vojny sú veľmi aktuálne a historicky pravdivé. Zodpovedajú informáciám, ktoré mi rozprávali rodičia, obidvaja aktívni účastníci vojny.

Ján Rohár, člen výboru ZO SZPB, Senec (správca facebooku SZPB): – V súčasnosti máme, žiaľ, na Slovensku len veľmi málo zdrojov, ktoré by vedeli pravdivo a bez obáv pomenovať pravdu o 2. sv. vojne, SNP či o oslobodení. Práve z tohto dôvodu má veľký zmysel existencia dvojtyždenníka Bojovník, ktorý dlhodobo šíri historickú pravdu a nemá problém jasne sa postaviť voči fašizmu vo všetkých jeho podobách.

(Pokračovanie na str. 20)

Prvým oslobodeným okresným mestom boli Medzilaborce

Dňa 26. novembra 2020 sme si položením vencov uctili pamiatku osloboditeľov, ktorí pred 76 rokmi oslobodili mesto Medzilaborce.

Občania Medzilaboriec sa v priebehu 2. svetovej vojny doslova masovo podieľali na odbojovej činnosti. Už na jeseň 1943 sa v našom okolí vytvorili tri bojaskopné partizánske skupiny a ďalšie prichádzali z Ukrajiny a Poľska. S blížiacim sa východným frontom začali sa od konca roka 1943 na širokom priestore horného Zemplína diverzné akcie proti nemeckým vojskám.

Boje o mesto a jeho blízke okolie sa začali začiatkom septembra 1944. Bola to 1. gardová armáda generálplukovníka Andreja Grečka, ktorá sa pričnila o oslobodenie mesta. V jej zostave boli 3. horský strelecký zbor, dve divízie a 107. gardový zbor. Proti týmto sovietskym jednotkám stáli dve nemecké pešie divízie.

Už 19. septembra 1944 nemecké jednotky museli ustúpiť z poľsko-slovenskej hranice v priestore Lupkovského priesmyku. Nemecké velenie, obávajúc sa ďalšieho postupu sovietskych vojsk, posilnilo svoje jednotky. Posilnili sa aj sovietske jednotky, a to o 318. horskú streleckú novorosijskú divíziu generálmajora Vasilija Gladkova. Urputné boje, ktoré sovietske

vojská zvädzali, trvali až do 26. novembra 1944.

Silné boje sa zvädzali o výšinu Kyčara, kde okrem mnohých vojakov zahynul aj zástupca veliteľa novorosijskej divízie pplk. Ivankin.

Pokus o oslobodenie mesta zvädzal 27. septembra 1944 pluk kpt. Oglobina, keď zaútočil na železničnú stanicu. Pred stanicou ho zastavila silná nepriateľská paľba, a tak v tento deň mesto neoslobodili.

Dobre vybudovaná nepriateľská obrana pred mestom a zhoršenie počasia v Karpatoch prinútili sovietske velenie presunúť hlavný útok na ľavé krídlo smerom na Duklianský priesmyk a tak front pri Medzilaborciach sa držal až do 25. novembra 1944. V ten deň začala

strelecká divízia generála Lisinova prenasledovať ustupujúce nemecké vojská. K prenasledovaniu sa pripojil aj guľometný prápor generála Molodžejeva a práve tento guľometný prápor 26. novembra 1944 oslobodil prvé okresné mesto na našom území – Medzilaborce.

Proti fašistom pri oslobodzovaní mesta bojovalo aj devätnásť Medzilaborčanov, z nich dvanásť v boji zahynulo. Straty na životoch a ranených zaznamenali aj medzi civilnými obyvateľmi. Vojnové škody, spôsobené mestu, odhadli na 350 miliónov korún.

Naša vďaka patrí predovšetkým veľkej Červenej armáde, bez pomoci ktorej by bolo víťazstvo nad fašizmom nemožné.

ObIV SZPB Medzilaborce

Zľava: člen ÚR SZPB Vladimír Šmiga, primátor Vladimír Višňovský, predseda ObIV SZPB Vladimír Kokuľa a tajomník ObIV SZPB Jozef Antal.

Úprimná vďaka od Trebišovčanov

1. decembra 2020 sme kládli vence k Pamätníku 276 sovietskym vojakom, ktorí položili životy pri oslobodzovaní Trebišova a okolitých obcí, iba v minimálnom počte.

Primátor Trebišova Marek Čižmár pri tom povedal, že „nesmieme si nevšimáť významné udalosti, ktoré sa natrvalo zapísali do histórie nášho mesta. 1. decembrovým dňom 1944 skončila pre Trebišovčanov éra beznádeje. Posledný mesiac v roku oslobodenia nášho mesta priniesol obeť v podobe smrti 267 vojakov a 17 tunajších občanov. Postu-

pu jednotky 351. a 24. streleckej divízie sovietskej armády, pod velením generálmajora Dudareva, predchádzala dôležitá operácia na rieke Ondava, na brehu ktorej padol Hrdina ZSSR pplk. Ivan Andrejevič Ankuďinov... Preto poďakujeme všetkým, ktorí obetovali svoj život v boji za slobodu a pri oslobodzovaní nášho mesta. Uctíme si aj pamiatku všetkých obetí 2. svetovej vojny“.

Pred pietnym aktom zaznela hymna SR a RF a dobová báseň v prednese Martiny Mištaničovej.

– MU –

Účastníci pietneho aktu: sprava predseda ObIRK SZPB Ladislav Lippai, predseda ObIV SZPB Milan Urban, prednosta OÚ Gejza Gore, riaditeľ OR PZ Imrich Jurko, zástupca riaditeľa OR PZ Jozef Matýs..., primátor Trebišova Marek Čižmár a ďalej zástupca primátora a vedúca org. odd. MsÚ v Trebišove.

3. december je pamätným dňom v RF. Je to Deň neznámeho vojaka.

My, členovia KVH Nitra, ktorí sme zároveň členmi SZPB v Nitre, sme v spolupráci s veľvyslanectvom RF boli položiť vence a zapáliť sviečky na hrobch vojakov Červenej armády na Slavíne, v Kráľovej pri Senci, v Šoporni, Šintave a v Nitre.

Slavomír Fijalka

Dňa 11. 11. 2020 o 11.00 hod. sa rozozvučali zvony v Ružomberku na počesť 102. výročia ukončenia 1. sv. vojny.

Pamiatku vojnových veteránov si položením vencov a zapálením sviečky pripomenuli za SZPB oblasťný predseda SZPB Róbert Fajta a tajomníčka Alžbeta Špirková, za Zväz vojakov SR Ján Chyľ a občania Ružomberka, medzi ktorými bol aj príslušník francúzskej armády. Pietny akt sme ukončili krátkym príhovorom J. Chyľu a debatou o nutnosti nezabúdať na históriu.

– RF –, foto J. Griesová

Zvolenčania si pripomenuli Deň červených makov

Je to deň venovaný pamiatke všetkých vojakov, ktorí položili život vo všetkých vojnách, a ukončenia 1. sv. vojny.

Prvá svetová vojna má dva silné momenty, ktoré sa nás osobne dotýkajú. Po prvé, po jej ukončení vznikli nové štáty v Európe, medzi ktoré patrilo aj Československo. Po druhé, koniec prvej svetovej vojny spôsobil aj začiatok druhej svetovej vojny.

Pamätníkov prvej svetovej vojny je v našej pôsobnosti veľmi málo. Najbližší je v meste Sliač, kde v spolupráci s mestským úradom už pravidelne robíme v spolupráci s Úniou vojnových veteránov, Klubom vojakov SR Zvolen a veliteľstvom Zmiešaného leteckého krídla Otta Smika na Sliači spomienkovú akciu.

Tento rok sme nemohli usporiadať veľkú spomienku na tento deň. Prispôbili sa tomu aj vystúpenia primátorky mesta Sliač Ľubici Balgovej a viceprezidenta Únie VV Pavla Marka, ktorí, okrem iného, povedali, že o rok usporiadame túto pietu rozsiahlejšie a že je to treba, pretože „ľudstvo je nepočiteľné a preto treba na všetkých možných frontoch bojovať proti akejkolvek vojne a násiliu, pričom musíme začať každý sám od seba. Musíme spájať ľudí, ktorí nesúhlasia s vojnami a násilím“.

Ján Kašica, tajomník ObIV SZPB

V Rožňave si pripomenuli Deň vojnových veteránov

Tento významný deň si 11. novembra 2020 pripomenuli členovia ZO SZPB partizána Tótha a členovia Oblastnej organizácie SZPB Rožňava.

Položením vencov a zapálením sviečok sme vzdali úctu padlým vojakom a všetkým obetiam na mestskom cintoríne pri pamätníku I. svetovej vojny v Rožňave. Červené maky, ktoré mali účastníci na hrudi, pripomínali nielen preliatu krv našich predkov, ale vyvolali aj spomienku na nevinných ľudí, ktorí v dôsledku vojen zahynuli.

Oblastný predseda SZPB Milan Malček pripomenul historické udalosti, ktoré sa udiali pred vyše 102 rokmi, a poukázal na nezmyselnosť vojen, ktoré sú aj dnes nešťastím pre mnohých ľudí vo svete. – MM –

Pravda získala medailu M. R. Štefánika

(Dokončenie zo str. 1)

tom a ich domácim prisluhovačom.“

„Je to ocenenie celého tímu Pravdy, veľmi si ho vážime, a zároveň sme trochu v rozpakoch z toho, že dostávame ocenenie za niečo, čo považujeme za samozrejmé,“ uviedol šéfredaktor redakcie Pravdy Jakub Prokeš.

Pravda už jednu Medailu M. R. Štefánika má. Bronzovú – III. stupňa – získala v roku 2016 redakcia a tiež bývalá redaktorka Dagmar Teliščáková za seriál Svedectvá Pravdy, ktorý mapoval situáciu v obciach, kde vo vtedajších parlamentných voľbách boli naj-

úspešnejší kotlebovci. Prečo? pýtala sa právnikov obetí nacistických represálií.

„Veľmi si vážime Pravdu. Najmä za to, ako neúnavne sa venuje boju proti fašizmu. Upozorňuje na súvislosti, príčiny a možné následky. Idete odhodlane proti neofašizmu, xenofóbii, nepravostiam,“ pokračoval Sečkář a dodal, že je to dôležité, keďže Pravdu čítajú všetky vekové kategórie. „Chodíme do škôl a vnímame, že aj najmladšia generácia sa zaujíma o minulosť. Vysvetľujeme žiakom, že je dôležité poznať historické súvislosti, nevytrhávať udalosti z kontextu. Až nás niekedy prekvapuje, čo sa nás mla-

dí ľudia pýtajú,“ hovorí predseda SZPB.

Spresňuje, že zväz sa v posledných rokoch zameriava na históriu regiónov. Najmä školákom a študentom jeho členovia rozprávajú o tom, čo sa kedysi stalo tam, kde oni dnes žijú.

„Aby pochopili, že keď hovoríme o hrdinoch, hovoríme o ľuďoch, ktorí žili v ich kraji, meste, dedine... Aby vedeli, prečo kladieme vence k pamätníkom. Aby pochopili, že dejiny sa nemôžu účelovo prekrúcať, že aj dnes sa treba mať na pozore pred novými formami fašizmu a xenofóbie. Pravda vie, čo je dôležité a podstatné. A práve preto ju oceňujeme,“ zdôraznil Pavol Sečkář.

Podľa pravda.sk, 6. 12. 2020, foto Ivan Majerský

Ústredná rada SZPB rokovala formou per rollam

(Dokončenie zo str. 1)

„Prerokovali sme aj plnenie rozpočtu za prvých desať mesiacov 2020, na čom sa podpísala pandémia. Vychádzajúc z týchto okolností bol predložený aj návrh rozpočtu na rok 2021, ktorý predložíme ministerstvu vnútra na pridelenie príspevku.“

Keďže k tomu dostaneme stanovisko asi až k marcu, vymysleli sme racionálne opatrenie, že v prvom kvartáli bu-

deme vyplácať len zálohy miezd pre zamestnancov (50 %) a urobili sme k tomu dodatky k zmluvám,“ povedal P. Sečkář a podotkol, že „zákoník práce o zvýšení minimálnej mzdy bude dodržaný“.

V rôznom bola ÚR SZPB informovaná o vývoji témy, ktorú nastolil poslanec J. Krúpa o vojnových veteránoch, na ktorú dostal niekoľko reakcií od funkcionárov SZPB z rôznych regiónov Slovenska. Poukázané bolo napr.

na „pomocníkov partizánov,“ ktorí sú vojnoví veteráni, hoci mnohí boli počas protifašistického odboja neplnoletí.

* * *

Elektronické rokovanie formou per rollam je v SZPB novinkou, ktorá keď bude osvojená všetkými kompetentnými, veľmi pomôže operatívnejmu riadeniu. Organizačné oddelenie na čele s vedúcim Jozefom Ťažkým už na zdokonalení tohto „obežníka“ pracuje. V. Mikunda

Spomienka na Vavra Šrobára, nášho významného politika

(Dokončenie zo str. 1)

predsedom Dočasnej vlády pre Slovensko, ktorá trvala len od 4. do 14. novembra 1918. Ako obhajca českých a slovenských záujmov bol v rokoch 1918–1920 vymenovaný za ministra s plnou právomocou pre správu Slovenska.

Počas druhej svetovej vojny podporoval protifašistický odboj. V roku 1944 bol členom predsedníctva ilegálnej SNR. Miroslav Pekník tiež spomenul, že v auguste 1944 bol V. Šrobár v Banskej Bystrici a na Donovaloch, keď sa schyľovalo

k vypuknutiu SNP, s doktorom L. Nábělkom a pplk. M. Veselom skoncipovali dva zásadné texty o vyhlásení celonárodného povstania proti nemeckým okupantom a ich domácim prisluhovačom a o obnovení ČSR, ktoré prečítali pred obedom 30. augusta v Slovenskom slobodnom vysielaní. O štyri dni ho zvolili spolu s Karolom Šmidkem za predsedu povstaleckej SNR.

Vavro Šrobár bol držiteľom mnohých vyznamenaní, okrem iných mu v roku 1945 udelili Rad SNP, v roku 1969 vyznamenanie Rad republiky in memoriam. – vič –

S Petrom Weissom o protifašistickom postoji ľavice na Slovensku

Peter Weiss má za sebou bohatú politickú i diplomatickú kariéru. Akú rolu v nej zohrávala agenda tradície antifašistického zápasu?

– Medzi najdôležitejšie politické úspechy, o ktoré som sa pričínal, radím vybojovanie 29. augusta za štátny sviatok. Aspoň letmo pripomeniem historické a spoločensko-politické kontexty, ktoré mňa i mojich politických kolegov viedli k tomu, že sme tvrdohlavo presadzovali schválenie tejto udalosti za bazálnu tradíciu na štátnu samostatnosť sa pripravujúcej Slovenskej republiky.

Krátko po Novembri '89 sa na jednej strane odblokovali všetky tabu, zákazy a stereotypy, ktoré vyprodukoval účelový ideologický výklad dejín od r. 1938. Na druhej strane sa a priori nedôverovalo všetkej historio-grafickej tvorbe z obdobia po februári 1948. Do slovenského politického diskurzu najmä pričinením ľudáckej povojnovej emigrácie priam vtrhla téma vojnovy Slovenskej republiky. S ňou prišli pokusy rehabilitovať, ba až glorifikovať jej prezidenta Jozefa Tisu. Stali sme sa svedkami akejsi negácie negácie. KSS sa po vojne usilovala legitimizovať najmä prostredníctvom negácie farskej republiky, ako nazval vojnový slovenský štát spisovateľ Dominik Tatarka. Po 40-tich rokoch monopolnej vlády KSC, ktorá sa zdiskreditovala uplatňovaním totalitných metód udržiavania moci a osobitne prenasledovaním katolíckej cirkvi, sa paušálnym odmietaním všetkého, čo sa spájalo s KSS, zase otvorila cesta pre opätovné presadzovanie viacerých cieľov a agend ľudáckej politiky.

Začal sa budovať kult Tisovej osobnosti. Zrodil sa mýtus o záchrancovi tisícov slovenských Židov. Do poslednej chvíle verný Hitlerov spojenec sa začal používať ako symbol slovenskej zvrchovanosti a štátnosti. Objavili sa požiadavky na prehodnotenie procesu s Jozefom Tisom pred Národným súdom. Po voľbách v r. 1990 sa rozohorela diskusia v súvislosti s odhalením pamätnej tabule J. Tisovi v Bánovciach nad Bebravou. Kým VPN a české vládnuce politické strany tento akt odsúdili ako navodzovanie „hnedej totality“, slovenskí kresťanskí demokrati a ľudia zo SNS Tisa obhajovali podobnými argumentmi ako ľudácki emigranti. Žiadali oddeliť jeho zodpovednosť za slovenský štát a perzekúcie Židov od jeho prínosu pre národ. To vyvolávalo podozrenie, že katolícka hierarchia a kresťanskí demokrati sa ešte nezriekli ľudáckeho odkazu. V Čechách sa to vnímalo ako úsilie o návrat slovenského národa, ako takého, k vojnovy Slovenskej republike a k Tisovmu odkazu. To bránilo racionálnej diskusii o rekonštrukcii zbyrokratizovanej a centralistickej federácie. Vytváralo to tiež negatívny obraz Slovenska v Európe.

Uvedomovali sme si, že nikto z politikov nemôže za slovenských profesionálnych historikov zvieť zápas s mýtmi o J. Tisovi, slovenskom štáte a slovenskom holokauste, ktoré šíрили amatérski historici emigranti i niektorí domáci publicisti, zápas o prekonanie rozšírenej predstavy, že slobodné historické bádanie znamená zmenu znamienok – čo bolo označované za kladné, musí byť dnes záporné a naopak, že nič nie je nesporné, že všetko sa musí prebádať a inter-

(Pokračovanie na str. 6)

Uznesenie 5. zasadania Ústrednej rady SZPB z 2. decembra 2020

I. Schvaľuje

1. Priebežnú správu o plnení uznesení XVII. zjazdu SZPB.
2. Správu o činnosti a plnení uznesení ÚR a P ÚR SZPB.
3. Plán hlavných úloh a plány práce P ÚR a ÚR SZPB na rok 2021.
4. Štatút dvojtyždenníka Bojovník a Ročenky odbojárov.
5. Štatút Redakčnej rady dvojtyždenníka Bojovník a Ročenky odbojárov a zloženie Redakčnej rady SZPB.

II. Berie na vedomie

1. Správu o činnosti ObIV SZPB za 3. štvrťrok 2020.
2. Plány činnosti Historicko-dokumentačnej komisie a Komisie učiteľov, žien a mládeže pri ÚR SZPB.

3. Informáciu o odvolaní V. Mikundu z funkcie vedúceho mediálneho oddelenia a šéfredaktora dvojtyždenníka Bojovník k 31. 12. 2020.
4. Informáciu o menovaní B. Ondruša do funkcie vedúceho mediálneho oddelenia a šéfredaktora dvojtyždenníka Bojovník od 1. 1. 2021.
5. Informáciu o menovaní V. Mikundu za zostavovateľa Ročenky odbojárov 2022 za rok 2021.
6. Informáciu o úprave plátov pracovníkov SZPB od 1. 1. 2021 na 1. štvrťrok 2021 o 50 % oproti doteraz schváleným na rok 2020 s možným doplatením po pridelení príspevku MV SR a úprave pracovných zmlúv a dohôd.

2. decembra 2020

Ing. Pavol Sečkář, PhD., predseda SZPB

S Petrom Weissom o protifašistickom postoji ľavice na Slovensku

(Dokončenie zo str. 5)

pretovať odzov. Najmä Historický ústav SAV zohral na tomto poli obrovskú úlohu, osobitne čo sa týka zdokumentovania holokaustu na Slovensku, vyvrátenia a korekcie nepresností a ideologických stereotypov pri výklade vojnových SR a vydávania dokumentov a pamätí z tohto obdobia. Verejná mienka na Slovensku sa napokon jednoznačne priklonila na stranu akademických historikov.

Zároveň sme si boli vedomí toho, že ak chceme napomôcť odstráneniu spomínanej negácie negácie – namiesto zlých komunistov prišli dobrí ľudia, ktorým treba dať vo všetkom za pravdu, musíme sami so sebou ako KSS niečo urobiť, aby sme získali politických spojencov pri prekonávaní nebezpečnej tendencie návratu ľudáctva a glorifikácie J. Tisa a jeho režimu.

Ako konkrétne ste postupovali?

– Našou základnou odpoveďou na skúsenosť s dvomi totalitnými režimami – ľudáckym a komunistickým, čiernym a červeným, s dvomi štátnymi ideológiami, ktoré boli navzájom nezlučiteľné, bola požiadavka budovania laického, svetonázorovo neutrálneho štátu. Koncentrovaným vyjadrením nášho úsilia, aby jednu dominantnú ideológiu po zmene režimu nenahradila iná, aby sa namiesto nanucovaného vedeckého ateizmu za vlády KSCĽ nevrátil forsírovaný klerikalizmus alebo sa neetablovala iná štátom uprednostňovaná politická ideológia, bola formulácia prvého článku slovenskej ústavy – „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.“ Na tom SDL trvala ako podmienke hlasovania za ústavu. Ako politik som vždy poukazoval na pokusy odkláňať sa od tohto článku ústavy.

Druhou odpoveďou na z histórie zdedený nezmieriiteľný antagonizmus komunisti verzus ľudáci bola z našej strany transformácia KSS na stranu sociálnodemokratického typu a hlboké prehodnotenie ideologických a interpretovaných stereotypov vo vzťahu k najnovším slovenským dejinám, najmä obdobia od roku 1938. Len tak bolo možné nastavovať účinné zrkadlo ľudáckym stereotypom a mýtom. A to sa nám podarilo, v r. 1992 kandidovala SDL so sociálnodemokratickým programom. Na protest proti zmene jej ideologických základov a hodnotenia dôležitých momentov slovenskej a československej histórie vznikli Zväz komunistov Slovenska a nová KSS, ktoré nás obviňovali zo zrady komunistických princípov.

Treťou odpoveďou bolo pokúsiť sa postaviť demokratickú Slovenskú republiku na slovenskej a zároveň európskej tradícii antifašistickej rezistencie. SNP malo stále v spoločnosti vysoký kredit. Žili a verejne boli aktívni ešte mnohí jeho priami účastníci a pamätníci krutej nacistickej a gardistickej perzekúcie po jeho vojenskom zatlačení do hôr. Tiso, významnávajúci esesákov na námestí v Banskej Bystrici, bol stále silno zapísaný v pamäti Slovákov bez ohľadu na to, aký mali postoj k vedúcej úlohe KSCĽ. Tí sa vehementne dožadovali satisfakcie v podobe vyhlásenia významnej udalosti svojho života a života ich rodín za štátny sviatok. Malo sa tak skončiť s historickým paradoxom: S výnimkou nariadenia SNR č. 73/1945 Zb. z 3. júla 1945, ktoré vyhlásilo 29. august za slovenský národný sviatok, SNP bolo vždy zaraďované nanajvýš medzi významné dni! Nenapravila to ani nová federálna úprava štátnych sviatkov a významných dní z 9. mája 1990! V tomto zákone nie je 29. august ako významný deň ani len bližšie vysvetlený, kým v zákone z roku

Pripomenutie si účasti čs. vojakov v bitke o Veľkú Britániu.

1951, ktorý sa menil a dopĺňal, bolo aspoň v zátvorke uvedené vysvetlenie: Slovenské národné povstanie.

Ako sa vám podarilo presadiť 29. august za štátny sviatok?

– Požiadavke vrátiť SNP jeho historický a spoločenský význam, očistený od násosov utilitarnej politickej interpretácie predstaviteľmi predchádzajúceho režimu, sme s kolegami poslancami SNR Eduardom Bárányom a Jánom Trepačom vyšli v ústrety prvý raz v r. 1990. 27. augusta som odovzdal návrh, aby SNR schválila 29. august za štátny sviatok SR. Neuspeli sme však. K odmietnutiu nášho návrhu sa neskôr vyjadril jeden z vtedajších poslancov SNR Peter Tatár: „My sme návrh komunistov odsunuli. VPN s KDH povedali – dobre, je to úžasný sviatok, ale nebudeme ho prijímať na podnet komunistov. Až potom v roku 1991 alebo 1992, sme prijali spoločný návrh, že SNP je štátny sviatok.“ Tatár však klamal. V roku 1992 už tá časť VPN, ktorú predstavoval, v SNR vôbec nesedela a poslanci KDH hlasovali proti novému návrhu, ktorý podali poslanci za SDL. V mene skupiny predkladateľov zo Strany demokratickej ľavice vystúpil tentoraz Pavol Kanis. Návrh zákona znel: „Vedomá si významu Slovenského národného povstania, v ktorom slovenský národ 29. augusta povstal do boja proti totalite, útlaku, rasizmu, fašizmu, potlačovaniu ľudských a občianskych práv a nehľadiac na obeť prejavil túžbu žiť slobodne a hlásiac sa k odkazu celého antifašistického odboja, Slovenská národná rada sa uzniesla na tomto zákone: § 1 – 29. august, výročie Slovenského národného povstania, je štátnym sviatkom Slovenskej republiky; § 2 – 29. august je dňom

pracovného pokoja; § 3 – Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.“ Po búrlivej diskusii bolo 89 poslancov za zákon, až 38 zo 128 prítomných sa zdržalo alebo bolo proti návrhu zákona. Jeho schválenie podporili všetci poslanci za SDL, väčšina poslancov HZDS niektorí zo SNS. Nedoceňovanou skutočnosťou je, že poslanci Spolužitia a Maďarského kresťanskodemokratického hnutia sa postavili za to, aby demokratická Slovenská republika stála na tradíciách SNP, čo bol významný štátotvorný akt.

Aký bol medzinárodný ohlas na toto rozhodnutie SNR?

– Pozitívny. Rozhodujúce však boli oslavy 50. výročia SNP. V Banskej Bystrici sa na nich spontánne a s nadšením zúčastnili desaťtisíce ľudí a niekoľko prezidentov, predsedov parlamentov, premiérov a ministrov zahraničných vecí zo štátov, ktorých občania v povstaní bojovali. Bolo to definitívne potvrdenie aj pre zahraničie, že čerstvo samostatná Slovenská republika sa jednoznačne hlási k princípom slobody a demokracie a nebude sa v ničom viazať na dedičstvo slovenského štátu. To Slovensku definitívne otvorilo dvere aj pre neskoršiu akceptáciu v EÚ a NATO. Po roku 1994 názory proti Povstaniu už nemali šancu. Potvrdilo sa to aj pri oslavách jeho 70. a 75. výročia. Bol som dojatý, keď som to videl na vlastné oči.

Boli ste veľvyslancom v Maďarsku a Česku. Koľko priestoru ste venovali protifašistickým témam?

– Maximum. Ak to bolo len trochu možné, chodil som na spomienkové akcie a podujatia, na ktoré som dostal pozvánku. V Maďarsku to bolo predovšetkým od Vilmosa

Hantiho, predsedu Medzinárodnej federácie bojovníkov odboja – Združenia antifašistov a zároveň predsedu Maďarského zväzu odbojárov a antifašistov (MEASZ). Bol som poctený, keď som 21. marca 2013 pri príležitosti Medzinárodného dňa boja proti rasovej diskriminácii z jeho rúk prebral mimoriadnu cenu Miklósa Radnótiho proti rasizmu.

V ČR boli moje aktivity v tomto smere ešte bohatšie vzhľadom na to, akú systematickú pozornosť venuje štát starostlivosti o veteránov – účastníkov protifašistického a protinacistického zápasu, ako aj odkazu odboja a odbojárov. To by však bolo na ďalší rozhovor. Rád som prijímal pozvania z Ministerstva obrany ČR, Československej obce legionárskej a Českého zväzu bojovníkov za slobodu na pietne zhromaždenia a spomienkové akcie a vystupoval na nich s prejavmi. Tešilo ma, že nezabúdali ani na pamiatku SNP. Vážim si, že na oslavách 70. výročia SNP sa zúčastnil a so skvelým prejavom vystúpil prezident Miloš Zeman a k 75. výročiu prišla do Banskej Bystrice silná delegácia z Česka – predsedovia oboch komôr Parlamentu ČR a predseda vlády ČR.

* * *

Pri príležitosti osláv 102. výročia vzniku Česko-Slovenska dňa 28. októbra 2020 prezident Českej republiky Miloš Zeman v súlade s tradíciou a príslušným českým zákonom vyznamenal 38 osobností. Medzi ocenenými bol aj PhDr. Peter Weiss, CSc., mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Slovenskej republiky v Českej republike (2013–2020), ktorý bol poctený Medailou Za zásluhy I. stupňa.

Za rozhovor poďakoval V. Dobrovic Snímky Národné oslobodenie

Pamätník československým vojakom 2. svetovej vojny na Víťaznom námestí, neďaleko budovy Generálneho štábu Armády ČR.

Ako to bolo s agresiou Slovenska proti ZSSR?

„Čo sa týka samotného útoku proti ZSSR, tu nacistické Nemecko spočiatku nerátalo s účasťou iných štátov okrem Rumunska a Fínska, ktoré mali voči ZSSR územné požiadavky,“ píše historik Igor Baka (VHÚ) v knihe „Slovenská armáda vo vojne proti Sovietskemu zväzu a slovensko-nemecké vzťahy 1941–1945“.

Avšak aj ich úloha mala byť len pomocná. „V prípade Maďarska Hitler bral do úvahy skutočnosť, že vo vzťahu k ZSSR nemalo žiadne územné nároky... Nemecké velenie nemalo záujem ani o účasť Bulharska, keďže išlo o slovenský národ, kde pretrvávali hlboké sympatie k Rusku,“ píše historik a dodáva, že „z dôvodu slovenskej príbuznosti s národmi ZSSR Hitler pôvodne odmietal tiež účasť Slovenska.“

„Samotný Hitler síce počas rokovania s predstaviteľmi OKH (Oberkommando des Heeres/Hlavné veliteľstvo pozemného vojska) 17. marca zdôraznil, že Slováci sú Slovania, pripustil však možnosť neskoršieho využitia slovenskej armády pri plnení okupačných úloh.“ Podľa záznamu v denníku OKW (Oberkommando der Wehrmacht/Hlavné veliteľstvo brannej moci) z 18. marca sa so Slovenskom počítalo ako s nástupným a zásobovacím priestorom.

Slovenská naivita

„Slovenská strana dokonca niekoľko týždňov pred začiatkom vojny prejavila vlastnú iniciatívu k aktívnej účasti svojej armády na nemeckom útoku.“

Dôležitú úlohu tu hrala maďarská karta. Nemci totiž úplne nezavrhlí nádej, že za plnenie nemeckých žiadostí môže v budúcnosti prísť odmena v podobe revízie v prospech územných požiadaviek Slovenska (podobne sa stávali tiež k iným satelitom v juhovýchodnej Európe). Čatloš preto počas stretnutia s vojenským atašé nemeckého vyslanectva pplk. Heinrichom Beckerom na prelome apríla a mája 1941 konštatoval, že existuje možnosť vojenskej akcie proti ZSSR (túto skutočnosť vydedukoval na základe presunov nemeckých transportov cez Slovensko), na ktorej sa pravdepodobne zúčastní Rumunsko a Maďarsko. V tejto súvislosti Beckera poprosil, aby kompetentným nemeckým miestam oznámil, že v prípade spoluúčasti Maďarska sa vojenských akcií chce zúčastniť tiež slovenská branná moc,“ píše historik Baka a ukazuje, ako sa k tejto žiadosti stavali Nemci. Uvádza, že samotné OKW sa k tomu stavalo vyhýbavo, čo má byť preukázané reakciou „na otázku šéfa operačného oddelenia Štábu velenia brannej moci na OKW (OKW/Wehrmachtführungstab) zo 6. júna 1941, ‘kedy bude možné so Slováckmi, ktorí chceli spolupracovať, hovoriť o pláne Barbarossa’.

Podľa záznamu v denníku náčelníka generálneho štábu pozemného vojska genplk. Franz Haldera z nasledujúceho dňa sa ‘so Slováckmi nemalo nadväzovať spojenie pred polovicou júna

(ako pri Maďarsku). Predĺženie platnosti tohto rozhodnutia sa dohodlo 14. júna na rokovaní velenia nemeckej armády so samotným Hitlerom o operácii Barbarossa.“

Tu sa konštatovalo, že Slováci naďalej nemali dostávať žiadne správy a že situácia sa mala zmeniť až po vypuknutí vojny, „kedy sa malo veleniu slovenskej armády odporučiť pripraviť svoje jednotky na pochod v plnej bojovej pohotovosti tak, aby boli schopné odvrátiť útok na vlastné územie. Paralelne sa však rozvíjala tiež myšlienka využitia slovenských jednotiek ako pomocnej podpornej zložky pri útoku jednotiek skupiny armád Juh. Dokazuje to tiež poznámka v denníku náčelníka GŠ pozemného vojska genplk. F. Haldera: ‘Nasadenie na ruskej hranici južne od 17. armády je žiaduce’... Samotná DHM (Nemecká vojenská misia) však s nasadením slovenskej armády do vojny do poslednej chvíle nerátala, keďže na to podľa jej hlásení nebola pripravená.“

Za jeden z argumentov sa tu uvádza nmoderná a zastaraná výzbroj čs. výroby, hoci pri výzbroji pechoty sa o tom dá polemizovať.

Definitívne do útoku

„O využití SR vo vojne sa nakoniec rozhodlo tesne pred 22. júnom 1941. Dňa 19. júna 1941 pricestoval na Slovensko (po návšteve Bukurešti a Budapešti) náčelník nemeckého GŠ pozemného vojska genplk. F. Halder. Na bratislavskom letisku Vajnory sa stretol s vedúcim DHM genpor. Paulom von Ottom a s vojenským atašé pplk. Beckerom. Gen. Otto tu bol informovaný o želaní ‘Vodcu, aby sa slovenská armáda zúčastnila nejakej prípadnej akcie’. 21. júna nemecký vyslanec Hanns Ludin Hitlerovo želanie (sprostredkované gen. Ottom) neformálne tlmočil prezidentovi Tisovi a predsedovi vlády Tukovi... **Obaja najvyšší predstavitelia SR pritom podľa neho ‘jednoznačne súhlasili’ so vstupom Slovenska do vojny.**“

„Ráno 22. júna nemecký vyslanec na Slovensku Ludin informoval predsedu vlády Tuku o začiatku vojenských operácií Nemecka proti ZSSR ‘vzhlľadom na stupňujúce sa ohrozenie riše obrovským nástupom Červenej armády’.

O vypuknutí vojny Ludin telefonicky informoval tiež prezidenta Tisu, ktorý sa v tom čase (keďže bola nedeľa) nachádzal na fare v Bánovciach nad Bebravou. Tiso následne, pravdepodobne po telefonickom rozhovore s gen. Čatlošom alebo Tukom, schválil rozkaz na povolanie ročníkov prvej zálohy. Samotnú mobilizáciu však nevyhlásil. Tento krok by totiž mohol nasledovať až po oficiálnom vyhlásení vojny, na to však bol podľa ústavy potrebný súhlas snemu. Ten však o vypovedaní vojny (rovnako ako v prípade vojny proti Poľsku) vôbec nerokoval. Ústava sa preto obišla tým, že bola vyhlásená len branná pohotovosť štátu,“ píše historik Igor Baka.

Viete, že...?

...v auguste 1941 bola na Slovensku v armáde zlikvidovaná odbojová skupina, ktorú ešte v roku 1939 vytvorili na hlavnej základni letectva v Piešťanoch npor. let. Ľudovít Kukorelli, por. let. Jozef Arnold a por. let. Jozef Kolembus?

Podľa historika Igora Baka sa títo „v minulosti venovali spravodajskej činnosti, spolupracovali s čs. spravodajskou agentúrou v Belehrade a v apríli sa neúspešne pokúšali o úlet do ZSSR.“

V novembri 1941 boli jej členovia obžalovaní z prípravy ilegálneho útoku do Juho-slávie. Vojenský súd v Bratislave nakoniec odsúdil L. Kukorelliho a J. Kolembusa na 9 mesiacov väzenia a vylúčenie z armády. No v skutočnosti boli obaja prepustení už v marci 1942 po amnestii prezidenta a teda naďalej pokračovali v odbojovej činnosti.

...prvý pokus o dezerciu k budúcemu protivníkovi bol v radoch slovenskej armády zaznamenaný už pred vypuknutím vojny proti ZSSR?

O úlet na Avii B-534 sa pokúsil príslušník letky 13 z Piešťan slob. Peter Horváth a to z letiska Spišská Nová Ves na územie ZSSR. Jeho lietadlo však havarovalo na území Karpatskej Ukrajiny obsadenej Maďarskom. V septembri 1941 bol odsúdený na trest smrti, ktorý mu však prezident Tiso zmenil na doživotný žalár.

...najväčšie bojové straty utrpela slovenská armáda na východnom fronte v bitke pri Lipovci (50 km východne od mesta Vinica) 22. júla 1941?

V priebehu jedného dňa slovenská armáda takéto vysoké straty na životoch na východnom fronte už nikdy nemala. Oficiálne mala v tento deň 75 padlých, 167 ranených, dvoch zajatých a 17 nezvestných. Neskôr sa však ukázalo, že aj všetci nezvestní sa dostali do sovietskeho zajatia.

Je však pravdou, že čitatelia môžu naraziť aj na mierne odlišné údaje, napr., že zabitých bolo „len“ 71 vojakov...

...ohlas SNP sa odrazil aj na morálke vojakov slovenských technických divízií?

Napríklad velenie 2. technickej divízie v Taliansku v snahe zareagovať na vývoj situácie, nariadilo už v polovici septembra „vhodnými prednáškami poučiť mužstvo prečo muselo nemecké vojsko prísť na Slovensko a robiť poriadky proti zhodným partizánom, ktorí ničia majetky naše, slovenské, vyhadzujú do povetria mosty, továrne...“

Ani velenie divízie však nedisponovalo dostatkom informácií o situácii na Slovensku, absentovali tiež akékoľvek ideologické smernice. Dokazuje to aj obsahové zameranie týždenníka divízie „Front a vlast“. Ani jeho protipovstalecká rétorika a deklarovanie podpory novej vláde pritom nemohli prekryť názorovú „dezorientáciu“ autorov článkov „Slováci a dnešné Slovensko“, „Okolo situácie na Slovensku“ a „Karneval rakiet“.

Pod obsahovú stránku týchto textov sa však s najväčšou pravdepodobnosťou podpísal už aj ich vlastný necenzurovaný pohľad na situáciu na Slovensku, ako aj na samotnú vojnu. Chýbala tu totiž akákoľvek zmienka o spojení s Nemeckom, o hrozbe boľševizmu a z toho pre slovenskú armádu vyplývajúcej povinnostiach.

Toto však nezostalo bez povšimnutia skupiny DHM (Nemecká vojenská misia) pri 2. TD, ktorá na to v hlásení z 24. 9. 1944 upozornila priamo nemeckého vojenského veliteľa na Slovensku. Nápravu preto mali priniesť nové smernice pre propagandu zo strany MNO zaslané 6. 10. 1944 veliteľstvu divízie prostredníctvom vojenského atašé nemeckého veľvyslanectva.

Podľa nich sa malo povstanie hodnotiť v súlade s vysielaním Slovenského rozhlasu ako dielo „protislovenských elementov“, zahraničnopolitické otázky zase v súlade s kompetentnými nemeckými vojenskými úradmi.

Tieto inštrukcie však už mali len formálny charakter a nemali vplyv na ďalší rozklad divízie sprevádzaný rastúcim počtom dezercií k partizánom. Mnohí sa dostali až do Juho-slávie k Titovým partizánom a s ich pomocou na Slovensko, iní cez Švajčiarsko do Francúzska. Niektorí skončili vo väzení.

Vojakov od týchto činov neodradila ani výzva veliteľa divízie (pplk. Jaroslava Kmicikieviča), v ktorej poukazoval na nebezpečenstvo zo strany partizánov, ale i hrozbu väzenia, či nasadenia na nútené práce v prípade ich chytenia, ale i možnosť odzbrojenia celej divízie.

...Pudácky režim sa aj po vypuknutí SNP v podmienkach nemeckej okupácie pokúšal budovať novú brannú moc?

Spolupráca s Nemeckom pritom aj v tom čase v praxi znamenala politickú, hospodársku a vojenskú podporu úsiliu namierenému proti štátom protihitlerovskej koalície.

Dôležitú úlohu tu zohrala dobová propaganda, ktorá stále živila vieru v nemecké víťazstvo. Spojenectvo s Nemeckom propagovala ako jedinú záruku zachovania SR, s ktorou sa fatálne spájalo jestvovanie slovenského národa. S prispáním celej spoločnosti sa mala vytvoriť hrádza „proti boľševickému návalu“.

...Nemci voči SNP pôvodne ráтали len s akousi krátkodobou trestnou výpravou proti partizánom, ich potlačením a rýchlym uvoľnením trate Žilina – Košice, a nie so zdlhavým dvojmesačným ťažením, do ktorého okupácia SR prerástla?

V prvých septembrových dňoch celkový stav aktívnych bojových jednotiek na nemeckej strane dosahoval 20-tisíc mužov. Tento počet však v dôsledku odporu protivníka (1. čs. armáda na Slovensku, partizáni), ktorému pomohla Červená armáda realizáciou Karpatsko-duklianskej operácie, stále narastal. Na generálnu ofenzívu v druhej polovici októbra 1944 sa nemeckému veleniu podarilo sústrediť živú silu 48 až 50-tisíc mužov.

Katukov, sovietsky krotiteľ nemeckých „Tigrov“

Jedným z vojvodcov, ktorý ideológom blitzkriegu dokázal vnútiť svoju vlastnú „firemnú“ taktiku, bol tankový odborník Michail Jefimovič Katukov (nar. 17. 9. 1900).

Po prvýkrát na neho Wehrmacht narazil pri ukrajinskej dedine Klevani. Napriek tomu, že nemecký predvoj mal početnú i technickú prevahu, sovietske tanky Nemcov nebojácne atakovali a prinútili ich na ústup. Bol to prvý veľký úspech vtedy ešte málo známeho veliteľa Michaila Katukova, ktorý sa neskôr stal jedným z najefektívnejších vojvodcov ZSSR a ktorý nemecký útok v júni 1941 zachytil vo funkcii veliteľa 20. tankovej divízie 9. mechanizovaného zboru Kyjevského zvláštneho vojenského okruhu.

V prvom boji mal zväzok Katukova taktiež veľké straty. Nemci mu zničili 33 ľahkých tankov BT. Katukov po tomto boji priznal, že rýchle, no len ľahko obrnené a slabo vyzbrojené mašiny sa z nedostatku bojových skúseností nesprávne používali: „beteešky“ (tanky BT) nemali byť nasadzované do otvoreného boja, mali sa používať opatrnejšie.

Potom sa sovietske vojská, vrátane Katukovovej divízie, zrazili s útvarmi Wehrmachtu v rajóne Dubna, Lucku a Rovna. Rozpútala sa tu jedna z najväčších tankových bitiek 2. sv. vojny: na oboch stranách bolo nasadených vyše 4500 tankov.

Červenej armáde sa spočiatku darilo brzdiť nemecký tlak, vrátane niekoľkých úspešných protiúderov v smere na Dubno. Jeden z Katukovových plukov sa tu pustil do celej 13. divízie Wehrmachtu, zlikvidoval jej niekoľko desiatok obrnených a zajaľoval vyše tristo Nemcov.

Nemci však boli neustále dopĺňovaní posilami, aktívne bolo aj ich letectvo. Katukov, aby si zachránil vojsko, nariadil ústup. „Jeho divízia bola nedostatočne skompletizovaná, navyše len s ľahkými tankami,“ hovorí vedecký riaditeľ Ruskej vojensko-historickej spoločnosti Michail Mjagkov a dodáva: „Napriek tomu nepriateľa zdržali, čo spôsobilo zaostávanie nemeckej skupiny armád „Juh“ za armádnou skupinou „Stred“ a teda aj celý priebeh blitzkriegu. Nemci sa vtedy nedokázali rýchlo prebiť ku Kyjevu.“

„Katukovcom“ sa nedostávalo vojakov, delostrelecká a vôbec techniky. Bolo sa preto treba spoľahnúť na prešibanosť. Veliteľ divízie a náčelník delostrelectva každý deň rozpracúvali nový plán „kočujúcich hlavni“. Batérie dňom i nocou menili pozície, na základe čoho Nemci mali pocit, že proti nim stoja veľké delostrelecké sily.

Katukov tím ochránil delá od odvetných delostreleckých náletov a bombardovania.

K začiatku vojny sa v Červenej armáde objavili perspektívne tanky T-34. Nemci to vedeli a veľmi sa obávali zrážok s nimi. Keďže Katukovovi T-34 neboli dodávané, ten sa rozhodol obsadiť palebné pozície s ich maketami.

Vyzeralo to tak, že niekoľko aut oblepili preglejkou, pridali im drevené hlavne a natreli maskujúcou farbou. Nasadzovali ich na okrajoch lesov alebo do krovia. Pričom vedľa nasadili skutočné kanóny. Nemci sa voči takýmto miestam správali opatrne a znižovali rýchlosť útoku.

Biť sa „po katukovsky“

Po bojoch na Ukrajine Katukova odvelili do Stalingradu, aby tam sformoval tankovú brigádu. Keďže obrnených bol kriticky nedostatok, bolo mu určené vytvoriť menšie zväzky. Tentoraz však už s prvými T-34, ktoré boli omnoho silnejšie i obratnejšie, ako tanky dovtedajších generácií.

Keď sa začal výcvik posádok, Katukov doň pridal skúsenosti z nedávnych bojov. Nemeckú početnú prevahu v obrnenej technike eliminoval tankovými nástrahami. Pechota budovala falošné okopy, kam stavala makety guľometov a diel. Poza ne hĺbili zákopy na plný profil, kam medzi krovie rozmiestňovali tanky. Pre každý tank bolo vybudovaných niekoľko náhradných pozícií, kam sa nebadane presúval počas boja.

Pri priblížení sa protivníka nástrahy mlčali, zdanie boja na prednom okraji zohrávali veľké oddiely vo falošných zákopoch. Katukov týchto vojakov nazýval „hercami“. Keď sa na nich začala sypať paľba, títo vojaci skryto ustúpili.

Nemci po leteckom nálete pustili dopredu tanky a pechotu. Keďže vo falošných zákopoch nenašli nikoho, postupovali ďalej a narazili na prívalovú mìnometnú a guľometnú paľbu. Sovietski tankisti však stále čakali a keď Nemci podišli na vzdialenosť 200–300 metrov pascu im uzavreli. Dorážali ich zo všetkých smerov, spredu, z bokov i z tyla.

Stretnutie pri Mcensku

Na začiatku októbra Nemci vtrhli do mesta Orel. Tento orovský železničný uzol bol výhodným nástupiskom útoku na Moskvu. Velenie Červenej armády vytýčilo úlohu: ďalej ako do Mcenska nepriateľa nepustiť. Do tohto nevelkého mestečka v Orlovskej oblasti práve

vtedy dorazila Katukovova brigáda, aby tam zdržiavala obrnenú armádu generála Heinza Guderiana.

Michail Jefimovič aj tu presvedčivo predviedol efektívnosť svojej taktiky. Hitlerovci, ktorí mali mnohopočetnú prevahu, utŕžili pod Mcenskom ťažké straty – „katukovci“ ich bili z úkrytov nečakane a prudko, schopne odchádzali spod úderov letectva a spaľovali celé motorizované kolóny. V bojoch pri Mcensku Katukovova brigáda zlikvidovala 133 nemeckých tankov, pričom stratila len 28 svojich.

„Osobitne nepotešiteľné boli hlásenia o činnosti ruských tankov, o ich novej taktike,“ písal Guderian. „Ruská pechota útočila z frontu a tanky nanášali silné údery na naše krídla. Už sa čomusi naučili. Veliteľ divízie mi ukázal výsledky bojov zo 6. a 7. októbra... Z oboch strán pobité tanky zostávali na svojich miestach. Straty Rusov boli výrazne menšie, ako naše.“

Po bitke pri Mcensku 4. brigádu Katukova premenovali na 1. gardovú a veliteľa vyznamenali Radom Lenina a menovali ho generálmajomom tankových vojsk.

Cesta na Berlín

Pri Voroneži Katukov velil tankovému zboru. Aj vďaka postupom jeho tankistov Nemci nedokázali úplne zachvátiť mesto, uviazli v bojoch a nemohli udrieť na Stalingrad z juhozápadu.

„Na konci roka 1942 sa Katukov vo funkcii veliteľa 3. mechanizovaného zboru zúčastňuje operácie „Mars“, čo bola druhá Rževsko-Syčovská operácia,“ spresňuje historik Mjagkov.

„Jedným z jej cieľov bolo odpútanie nemeckých vojsk od južného krídla. Úloha bola splnená, Nemci nedokázali presunúť značné sily k Stalingradu a na Kaukaz. Protivník bol vysilený a niesol značné straty, hoci celkovo sa operácia pre Červenú armádu nevyvíjala priaznivo a Katukovove vojská, vtrhnuté do prielomu, boli odrezané. Museli sa prebiť z obkľúčenia.“

Po operácii „Mars“ sa Michail Jefimovič stal veliteľom 1. gardovej tankovej armády. Presunuli ju ku Kursku, kde zajišťovala obranu pri Obojani.

„Armáda bojovala úspešne, Nemci obranu na juhu Kurského oblúka neprerazili,“ spresnil historik a dodal, že „Nemci tu uviazli a museli sa preorientovať na prochorovský smer“.

Po Kurskej bitke sa tankové útvary Katukova nasmerovali na západ. Počas Lvovsko-Sandomirskej operácie obsadili, udržiavali a rozširovali Sandomirské nástupisko, pomáhajúc tým útoku Červenej armády a oslobodeniu Poľska. Tu postupovali rýchlosťou 50–70 km denne.

Na jar 1945 prešla 1. tanková armáda Katukova do útoku v rámci Berlínskej operácie. Na Zeelovských výšinách prerazila nemeckú obranu a vzápätí úspešne forsírovala riekou Sprévu a útočila na Berlín.

Po vojne dvojnásobný Hrdina ZSSR Michail Katukov velil tankovým a mechanizovaným vojskám skupiny sovietskych vojsk v Nemecku. Potom velil 5. gardovej mechanizovanej armáde Bieloruského vojenského okruhu. V roku 1959 sa stal maršalom obrnených tankových vojsk. Podľa ria.ru, 17. 9. 2020

Krutá vojna...

Rozhodla som sa napísať príbeh mojich prastarých rodičov Bulíkových z Jarabiny, ktorý sa písal v čase 2. svetovej vojny.

Pradedo a prababka Bulíkovci boli obchodníci v Potravnom družstve najprv v Litmanovej, neskôr v Jakubianoch. Pradedo Michal Bulík, vyučený mäsiar a prababka Anna Bulíková, rod. Minčíková, vyučená za predavačku u miestneho obchodníka. Po svadbe v roku 1941 si prenajali predajňu pre svoje podnikanie a ich obchodnícka činnosť začala v ťažkých vojnových časoch. Keď sa roku 1943 mala narodiť ich dcéra Nadežda, mnohí zo židovských obchodníkov, s ktorými Bulíkovci dobre vychádzali, sa im núkali za kmotrov, akoby tušili svoju tragickú budúcnosť. O to ťažšie vnímala prababka Anna Bulíková drsné udalosti, keď zo dňa na deň začali transporty Židov a „strácali sa“ nevedno kam.

Až po vojne sa dozvedela, že boli odvázaní do koncentračných táborov, najmä v Osvienčime. Michala Bulí-

ka môjho pradedo gestapáci podozrievali zo spolupráce s partizánmi a odviekli ho na Ľubovniansky hrad. Jeho kmotor Kundľa z Jakubian šiel na hrad a presvedčil gestapo, že Michal Bulík je neprávom zatknutý. Zaručil sa zaňho, že nemá s odbojom nič spoločné, preto ho pustili. Bol mu za to veľmi povďačný, lebo takmer o vlas unikol smrti.

Oslobodzovacie boje v okrese Stará Ľubovňa prebiehali v chladných januárových dňoch roku 1945. Aj môj pradedo Michal sa so svojim mladším bratom Jánom prihlásili do 1. československého armádneho zboru. V tom čase sa moja prababka Anna spolu s dcérou presťahovali z Jakubian ku svojim rodičom do Jarabiny.

V 1. československom armádnom zbore bol pradedo Michal Bulík prieskumník a veliteľ čaty. V Malej Fatre sa

ticho plazili popod drôty alebo cez nemecké pozície a počúvali, o čom sa Nemci medzi sebou zhovárajú. Keď sa prieskumníci vracali naspäť, Nemci vystreľovali svetlice, strieľali po nich a väčšinu jeho spolubojovníkov bolo zabitých. On sám nevedel, akým spôsobom zostal živý. Keď Nemci zbadali, že niektorí z nich ostali nažive, začali do nich strieľať. Pradedo zbadal mŕtveho Nemca – pozeral s rozšírenými očami a ústami dokorán otvorenými. Pradedo mu videl až zadné zuby. Hodil sa na zem a strhol mŕtvolu na seba, ale v tej dramatickej situácii tvárou k sebe. Takto prečkal koniec paľby dívajúc sa na tvár mŕtveho.

V Borovci, neďaleko od Liptovského Mikuláša, bol do pľúc ranený pradedov mladší brat Ján. Od príbuzných viem, že mama môjho pradedo Marta Bulíková, rod. Saloňová, často spomínala, že keď raniť jej syna Jána, ktosi do dediny oznámil, že „padol Bulík“. Nevedeli ktorý. Prababka zavzdychala: „Oj, keby to nebol Michal!“. A manželka Jána si tiež povzdychla: „Oj, keby to nebol Vaňo (Ján)!“. Ale pradedo mal väčšie šťastie.

Keď Justína Bulíková, Jánova manželka, 10. mája 1945 prišla do Vyšných Hágov navštíviť raneného muža, do nemocnice ju nechceli pustiť. Preliezla cez plot a dostala sa k ťažko ranenému manželovi. Oznamila mu radostnú novinu, že je koniec vojny. Ján Bulík na to len so smútkom povedal: „Čo mám z toho, keď ako dvadsaťdvaročný zomieram?!“ Bola to veľká nespravodlivosť, keď vo vojne museli pričasto zomierať ľudia na práhu svojej mladosti. Žiaľom zničená manželka odišla domov a Ján Bulík o dva dni neskôr, 12. mája 1945 zomrel.

Na jeho pohreb prišlo veľa ľudí z dediny a okolia. Bratia a jeho otec mu dali urobiť pomník, na ktorom je okrem iného aj nápis v rusínskom jazyku: „Umer zato, čtoby narod žil!“ (Zomrel preto, aby národ žil!).

Pradedo Michal Bulík svojej rodine občas porozprával o vojnových časoch. Bol to silný chlap a s tým, čo na vojne prežil, sa dlho vyrovnával. Preto nechcel žiadne odmeny za zásluhy, nijaké výsady a funkcie. Z hĺbky duše nenávidel vojnu, nerád o nej rozprával a nemohol pozeráť ani bojové filmy...

Petra Derevaníková
8. ročník ZŠ s MŠ Jarabina

Ján Bulík (1923–1945)

Ján Bulík – kľací prvý zľava.

Michal Bulík v kasárňach.

Pomník J. Bulíka v Jarabine.

Príbeh člena 2. paradesantnej brigády v ZSSR

Kto som ja, aby som písala o druhej svetovej vojne? Nikto. Nikto z mojej generácie nemá právo písať o týchto strašných časoch a tváriť sa, že o nich niečo vie. Nikdy som nezažila hrôzy vojny, ani nič, čo by sa im čo i len podobalo. A dúfam, že ich nikdy nezažijem. Ja a ani nikto iný.

Jedno však viem. Vojna okradla o život veľa ľudí, veľa nevinných ľudí. Môj prastarý otec mal to šťastie, že medzi nimi nebol. Prežil. Avšak ja som nemala dosť šťastia, aby som ho stihla spoznať. Či by mi o týchto časoch niečo sám povedal sa už nikdy nedozviem, ale je tu človek, ktorý mi jeho životnú cestu prezradil, môj starý otec, syn priameho účastníka druhej svetovej vojny, člena 2. paradesantnej brigády v ZSSR, Jána Levického.

Môj prastarký pochádzal z Kelče a mal 21 rokov keď po prvýkrát obliekol vojenskú uniformu. Prešiel základným výcvikom a po ňom bol odvelený na východný front. Tu ho koncom októbra 1943 zajali donskí kozáci. V zajatí ostáva do januára 1944, ako som sa dozvedela tu sa naučil fajčiť. Nie z nudy, či frajeriny ako dnešní mladí. Ale, aby aspoň takto zahnal hlad. Od januára 1944 bol zaradený do novotvoriacej 2. paradesantnej brigády. Absolvoval výcvik v Jefremove a Proskurove a následne bol nasadený na frontovú líniu do Poľska, do oblasti Novoseliec a Krosna, kde bolo ich úlohou vytvoriť cestu pre Červenú armádu na prechod Karpát na pomoc vyhlásenému SNP. Po týchto bojoch bola ich brigáda letecky prepravená na letisko Tri Duby, odkiaľ boli hneď po pristátí nasadení do obranných bojov. Po obsadení Banskej Bystrice fašistami a prechode povstania na partizánsky spôsob boja bol účastný na zimnom prechode cez Staré hory do horských chát nad Dolnou Lehotou. Tu až do príchodu frontu pôsobil v oddiele pod velením veliteľa Prikryla ako prieskumník a zásobovač potravinami.

A tu sa odohráva jeden z príbehov, ktorý ma zaujal. Jedného dňa, keď šiel so svojim spolubojovníkom do dediny po proviant sa stalo to, čo by sme všetci v tejto situácii chceli najmenej. Keď prišli do domu pani Márie, ktorá im od dedičanov proviant zbierala mali topánky celé premočené od snehu a tak im navrhla, aby kým im ona proviant pobalí, si dali topánky preschnúť do pece, ktorá bola ešte teplá od rána, keď v nej piekla chlieb. Avšak počas tohto čakania pribehla susedka s alarmujúcou správou. Nemci prišli na kontrolu domov. Ak by ich v dome našli neprišli by o život len oni ale aj pani domu. Preto zvolili jedinou možnosť ako ujsť a to oknom v zadnej izbe. Na obúvanie v takejto situácii nie je čas, preto sa v lese skrývali bosí a ich topánky zase v peci, kým nemeckí vojaci nedokončili kontrolu a neodišli. Týmto chcem poukázať ako dôležití boli vo vojne aj ľudia, ktorí nebojovali na frontoch ale riskovali životy tým, že vojakom pomáhali. Veď bez nich by väčšina našich partizánov pomrela hladom.

Avšak pre mňa ešte dôležitejšia udalosť ako hrdinstvo tejto ženy, ktorá jednotke môjho prastarkého pomáhala, je prvé stretnutie Jána Levického s jeho nastávajúcou manželkou, ktoré sa tiež odohralo v Dolnej Lehote, do ktorej pre zmenu prišla moja prastarká s proviantom pre svoju tetu, aby im obohatila sviatky. Z našej Revúckej doliny, kde teraz bývam aj ja, musela prejsť približne 70 kilometrov, aby sa do Dolnej Lehoty dostala. Už tento fakt je pre väčšinu mladých ľudí dnes nepredstaviteľný.

22. 2. 1945 bol môj prastarký preradený do Československej armády, kde bol účastníkom ďalších bojových akcií na oslobodenie Slovenska a Čiech od fašizmu. Z Československej armády odišiel do civilu 31. 12. 1945 v hodnosti rotmajstra.

Oženil sa s mojou prastarkou a v novembri 1947 sa im narodil prvý syn Vladimír, môj starký, ktorý dostal meno po veliteľovi Prikrylovi. Neskôr mali ešte jedného syna, potom prišlo 5 vnúčat a za jeho života sa mu narodili 4 pravnúčatá, z ktorých som ja najmladšia. Až do svojej smrti v roku 2003, keď som ja mala len 2 roky, bol členom SZPB.

Z rozprávania mojej mamy viem, že aj keď bol poznačený hrôzami vojny, bol to naďalej skvelý, milujúci človek a starý otec a aj keď si ja jeho lásku nemôžem pamätať, viem, že sme preňho boli najväčšou radosťou. Hlavne keď zistil, že jeho prvý pravnuk dostal meno Ján po ňom.

Keď toto píšem uvedomujem si, ako dobre sa teraz vďaka ľuďom ako bol môj prastarký máme. Aj to, ako si to veľa z nás neváži. Nevieme si ani predstaviť aké to v tých časoch bolo. To, čo nám povedia v školách nestačí, aby sme pochopili, čím si ľudia museli prejsť. Dokonca ani exkurzia v koncentračnom tábore v mnohých mojich spolužiakoch nevyvolala ani štipku rešpektu k obetiam vojny. A preto ma veľmi bolí pohľad na moju generáciu, ktorá pomaly zabúda na to, čo zažili naši predkovia a ako veľa toho pre nás spravili. Avšak stále dúfam, že to bude lepšie, že si začneme viac vážiť to, čo máme a tých, vďaka ktorým to môžeme mať.

Nakoniec poviem už len toľko, že aj keď pre mňa bude navždy najväčším hrdinom Ján Levický z Kelče, môj prastarý otec, hrdinami sú všetci, čo v tej dobe žili. A jedno obrovské ďakujem patrí všetkým, ktorí sa pričínili na tom, že dnes môžem žiť slobodne a bez strachu o vlastný život.

Lenka Trajtelová, ZŠ Komenského, Revúca

Príbeh jednej Ruskej partizánky a jej poďakovanie za záchranu života v malej dedinke pod vrchom Kohút v Stolických vrchoch

V novembri 1944 prišla do obce Muránska Zdychava partizánska hliadka pozostávajúca z dvoch partizánov a jednej partizánky. Zastavili sa u miestneho mlynára a požiadali o trochu jedla.

Ako jedli počuli hluk motorov. Cez okno zbadali ako pred mlynom stojí nemecký tank. Všetci traja členovia partizánskej hliadky vyšli von a začala sa prestrelka medzi Nemcami a hliadkou.

Dvom členom hliadky sa popri potoku podarilo uniknúť a vrátiť sa k partizánskemu oddielu, ktorý mal základňu v chate Nad Poľanou. Tretí člen hliadky – partizánka sa v susedstve mlyna schovala do chlieva k ošípaným, kde bola odhodlaná ak ju objavia Nemci použiť zbraň proti nim a po tom proti sebe, aby sa nedostala do ich rúk. V chlieve pri ošípaných sa zdržala do nočných hodín. Tmavú noc využila na únik z obce hore potokom Zdychavka zhruba asi 1 kilometer. Za obcou sa zle zorientovala a namiesto smerom na základňu šla opačným smerom. Takto sa za noci dostala až na lazy Kokavka, kde ráno zistila, že je na nesprávnom mieste. Po tomto zistení sa vydala cez deň na základňu partizánskeho oddielu. Po príchode na miesto kde mal oddiel základňu zistila, že oddiel odišiel nakoľko očakávali nemeckú ofenzívu.

Vydala sa po snehovej stope za oddielom. Takto prešla cez lazy Števkov diel, Uhliarka až na Javorinu, kde sa jej stopa oddielu po príchode na cestu stratila. Aby nezablúdila vracala sa po stope naspäť. Takto sa vrátila až na lazy Uhliarka, kde v horúčke pri omrznutých nohách začala strácať vedomie a napadla ju myšlienka, že skoncuje aj so sebou. V bezvedomí ju našli deti Ján Siman prezývka Mokren a jeho sestra Zuzana, ktorí ju na sánkach dovezli k rodičom. Títo jej poskytli prvú pomoc a začali jej liečiť omrznuté nohy.

U tejto rodiny bola do decembra 1944, kedy sa o ňu začali zaujímať Vlasovci, ktorí bojovali po boku Nemcov proti partizánom. Aby ju u nich nenašli preniesli ju na lazy Pod poľanou a po dohode ju umiestnili u pani Zuzany Kubejovej, ktorá žila s tromi deťmi sama, nakoľko jej manžel narukoval do Slovenského národného povstania a do tej doby nemala o ňom žiadne správy. Tu naďalej pokračovala liečba omrznutých nôh. V januári 1945 do obce Muránska Zdychava prišla ustupujúca nemecká jednotka, ktorá zabezpečovala zákopové práce. Táto na tieto práce využívala ruských zajatcov, ktorým sa od domácich dostala informácia o pobyte uvedenej partizánky. Jedno odpolednie sme zbadali ako k nám idú Nemci. Pani Kubejová vyšla von, aby ich zdržala a za ten čas partizánka ušla do lesa vzdialeného od nášho domu asi 200 metrov. Pred útekem na strechu poľnohospodárskej budovy ukryla denník, ktorý pravidelne písala. Ukázalo sa, že to boli dvaja ruskí zajatci v nemeckých uniformách, ktorí na nás tlačili do neskorých nočných hodín, aby sme vyradili pobyt partizánky. Keďže nepochodili odišli preč.

Partizánka sa zdržala u pani Kubejovej až do 26. februára 1945, kedy bola oslobodená obec Muránska Zdychava. Partizánka si na šijacom stroji pani Kubejovej z nohavíc ušila sukňu a šťastná sa išla prihlásiť na veliteľstvo oslobodenej obce. Pani Kubejovej nechala adresu v ZSSR, ktorú dodnes prechováva.

Na 50. výročie SNP prišla do Československa aj so svojim manželom, ktorý bol politickým komisárom spomínaného partizánskeho oddielu. Počas tejto návštevy, ponavštevovala rodiny, ktoré jej pomohli prekonať ťažké obdobie, aby sa im poďakovala a zavďačila sa darom. Zuzanu Simanovú-Mokrenovú pozvala na návštevu ZSSR, ktorú aj vykonali.

Po skončení vojny až do roku 1948 pracovala vo vojenskej nemocnici v Poľsku. So svojim manželom žila v Lipecku a mali dve deti. Z jej rozprávania sme pochopili, že parašutistický výcvik absolvovala v Rusku a prvý zoskok absolvovala v oblasti Štósu, kde bola vysadená na pomoc SNP.

Z rozprávania Zuzany Simanovej-Mokrenovej, prerazoval Matúš Kriak, žiak 9. A triedy ZŠ na ul. Komenského v Revúcej.

Druhá svetová vojna (úvaha)

„Skrývali sme sa v chladnej pivnici. Nad nami sa vznášali bombardéry – ich úlohou bolo spustiť značkovacie bomby na mesto a opäť nepozorovane zmiznúť. Už ani neviem, kto na nás strieľal – či Američania, Sovieti alebo Nemci. Nikto nás o náletoch nevaroval a tí, ktorí sa nestihli ukryť...”

V pivnici nás bolo asi päťdesiat a nikto sa neodvážil prehovoriť. Pamätám si, ako som zrakom prechádzala po vydesených tvárach, až kým som nenarazila na tú jeho. Stará mama sa pomrví, v jej pohľade badať, že si na hrôzy vojny spomína akoby to bolo včera. Bolo by hlúpe dúfať, že na prežitý teror zabudne, no predstava, že žije v neustálej ťaživej spomienke vo mne vyvoláva des.

Všetko sa to začalo v nacistickom Nemecku slovami: „JEDEN NÁROD. JEDNA RÍŠA. JEDEN VODCA.“ Už od nepamäti brali podaktorí rasovú rozdielnosť za konflikt. Problém chceli riešiť zotročovaním či smrťou a napokon sa to vyhrotilo až do najhrozivejšej vojny v dejinách ľudstva.

Aká absurdita stála za týmito činmi? Strach z neznámeho? Nenávisť voči cudzincom? Kvôli takémuto nonsensu trvali nepretržité boje dlhé roky a odnieslo si to miliónov nevinných osudov! Mladí ľudia, ktorí nestihli poriadne žiť, založiť si rodinu, okúsiť problémy staroby, zomreli a boli zabudnutí. Vtedy to boli bratia a sestry, synovia a dcéry či otcovia a matky s milujúcou rodinou a s celým jestvovaním pred sebou. V očiach tyranov boli iba nepodstatné figúrky v hre, ktorú viedli. Množina, ktorou dosiahnu to, čo chcú aj navzdory ich obrovskému masakru.

Do boja za oslobodenie sa zapájali muži aj ženy. Nie pre povinnosť či z donútenia. Zápasili! Pretože táto vojna sa týkala všetkých osobne. Bojovali kvôli sebe, kvôli ostatným, kvôli celému svetu za základné ľudské práva, pretože najmocnejší predátori sa zahrávali s ich osudmi. Brali im, čo im právom patrilo iba preto, že nespĺňali ich „požiadavky“.

Kto im dal to právo určovať hranice a hrať sa na samotného Boha? Kto dovolil rozhodovať o tom, kto prežije a kto nie?

Čo bolo ďalej, starká?

„Jozef Srňan, bolo jeho meno. Poznala som ho iba z videnia, bol to hrdý Bernolákovčan a keď sa nám stretli pohľady, pretisol sa davom až ku mne. Stisol mi ruku a nepustil ju, až kým nebolo po všetkom. Nastalo hrobové ticho a my sme si s vedomím, že lietadlá odleteli, hromadne vydýchli.“

O pár mesiacov od tejto udalosti padol v boji. Zápóli až do posledného dychu za oslobodenie jeho domova a vlasti a padol ako hrdina. Sebeckosť a osobné túžby mu nestáli v ceste za slobodou svojich súdruhov.“

„Už tomu rozumiem.“ Druhá svetová vojna. Peklo na zemi! Zánik masy ľudí za spravodlivosť a rovnosť, ktorá im nebola dopriata.

Čím sa od seba tak veľmi líšime, že to zašlo až tak ďaleko?

Všetci sme rozdielni. Máme inú farbu pleti, iné črty, iné záujmy. Každý jeden z nás je jedinečný, no na konci dňa sme všetci rovnakí: sme ľudia... S vedomím tejto skutočnosti zem prišla o šesťdesiat miliónov cenných osobností.

Koľko z nich pochádzalo z mojej obce? Koľkí museli opustiť svoju domovinu pre vtedajšie nezhody? Čísla sú rozhodne väčšie, než si dokážem pripustiť. Preto by som chcela vzdať vďaka a úctu našim osloboditeľom, ktorí vedeli, aké hrôzy ich postihnú a napriek tomu odporovali do posledných síl. Pretože to, kým sme, nezmeníme a oni to vedeli. Nikto nemení a ani nedokáže zmeniť svoj zovňajšok, svoju osobnosť pre niekoho a už vôbec nie na príkaz niekoho. Ak sa snažíme byť dokonalí v očiach druhých, tak výhradne z vlastnej vôle.

Nepripustíme teda, aby sa história opakovala a snaha našich predkov vyšla nazmar!

Uctíme si ich pamiatku kyticou sedemdesiatich piatich ruží – za každý rok v mieri jednou ružou. Za ich víťazstvo nad fašizmom. Krása ruží symbolizujúca spomienky na výhru. Ľudstvo nikdy nepustí z hlavy ich statočnosť.

Moja obec bola oslobodená 2. apríla 1945 ráno o šiestej hodine. Obloha mohla, no nemusela byť jasná a slnko mohlo, no nemuselo ešte vyjsť. Vo vzduchu bola radosť a výkriky plné triumfu.

Sofia Csóváriová, žiačka 9. B triedy
ZŠ Bernolákovo

Z rozprávania prababky

Sedemdesiatpäť ruží za mier

Je jún 2020, väčšinou sedíme doma a celé dni na nás bliká modré svetielko počítača.

Tri mesiace sme mali zatvorené školy, tri mesiace na nás číhal nepriateľ. Keď ma mamka prednedávnom poslala po nejaké potraviny do obchodu, všimol som si, že pri neďalekom pomníčku sú červené venčeky, červené kytičky kvetov so stuhami s nápisom **Ďakujeme. Zrazu som si uvedomil, že počas terajšieho vyučovania na diaľku sme si na dejepise spomínali aj dátum 8. máj 1945.**

Preto tie kvety pri obecnom pomníčku?

Neviem prečo, ale znenazdajky som si spomenul na moju prababku, láskavého človeka, ktorý už, bohužiaľ, nie je medzi nami. Bola to múdra, jednoduchá žena, ktorá vedela tak pútavo rozprávať. Často sedávala pri našich postieľkach a my s bratom sme ju so zatajeným dychom počúvali. A neboli to vždy veselé príbehy. Spomínam si, ako hovorila o tej strašnej vojne, ktorú si my, našťastie, ani nevieme predstaviť. Raz sa nám prihovárala asi takýmito slovami:

„Keď nastala vojna, my, ženy, sme sa museli starať o deti a naši muži, teda aj dedo, išli do boja. Ostala som sama, sama v domčeku s tromi deťmi. Jedno z nich bol váš dedko, maličký chlapček, ktorý si na hrôzy vojny nemohol ešte pamätať. Jedného dňa veľký buchot na dvere, tresk – plesk a ja v šurcu som otvorila vráтка. Trochu som sa zľakla, keď na mňa neznámi vojaci začali rozprávať po nemecky. Nič som nerozumela. No lámavým jazykom a gestikuláciou ma zahnali s deťmi do jednej izby, aby som ďalšie miestnosti v domčeku nechala nemeckým vojakom. Veľmi som sa bála, najmä o svoje deti, tak som sa stiahla a poslúchla.“

Jeden Nemec bol celkom dobrý, keď bol sám, aj sa jemne usmial, ale ďalší vyzerali drsní a išiel z nich strach... Rázne mi nakázali niečo navariť, no čo som mala, nič, iba zemiačky, bola chudoba. Ten slušnejší nemecký vojak ma zavolať do izby, ktorú som im musela poskytnúť, a povedal mi, že si môžem zobrať jeden obrázok Ježiša. Len tento jeden som si zachránila, lebo ostatné mi veliteľ porozbíjal a vyhodil von oknom...

Po niekoľkých dňoch ten dobrý Nemec, volajme ho Hans, prišiel

ku mne a povedal mi, aby som si zobrala najnutnejšie veci a odišla ku svojim príbuzným.“

Vojna zúrila naďalej aj v babkinej dedinke. Všade bolo počuť kvílenie zbraní, na domčeky padali aj zatúlané bomby. Jedna z nich padla aj na prababkin domček. Prababka si na tieto ťažké chvíle spomínala s plačom, v ušiach stále počula aj nárek svojich detí, medzi nimi aj môjho dedka.

„Bola to krutá vojna, preto plačiem, keď vidím, aké máš topánky, nohavice a my sme chodili v starých handrách a bosí. Ale plačiem aj zo šťastia, že svet je lepší a že sa máte dobre,“ dodala prababka. Našťastie, pradedko sa po vojne vrátil domov a na mieste zbombardovaného domčeka postavil nový, v ktorom si šťastne žili aj so svojimi deťmi.

Tento príbeh, aj keď skončil šťastne, nebol rozprávkou. Bol to príbeh miliónov z krutých čias smutnej 2. svetovej vojny.

Môj ocko, vnuk mojej spomínanej prababky, tiež stojí na strane mieru. Je to náš hrdina – policajt. Niekedy to u nás vyzerá ako na výsluchu na policajnej stanici, lebo sme s bratom dvaja živí chalani. Snažíme sa vyhýbať malérom, ale niekedy sme v nesprávnom čase na nesprávnom mieste. A naša mamka aj s malou sestričkou nám pripomínajú, že biť sa netreba a že pravda vždy vyjde najavo.

Dopisujem tento príbeh a stále na mňa bliká malé svetielko počítača. Som rád, že už môžem ísť do školy. Aspoň na niekoľko dní a že boj s neviditeľným nepriateľom pomaličky vyhrávame. Aj pred 75-timi rokmi sa decká v mojom veku asi tešili, že sa opäť môžu stretnúť v škole a že ich otcovia sa vrátili k nim domov. No niektorí sa, bohužiaľ, nevrátili. A tým patrí mojich 75 symbolických červených ruží. Za to, že môžem žiť pokojne s rodičmi a súrodencami, že sa môžem slobodne učiť, hrať volejbal a písať aj takéto príbehy...

Stanislav Chovanec, 14 rokov
ZŠ Komenského 6, Stará Ľubovňa

„75 ruží víťazstva nad fašizmom“

ZŠ s MŠ Liptovské Revúce č. 232, 034 74 Liptovské Revúce

Spomienky na 2. svetovú vojnu a oslobodenie Liptovských Revúc

Vypracovali: žiaci 9. ročníka v šk. roku 2019/2020

Zodp. pedagóg: Mgr. Jana Bubanská

Dňa 4. apríla sme si pripomenuli 75. výročie oslobodenia Liptovských Revúc. V týchto dňoch myslíme pritom na mŕtvych i živých ľudí, ktorí bojovali proti fašizmu, riskujúc svoje životy. Ťažké vojnové udalosti, veľa utrpenia, bolesti a strachu počas 2. svetovej vojny, zažili aj obyvatelia našej obce. Nezabúdajme, že mnohí prišli o život ako vojaci, partizáni, ale aj ako civilní obyvatelia. Svedectvom týchto vyhnaných životov sú ich mená na pomníkoch a pamätných tabuľkách v obci.

1. Pomník padlých hrdinov SNP

Umiestnenie: Liptovské Revúce, Stredná Revúca, pod kostolom

Nápis: ZA PRÁVA LUDU ZA LEPSÍ ŽIVOT!

Tabuľa: NA PAMIATKU OBČANOM, KTORÍ ZOMRELI, ABY SME MY ŽILI!
 PADLI V ROKOCH 1944-45. BARTOŠ VOJTECH *1926; BLCHA ŠTEFAN 1922; BRNA ALBERT 1922; DANČEK VAVRINEC 1919; GAZDARICOVÁ Mária 1936; GAZDARICOVÁ ANNA 1906; GEJDOŠ ONDREJ 1922; HROMADA VOJTECH 1922; HRABUŠČÁK VASIL *1895; KURILA JURAJ 1910; KURILA JOZEF 1909; MOČILAN CIRIL 1913; MIKULAJ JÁN 1894; MASTIŠ DOMINIÁN 1931; ROSSOVÁ ZUZANA 1867; ŠAVRŤKA JÁN 1911; VALKO LADISLAV 1928
 ČESŤ A VEČNÁ SLÁVA HRDINOM SNP!

Oslavy SNP: Slovenský zväz protifašistických bojovníkov v spolupráci s Obecným úradom v Liptovských Revúcach si každoročne pietnou spomienkou pri pomníku padlých hrdinov z obdobia 2. svetovej vojny pripomína výročie Slovenského národného povstania. Počas SNP a celej 2. svetovej vojny zomrelo veľa mladých ľudí, ktorí chceli žiť a založiť si svoje rodiny, zahynuli otcovia, starí otcovia, ale aj matky, ktorí bojovali za mier a pokoj pre svoje nasledujúce generácie. My žijeme v dobe mieru, bez strachu z náletov a útokov nepriateľských vojsk. Nevie sme si ani predstaviť hrôzu, ktorú prežívali naši predkovia počas obdobia vojny. Toto obdobie by nám malo byť výstrahou, aby sa podobné udalosti neopakovali aj v súčasnosti. Žiaci našej školy sa okrem účasti na oslavách podieľajú aj na príprave kultúrneho programu.

Oslavy SNP v obci.

2. Pamätné tabuľky SNP

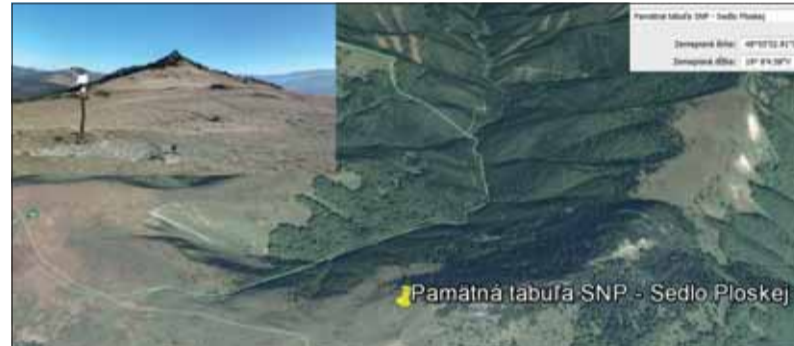

Umiestnenie: Liptovské Revúce, budova Obecného úradu č. 386

Nápis: V OBDOBÍ SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA NEĎALEKO OD TOHTO MIESTA SÍDLIL V DOME Č. 426 OBČANA ONDREJA MAJZELA ŠTÁB ZJEDNOTENÝCH PARTIZÁNSKYCH ODDIELOV POBIEIDA-VÍŤAZSTVO, KTORÉMU VELIL ANDREJ JOSIFOVIČ MAKARENKO. AUGUST 1947

3. Pamätná tabuľa SNP

Umiestnenie: Veľká Fatra, sedlo Ploskej, zelená značka smerom na Grúň, pod vrchom Čierny kameň

Nápis: NA VEČNÚ PAMIATKU HRDINOM, KTORÍ NA TÝCHTO MIESTACH VEĽKEJ FATRY V ČASOCH SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA BOJOVALI S NEMECKÝMI FAŠISTAMI A OBETOVALI SVOJE ŽIVOTY ZA NAŠU SLOBODU

Tabuľka: TOMÁŠ SRPON SPOMÍNAME PRIATEĽIA

Poznámka: Zriadené pri príležitosti 30. výročia SNP, ako dokladuje malá tabuľka v pravej časti hlavnej tabule.

Oslavy SNP: Súčasťou osláv SNP v obci je aj tradičný Výstup na Ploskú ku pamätníku padlých vojakov. V roku 2019 sa uskutočnil už 45. ročník. Spomienkový výstup sa každoročne uskutočňuje v tretiu augustovú sobotu v roku. Výstup organizuje Obec Liptovské Revúce v spolupráci s miestnou organizáciou SZPB. Niektorí účastníci výstupu začínajú už v piatok a prespávajú v stanoch v sedle pod Ploskou. Účastníci výstupu dostali spomienkové tričko, zapísali sa do obecnej matriky. V roku 2004 sa pri príležitosti 30. výročia osádzenia pamätnej tabule na Ploskej výstupu zúčastnili občania žijúci v rôznych kútoch Českej aj Slovenskej republiky: Ľuděk Soška, Ján Janík, Ján Ondra, Otakar Vítner, Jarda Pavela, Vladimír Krátky, Soňa Krátka, Vlasta Hrivová, Peter Sykulenka.

Výstup na Ploskú.

4. Pamätný hrob

Umiestnenie: Veľká Fatra; vrchol Ploská (1532 metrov nad morom)

Nápis: TU LEŽÍ VOJAK ONDREJ KISS NARODENÝ 22. 4. 1923 V BADINE, KTORÝ PADOL V BOJI 28. 10. 1944.

BUĎ POZDRAVENÝ, KTO SI SPOMENIEŠ NA MŇA, BUĎ VÍTANÝ, KTO NAVŠTÍVIŠ MÔJ HROB.

Tabuľka: SNP-1944
 ANDREJ KISS
 VENUJE ZPB NECPALY

5. Pamätná tabuľa SNP na Ploskej

Umiestnenie: Veľká Fatra; vrchol Ploská (1532 metrov nad morom); 7. informačná tabuľa náučného chodníka.

Nápis: ROKU 1944 V DOLINÁCH VEĽKEJ FATRY ZVAZUJÚCICH SA DO TURČIANSKEJ KOTLINY ZAZNELI PRVÉ VÝSTRELY SNP. NIMI SA ZAČAL HEROICKÝ BOJ PARTIZÁNSKYCH JEDNOTIEK A POVSTALECKÝCH VOJSK NA OBRANU TURCA A NESKŔ VEĽKOFATRANSKÝCH PRIESMYKOV. NAJŤAŽŠIE BOJE SA ODOHRALI V PRIESTOROCH PLOSKEJ, KRÍŽNEJ, V GADERSKEJ, BELIANSKEJ, JASENSKEJ A NECPALSKEJ DOLINY.

Účastníci SNP z Liptovských Revúc

Florián Majzel (1924 – 2015)

Florián Majzel bol rodákom z Liptovských Revúc. V roku 1944 sa pridal do partizánskej skupiny Alexeja S. Jedorova, kde pôsobil ako tlmočník. Ovládal francúzsky a nemecký jazyk. Tlmočil na štábe v Liptovskej Lúžnej. „Ja si myslím, že Jegorov bol jedným z najlepších veliteľov v Slovenskom národnom povstaní. Nemci mali pred ním rešpekt, čo potvrdzovali aj zajatci, keď som tlmočil.“

Zúčastňoval sa aj priamych bojových stretov s nacistickými vojskami. „Najtvrdšie boje boli v Telgárte, kde sme urputne bojovali proti Nemcom takmer 14 dní. Nemci boli frontoví vojaci, a preto mali veľké bojové skúsenosti i ťažké zbrane.“

„Život v jesenných horách nebol ľahký. Často sa našiel zradca, ktorý nahlásil miesto úkrytu partizánov nemeckým vojakom.“ Viacero takýchto prepadov zažil aj p. Majzel, ale vždy sa zachránil. Počas prestrelky pri Hornej Lehote stratil svoj kabát s dokladmi, preto bol vyhlásený za zastreleného.

Význam SNP p. Majzel nikdy nespochybňoval. Vyzdvihoval ho ako celo európsku významnú akciu, ktorá prispela k porážke nacistického Nemecka. „Spomínali sme na Povstanie, na to, ako sme bojovali proti fašizmu a boli sme všetci hrdí, že sme urobili kus dobrej práce.“ Po vojne vstúpil Florián Majzel do Československej armády, kde dosiahol hodnosť podplukovníka. Zomrel v roku 2015 vo veku 91 rokov.

Dominik Praženica (1924 – 2019)

Pán Dominik Praženica pôsobil ako partizán v okolí Lipt. Osady a Lipt. Revúce v oddiele Pobjeda pod vedením kapitána Makarenka. Veliteľ sa dokonca rozhodol, že v jeho rodnom dome bude mať aj štáb. Jeho partizánsky preukaz bol vystavený 8. apríla 1945. Na preukaze je uvedené, že pán Praženica, narodený v roku 1924, sa 6. 12. 1944 dobrovoľne prihlásil do partizánskeho oddielu Pobjeda. V boji proti nepriateľom preukázal čestnosť a svedomosť.

Z rozprávania pána Dominika Praženicu:

„27. marca sme sa stretli v Liptovskej Osade s Nemcami a armádou. Nemci poslali tank Tiger z Ružomberka do Liptovskej Osady ku pošte. Zastávka zhorela, lebo z tanku pustili zápalné strely. Nemci mali ostreľovať každého desiateho občana. My sme šli po výzbroj do bunkra. Kapitán bol zranený. Časť ustúpila do Korytnice a druhá časť do Revúc. Do Veľkého pletku sme prenocovali v senníkoch.“

Vo Veľkonočnú nedeľu sme išli na Donovaly. Bola tam armáda SS, 10 Nemcov a ostatní boli cudzinci. Vo Veľkonočný pondelok Nemci už neboli v Revúcach. Lebo bol od Rusov veľký nátlak. V utorok sme šli na Ružomberok a oslobodili sme ho. Ešte jeden Nemec bol vo veži kostola, čo nás pozoroval a skočil pod most. Osaďanka povedala, že pod most skočil Nemec. Rus ho vytiahol a zabil ho.

Nemci boli ubytovaní po domoch napríklad u Ondreja Rossu, teraz Krištofa Maroša. A keď boli biele plachty po plotoch, vedeli sme, že je čistý vzduch, že tu nie sú Nemci.“

Z rozprávania s pani Zuzanou Gazdaricovou:

„Boli to ťažké časy, čo si ja pamätám. Prišli bombardovať aj lietadlá, lietali ponad domy, ja som mala vtedy 14 rokov. Išla som sa raz do susedov ukryť, aj keď Nižnú vtedy nebombardovali (vtedy som tam bývala), bombardovali iba Vyšnú. Zhodili tam dve bomby a zabili niekoľko ľudí. Vlasovci to boli Nemci, boli v dedine a prišli do domov, či tu nie sú partizáni a aj my sme sa báli o svoj život. Mnohí aj naši odišli, lebo sa báli Hitlera, ktorý si chcel podmaniť celý svet. Nebál sa ani Pána Boha. Po roku 1945, keď už vojna skončila, všetko sa chcelo udobrovať. Všetci ľudia počúvali v rádiách, kde sa zdržiavajú Nemci. Nemci boli v nížnom konci dediny a raz ma zajali, chceli kúpiť ovcu, keď boli v obchode a predavačka im povedala, že ja im ukážem, kde ju kúpiť. Išla som im ukázať, bála som sa, že ma zajmú, tak som im ukázala, kde ju kúpiť a ušla som rýchlo domov. Každý z okna pozeral a myslel si, že ma naozaj zajali.“

Ľudia nemali toľko peňazí ako teraz a dostávali lístky. Podiel jedla dostali podľa toho, koľko bolo ľudí. Ženy nosili partizánom jedlo a oblečenie, ale iba tie, ktoré mali okolo 18 rokov. Nosilo sa až na Ploskú, aby nezahynuli od hladu. A nerulo sa do tej oblasti, kde nebolo toľko Nemcov. Dievky, ktoré to nosili, vyberal richtár, mňa nevybral, lebo som ešte chodila do školy.“

Karol Korček

Ďalším priamym žijúcim účastníkom SNP v Liptovských Revúcach je Karol Korček, narodený 3. januára 1927. Rozhovor s ním spravila žiačka 9. roč. Gabriela Kytošová. Z jeho rozprávania:

„Veľké boje prebiehali na Ploskej a v nich padlo veľa partizánov. Obyvatelia Liptovských Revúc pomáhali partizánom tak, že zranených a mŕtvych prevážali na saniach. Nemci zaobchádzali s partizánmi veľmi kruto. Dokonca na Ploskej zabili jednu partizánku a obesili ju na strom.“

Po príchode Nemcov do Liptovských Revúc občania utekali do doliny Zelenô. Tu boli zhotovené aj dve bomby. Jedna dopadla v Zelenom a druhá v Suchej. Výbuch zabil tri deti, ženu a troch chlapcov.

Nemci začali chodiť po domoch a vyhŕňať ľudí. Všetci museli prisahať, že budú partizánov hlásiť Nemcom. V prípade, ak Revúcania nechceli prezradiť, kde sa ukrývajú partizáni, tak ich Nemci zajali.

Počas bojov trpeli aj obyčajní ľudia. Jeden Nemec zabil omylom človeka z Liptovských Revúc. Zúčastnil sa aj jeho pohrebu, na ktorom veľmi plakal.“

Spomienky Revúčanov na 2. svetovú vojnu

Obyvatelia Lipt. Revúc počas 2. svetovej vojny a hlavne po vypuknutí SNP prispeli svojou pomocou partizánom z oddielu Pobjeda. Oddiel mal sídlo na Borišove. Obec bola dôležitou zásobovacou tepnou povstalcov a pri potlačení Povstania ústupovou cestou partizánov. Cez Revúcku dolinu viedla cesta cez Veľký Šturec z Ružomberka do Banskej Bystrice. Liptovské Revúce boli bombardované a následne obsadené Nemcami. Obec bola oslobodená 4. apríla 1945 jednotkami Červenej armády. Podľa svedectva miestneho národného výboru mal oddiel Pobjeda veľkú pod-

poru obyvateľov Liptovských Revúc nielen zásobovaním, ale aj poskytovaním prístrešia počas najtuhšej zimy bez ohľadu na prítomnosť okupačných jednotiek.

Vojnu vnímajú inak starí ľudia, inak dospelí a inak deti rôzneho veku, hoci sa dotýkajú všetkých a všetkých ovplyvňujú rôznou mierou. Poďme sa spoločne pozrieť na vnímanie 2. svetovej vojny očami odvážnych revúckych žien.

Jednou z nich bola pani Žofia Macíková rod. Mikulažová, narodená 13. 6. 1925.

Z jej rozprávania vyberáme:

„Počas povstania som mala 19 rokov a bývala som s rodičmi vo Vyšnej Revúcej. Keď prišli do dediny Nemci, všetkých nás zhromaždili vo veľkej záhrade. Jeden Nemec, ktorý mal tlmočníka nám oznámil, že keď nájdú v dedine partizána, bude s nami zle. Potom sme sa rozliali.“

Pani Macíková tiež spomínala ako nosila proviant partizánom. „Prišiel jeden vojak do dediny a povedal, že pôjdeme odnieť proviant partizánom. Bolo nás asi 5 dievčat, tak v mojom veku. Partizáni mali sklad potravín v Kráľov. Tam sme si do batôžkov naložili potraviny a v sprievode vojaka sme išli na Borišov a odtiaľ do Belianskej doliny. Prišli sme ku štáloom, kde nás čakali asi piati chlapi. Odovzdali sme im proviant a vrátili sme sa na Borišov. Bola už tma, tak sme prenocovali v chate pod Borišovom a ráno sme sa vrátili do dediny. Opakovalo sa to niekoľko krát.“

Na 2. svetovú vojnu si zaspomínala aj Pavlína Gazdaricová narodená 21. 6. 1921.

Porozprávala nám aj túto príhodu:

„Partizáni čistili v našej izbe zbrane. Ja som bola v izbe a náhodou som pozrela von z okna a videla som, že k nám ide Nemec. Tak oni rýchlo pozbierali samopaly a išli na pôjď. A ja, keď som videla toho Nemca ísť k nám do dvora, tak som vyšla von a začala som do neho hádzať snehové gule, aby som ho zastavila, kým partizáni povychodia na pôjď. Nemec prišiel dnu, poprezeral izby a dali sme mu jest meteník a mlieko. Pýtal sa či schováva partizánov, chcel ísť aj na pôjď, ale sme mu povedali, že tam nikto nie je. Najedol sa a prišiel za ním veliteľ, a spýtal sa ho po nemecky, či všetko poprezeral. Povedal, že všetko prezrel aj pôjď. Tak aj on cigánil. Keby u nás našli partizánov, boli by aj nás s nimi postrieľali.“

Dôkazom statočnosti a odvahy žien počas vojny bolo aj rozprávanie pani Jolany Praženicovej, narodennej 28. 12. 1930.

„Počas povstania som mala len štrnásť rokov. Veľmi dobre si pamätám na tieto vojnové roky. Do dediny prišli Nemci a moja mama práve porodila svoju najmladšiu sestru. Ja, ako najstaršia, som sa starala o ďalšie dve sestry, pomáhala som mame, či v domácnosti alebo na poli. Pri bombardovaní dediny sme sa veľmi báli a nevedeli sme, kam sa máme skrýť. Spomínam si, ako Zuzana Poliačková vozila z Ružomberka na voze múku a rozdal ju do rodín, aby ženy upekli chlieb pre partizánov.“

Pani Jolana Praženicová ďalej spomínala: „Po potlačení povstania boli vojaci a partizáni a ich veliteľ Makarenko, zahnaní do hôr. S ľuďmi z dediny mali dohovorovaný signál, že ak budú biele plachty na ponietach pod oknami dreveníc, tak sú v dedine Nemci. Ľudia im pomáhali, piekli chlieb a dávali, čo potrebovali. Bola tuhá zima. Najviac opatrovala partizánov z Nižnej Revúcej Pavlína Praženicová. Bývala v drevenici oproti starej škole. Keď prišli partizáni, tak im varila, prala im šaty a jedného omrzutého partizána, bol to Čech, zachránila a vyliečila. Keď boli v dedine Nemci, tak ho skrývala v pivnici, medzi statkom, alebo v sene. Bola to veľmi dobrá a obetavá žena.“

Záver

Nevieme si ani predstaviť hrôzu, ktorú prežívali naši predkovia počas obdobia vojny. Toto obdobie by nám malo byť výstrahou, aby sa podobné udalosti neopakovali aj v súčasnosti. Z roka na rok je medzi nami čoraz menej priamych účastníkov 2. svetovej vojny. Preto nesmieme zabúdať na týchto hrdinov a nesmú na ne zabudnúť ani ďalšie generácie.

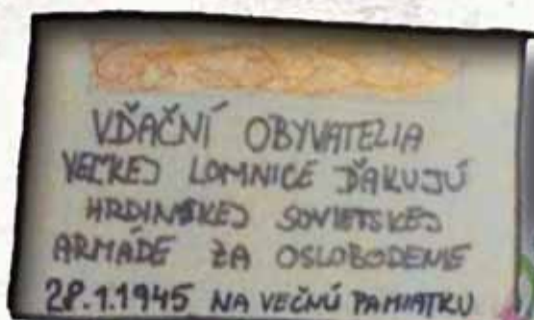

Sv. Anton – ochranca vojnou zmietaných duší

Druhá svetová vojna sa nevyhla asi nikomu. Z rozprávania a spomienok našej prababky viem, že aj našu dedinu to neobišlo. Časy boli zlé a kruté, všetko bolo zničené. Vojská postupovali a brali od ľudí, čo sa dalo. A ľudia sa báli o svoje životy alebo majetky. V snahe zachrániť si svoj život či nejaký majetok, rozhodli sa tunajší obyvatelia utiecť do lesa. Slanské vrchy sú hlboké a husté. Tu hľadali ľudia úkryt a bezpečie. Vydali sa smerom na sever, okolo vrchu Nomša vyššie. Každý sa bál najmä pre to, lebo za sebou videli, ako vybuchovali rôzne bomby a nebo bolo do červena sfarbené od zábleskov „kaľúš“. Preto sa začali ľudia modliť k Bohu a k svätým. Na jednom mieste v lese tak postavili malú sošku svätého Antona. Modlili sa takto: „Svätý Antoničku, ochraňuj nás!“ Tak na malú chvíľu zavládol neveriteľný pokoj, ako keby sa stal zázrak. Tam na tom mieste dodnes stojí malá kaplnka zasvätená sv. Antonovi. Obeť prechodu frontu je aj venovaný a postavený pomník, ktorý sa nachádza pri budove základnej školy. Dali ho postaviť na pamiatku pozostalí aj obec Zemplínska Teplica. Na pamätnej tabuli sú napísané mená ľudí, čo zahynuli. Z týchto čias majú starí ľudia veľa spomienok. Našli sa aj rodiny, ktoré ukrývali Židov. Smutné časy, našťastie, pominuli a aj to nám pripomína, ako si veľmi vážim a milujem mier a život.

Daniel Marjov, Zemplínska Teplica, 5. ročník

Oslobodenie Veľkej Lomnice

Koncom januára 1945 v rámci Západokarpatskej operácie Červenej armády spolu s príslušníkmi 1. Československého armádneho zboru v ZSSR prekročili Levočské vrchy a Branisko a viacerými prúdmi prenikli do Popradskej kotliny. V popoludňajších hodinách 28. 1. 1945 sa objavili vo Veľkej Lomnici prvé sovietske hliadky a krátko po nich aj vojaci 1. brigády 1. československého armádneho zboru pod velením Jána Satoria.

Veľká Lomnica spolu s okolitými obcami, vrátane mesta Poprad, boli oslobodené. Situácia vo veľkej Lomnici bola však po oslobodení takmer ľudoprázdna, kvôli nariadeniu Heinricha Himlera z 27. októbra 1944 o totálnej evakuácii Nemcov zo Spiša. Obnova obce a života v nej tak bola veľmi náročná, avšak úspešná.

Každoročne si oslobodenie našej obce pripomíname 28. januára. Tento rok v roku 2020, to bolo 75. výročie oslobodenia Veľkej Lomnice.

Veronika Lapšanská ZŠ a MŠ Veľká Lomnica, 9.A

Kaplnka zasvätená sv. Antonovi v Slanských lesoch. Soška sv. Antona, ku ktorému sa modlili ľudia v čase 2. sv. vojny.

Detická organizácia Fénix v Zemplínskej Teplici na potulkách za históriou Keresturským lesom.

*Hnev skončí raz, hoc búrny je a večer všetko zakryje,
noc hviezdna dá liek na rany, keď hrob pri hrobe zrovnaný.
Dáš trpieť, pravdu poraziť, však pomôžeš i zvíťaziť –
rozžiariš svit s tmou po boji... a preto usnem v pokoji!*

Príbeh muža, ktorý sa nebál smrti

Na úvod by som sa rada predstavila. Som pravnučka starého otca Ondreja Leštacha z Henckoviec a zaujala ma výzva virtuálnej aktivity „75 ruží víťazstva nad fašizmom“, tak som sa rozhodla zapojiť na základe rozprávania môjho starého otca a syna O. V Štefana Leštacha, ale hlavne z denníčka, ktorý si prastarý otec písal počas strádania, keď bol zajatý.

Je to príbeh, muža, ktorý sa nebál smrti, v spomienkach za našu slobodu v kritických rokoch 1939–1945, jedného z mnohých, ktorí sa nebáli vystúpiť so zbraňou v ruke, nielen počas SNP. Odmenou mu boli koncentračné tábory, ani tie však nedokázali človeka zlomiť. Príbeh zajatca Ondreja Leštacha z Henckoviec, narodeného 10. 4. 1904 je toho dôkazom.

Stále živé zostanú slová z môjho denníka, ktorý som písal počas strádania s vedomím, že myšlienka nikdy nebol obmedzený priestor. Prežijem? Aj takto bolo možné pootvoriť malý denníček. „V blízkosti Pánovej /Modlitby, piesne, výpovede Písma pre evanjelických,“ ktorý dostal aj vojak slovenského štátu naverbovaný do nespravodlivej vojny. Vojak nahnaný na vojnové fronty, povstalecký vojak, nakoniec už ani nie človek, ale len strohé a veľavravné číslo 8874, 1177 zajatec Kgf. Arb. 1177/GUB hald/ Traun O. D. písal svoj denníček na stránkach spomínaného modlitebníka, kde na okraji zostal voľný nepotlačený priestor.

Kto vie, koľko týchto stránok zostalo výpoveďou, ale aj obžalobou. Bola to viera, ktorá mu dala prežiť, vrátiť sa domov k rodine na Slovensko. Som to ja, ktorý verím, že musím prežiť, vrátiť sa k manželke Márii, k svojim deťom, k tebe syn Ondrej, dcéra Mária, Emília a Július, posledný a vojnový. Dlhé a nekonečné transporty, nevedno kam vedú, koľajnice nemajú konca. V očakávaní s kamarátmi, kedy už príde koniec tohto strádania a hlavne koniec tejto nezmyselnej vojny. Mnohí z mojich kamarátov sa konca vojny a ví-

ťazstva nedočkali. Zoznam ich mien by bol nekonečný.

Sme už len väzni, pracovné sily. Nemôžem ich nespomenúť, Peter Soroka, P. Paša, Rurik z T. Sv. Martina, Rebro Ján, Ďuriček Š., des. Valach Juraj, des. Saraka, Michal Šuster, Klimák Jozef,rotn. Zlumány Rudolf, Doro Ján z Rejdovej, Porák Ján z Kobeliarova, Mandžár Ján z Nižnej Slanej, Durán Ján z Henckoviec, Košút Ondrej z Betliara, Dudáš Ondrej – žandár, Černaj Ondrej z Dobšinej, Lipták Ondrej z Dobšinskej Maši, Šmelko Edo z Dobšinej, Blaško z Dobšinej. Z Gemerskej Polomy: Völdoš, Kušnier Ján, Kušnier Juraj, Očkaik Juraj, Kolesár Ondrej, Šlosár Ondrej, Čizmár Štefan, Puškáš Juraj, Gajár Ondrej, Tomášik Juraj (zomrel pri bombardovaní 15. 12. 1944 tam v Linci, keď zahynuli 12 muži).

Ranených bolo ešte ďalších dvanásť aj v januári 1945. Smrť kosila, hynuli na následky bombardovania keď namiesto Göringovej fabriky bol zasiahnutý lágér a viaceré baraky s väzňami. Tak zahynul 19. januára 1945 aj Jozef Mazura z Gemerskej Polomy. Pochovali sme tak už ďalšieho z našich radov. Prenasledovali nás choroby, tuberkulóza, ale aj vrede. Pochovali sme ho v Rakúsku, ďaleko od domova. Pomaly nás ubúdalo, trátili sme sa. Prvé mesiace roku 1945 nás nechali ani spať, ani pracovať vo vojnových fabrikách nemeckej ríše. Dňa 20. januára 1945 sme sa v Linci zobudili na veľký letecký nálet, výbuchy otriasali barakmi, kde sme boli ubytovaní a z ktorých sme sa utekali ukryť. Zo 150 spojenec- kých lietadiel boli zostrelené dve, bomby zabili našich

spoluväzňov, 30 ruských zajatcov.

Vo februári boli na dennom programe stále sa stupňujúce nálety, zahynulo veľa väzňov z našich radov. Dňa 16. februára 1945 spadlo šesť leteckých bômb v blízkosti 200 m od nás. Bola úplne zničená elektrárň a veľký mlyn. Najväčším úspechom bolo zničenie fabriky na výrobu tankov. Ľudské obete dosahovali vyše 1500 ľudí, 80 % z nich boli cudzinci. Ani 25. február nevesťil nič dobré, keď nad nami v koncentračnom tábore v Linci preletelo 23 ťažkých lietadiel z celkového počtu 420 bombardérov a sprevádzajúcich lietadiel. Zostrelené boli štyri lietadlá, z ktorých vyskočili dvaja piloti. Týchto Nemci vodili po našom lágri. Viac sme ich nevideli.

Najväčší zásah dostala Göringova zbrojovka. Veľa obetí bolo z radov civilného obyvateľstva a väzňov pracujúcich na nútenej práci v Göringovej zbrojovke. Zničený bol aj veľký úsek železničnej trate.

Nešťastným pre nás bol 9. marec 1945. Nad táborom krúžila nemecká stíhačka, v baraku bolo 14 mužov pracovnej čaty – kuchári, obuvníci, krajčír, keď okolo 17:30 hod. sa stíhačka zrútila priamo do nášho baraku. Dvakrát explodovala, pričom zahynulo sedem mužov z našich radov. Barak zhorel, ďalší utrpeli vážne zranenia. Dňa 20. marca 1945 letecké nálety spojencov sa stupňovali. Zásah dostalo mesto Vals, zničená bola železničná stanica, vozový park, rušne a letisko.

Dňa 30. marca 1945 sme sa tešili na Veľkú noc. Aké bolo naše sklamanie, keď Linz opäť prežíval bombardovanie veľkým množstvom lietadiel. Len civilných obetí bolo vyše 2000. Zničená bola železničná stanica, Göringova fabrika, celé ulice s domami, benzínová a elektrická stanica. Z našich radov sme prišli

Ondrej Leštach, Henckovce, väzeň číslo 8879 1172, zajatec.

o ďalších dvoch mužov. Vo vzduchu sme s obavou sledovali veľké letecké súboje, často len 200 m nad zemou. Zostrelené boli 4 nemecké lietadlá, 2 americké. Po náletoch 18. apríla 1945 sa našla aj jedna nevybuchnutá bomba. Museli na jej vykopávaní pracovať väzni z našich radov, pracovali s lopatami, keď sa bomba následne uvoľnila a vybuchla. Troch mužov usmrtila, ďalších dvoch ťažko zranila.

Dňa 25. apríla, keď sa už väčšina z nás tešila na koniec vojny, že sme prežili, došlo k veľkému náletu 800 lietadiel na Linec. K zemi sa zniesli tisíce bômb. Nálet trval tri hodiny. Usmrtených bolo množstvo civilných osôb, väzňov a obyvateľov mesta. Zostrelené boli tri americké lietadlá. Toho istého dňa vo večerných hodinách začal ďalší nálet, ktorý ničil živú silu nepriateľa, jeho techniku. Boli to nálety ruských lietadiel, spôsobili značné škody, využívali aj palubné zbrane. Nálety pokračovali až do polnoci. Vedeli sme, že sa už blížilo naše oslobodenie, koniec núteného pobytu v zemi nepriateľa, nemeckého fašizmu. Dočkali sme sa, konečne prišiel vytúžený deň. Dobývanie a oslobodzovanie lágry a nás, väzňov. Bolo to v dňoch 2.–5. mája 1945 vo večerných hodinách. Pokračovalo skoro do 19:00 hod. 5. mája. Na nádvorie lágry dorazili prvé tanky a obrnené vozidlá anglickej armády. Celú noc bolo počuť a vidieť, že všetko ešte neskončilo. Boli sme uprostred fronty, z ktorej nás jednotky 6. pancierovej divízie konečne oslobodili.

V týchto dramatických chvíľach som myslel, že už nikdy neuvidím svoju ro-

dinu, ženu a deti, ale ani slobodné Slovensko. Dňa 16. mája 1945 sme boli konečne preč od Linca, z tábora, kde som bol väznený a zajatý v nemeckom baraku č. 5, kde som mnoho prežil a videl. Následne nás previezli do prístavu. Trvalo to skoro dve noci. Skončila sa moja krížová cesta utrpenia a potupy od 29. októbra 1944, keď som odišiel z Kysaku.

Nebolo to ľahké. Prežili sme aj keď nie všetci. Postupne nás ubúdalo, pripomína to slová piesne, z ktorej uvádzam: „Kamaráti bratia, po jednom sa tratia“. Pred očami mám jedného z nás, Juraja Tomášika, ktorý zomrel ďaleko od svojej rodiny pri bombardovaní už 15. decembra 1944. Odtrhlo mu ľavú nohu, pravú zlomilo. Deformovaná bola spodná časť tváre s čeľusťou. Stalo sa to ešte v Linci.

Postupne zahynulo z našich radov 12 kamarátov, spoluväzňov. Dňa 10. januára tragicky zahynul ďalší z nás, zdatný muž tešiaci sa s nádejou prežitia, s vierou, že sa vráti a uvidí svoju rodinu. Podobne zahynul aj priateľ Jozef Mazura z Gemerskej Polomy, na našej doline. Zomrel v nemocnici v Linci, ďaleko od domova. Pochovali sme ho na cintoríne 22. januára 1945. S nádejou a vierou sme odchádzali, vojaci povstania, partizáni, príslušníci Čs. armádneho zboru, vojaci zahraničných armád, väznení v lágroch a koncentračných táborech. Mnohí z nich mali podobnú knižočku so slovami viery, do ktorej si zapisovali deň za dňom, ktorý prežili. Slová a text boli rôzne, osudy rovnaké. Jedným z nich bol aj väzeň číslo 8874 1177 môj prastarý otec Ondrej Leštach z Henckoviec. Motto jeho zápisu v úvode denníčka mu dalo nádej, vrátil sa živý, prežil.

» **O jedno prosím, vy, ktorí prežijete túto dobu, nezabudnite... Zbierajte trpezlivo svedectvá o tých, ktorí padli pre seba i pre Vás...** Zaľúbte si aspoň jedného z nich ako synovia a dcéry a buďte naňho hrdí, ako na veľkého človeka, ktorý žil pre budúcnosť.“

Karinka Ferencová, Gymnázium park mládeže 5, Košice, 1. ročník Rikško Ferenc, ZŠ Pionierov, Rožňava

Deväťdesiatdeväť rokov spomienok – ďakujeme

Malá oravská dedinka Brezovica – obec Osada privítala 22. novembra pred 99 rokmi nového obyvateľa, ktorému dali meno rodičia Tomáš. Už mal dvoch starších súrodencov. Sestru Annu a brata Jozefa.

Rodičia prežívali radostné chvíle v malebnej prírode so svojimi deťmi. Ako však dospievali, vypukla druhá svetová vojna, ktorá ovplyvnila ich životy.

1. októbra 1942 po vyučení, ako robotník narukoval ako vojak základnej vojenskej služby do Liptovského Sv. Mikuláša k 4. horskému pluku. Odtiaľ odišiel do Poddôstojníckej školy v Liptovskom Mikuláši. Po jej absolvovaní získal funkciu veliteľa protiletadlového roja. Začiatkom júna 1943 bol odvelený na východný front do ZSSR, kde mali vojaci vymeniť staršie ročníky. Pred Košicami museli všetci odovzdať zbrane. V pohotovosti ostali len protiletadloví delostrelci. Z Košíc išli do Geničeska, odtiaľ do Gen-Gorkij a poslaní na front do Askanii Novej. Asi 26. októbra 1943 prešli k Červenej armáde. Pri vypočúvaní a kontrole zbraní, či bolo z nich strieľané zistili, že zbrane neboli použité. Neodzbrogli ich, ale hneď ich zamestnali. Výhoda bola, že bol vyučený automechanik.

Neskoršie boli poslaní do Usmane. V Usmani bol založený Pluk slovenských dobrovoľníkov. No z Londýna a Moskvy prišla odpoveď, že československá jednotka v ZSSR už je. Na front pôjdu s ňou. Z Usmane boli preložení do Jefremova, kde absolvovali kasárenský výcvik.

V Jefremove absolvoval kasárenský výcvik, kurz inštruktorov Červenej armády. Bol príslušníkom 1. československého armádneho zboru v ZSSR, ako technik pre paravýcvik v bojových operáciách, ako veliteľ čaty. Tu absolvoval niekoľko zoskokov.

K 2. čs. samostatnej paradesantnej brigáde prišiel ako inštruktor. Ďalšie zoskoky absolvoval medzi mestami Tula a Jefremov. Neskoršie bola brigáda presunutá do Chmelnickeho a Proskurova.

Priblíženie sa sovietskych vojsk k našim hraniciam zosilnilo u príslušníkov 1. čs. armádneho zboru v ZSSR túžbu zúčastniť sa spoločne s Červenou armádou bojov o vstup do rodnej vlasti, hlavne pri vypuknutí SNP. No 2. paradesantná brigáda zostala naďalej v Proskurove, lebo sa počítalo s jej vzdušnou prepravou na územie okupovaného Československa. Na proskurovskom letisku zosadili aj 1. čs. samostatný stíhací letecký pluk v ZSSR.

Po vypuknutí SNP sa 1. čs. armádny zbor v ZSSR presunul bližšie k našim hraniciam. 7. septembra sa sústredil v priestore

asi 10 km od Krosna. Do priestoru bola presunutá aj 2. paradesantná brigáda. Po jednodňovom odpočinku spoločne s 38. armádou Sovietskeho zväzu ráno 8. septembra 1944 sa začal útok na priesmyk Dukly.

Nemecké zoskupenie v tomto úseku bolo veľmi silné. 2. paradesantná brigáda bola z posíl stiahnutá, pripravila sa na letecký presun na posilnenie SNP a tak 19. septembra 1944 bola 2. paradesantná brigáda presunutá vzdušnou cestou na Tri Duby (dnešné letisko Sliač).

V rodnej krajine bojoval spoločne s partizánmi na úsekoch Krupina, Dobrá Niva, Hiadeľské sedlo a Banská Bystrica.

29. august 1944 – Slovenské národné povstanie. Tu náš národ ukázal bojového ducha oslobodiť sa spod fašizmu. Slovenský národ obklúčený nemeckou fašistickou presilou, ale aj s hŕstkou domácich fašistov a zradcov.

Po potlačení SNP spoločne s našimi vojakmi, partizánmi sa prebýjal k sovietskym jednotkám, spoločne s našim zborom pri Liptovskom Mikuláši.

Po 28. októbri 1944 – po vydaní rozkazu veliteľa 1. ČSA na Slovensku – prechod na iný spôsob boja, bol ako prieskumník SPO kpt. Vitka v starohorskej doline Motičky.

Absolvoval krutý – tzv. pochod smrti cez Donovaly, Polianku, Kalište, Moštenickú dolinu na Prašivú, Hiadeľské sedlo, Chabenec s cieľom dostať sa bližšie k sovietskej armáde.

5. máj 1945 – vytúžený mier. Začal sa budovať nový život v slobodnej republike.

V československej armáde zostal celý svoj pracovný život.

Zverstvára fašizmu napáchané počas vojny nesmú zapadnúť prachom. A tak v roku 1946 sa stáva jedným zo zakladajúcich členov Zväzu protifašistických bojovníkov.

Diana Ďurkyová, žiačka ZŠ – 6. A Banská Bystrica

Ilustrácia, Martin Potičný, ZŠ a MŠ Jarabina

Sovietsky tank

Čas neúprosne letí

Úvaha z rozprávania mojej prababky

A stále je ešte vždy niečo potrebné dopovedať k aktuálnym témam. Časom sa nielen na udalosti zabúda, ale dá sa aj klamať. Mám tým na mysli koniec 2. svetovej vojny a zánik slovenského štátu. Všetko je zdokumentované, sfilmované a uložené v archívoch. Kto mal záujem vedieť pravdu, ten si našiel zdroj, boli k dispozícii. Zvlášť v Banskej Bystrici – v srdci SNP.

Na Námestí SNP sa každoročne usporiadali oslavy v deň oslobodenia mesta Banská Bystrica – 26. marca. Aj tak dnes mnohí obyvatelia nevedia povedať prečo sa kladú vence k Pamätníku SNP. Je to hanba, nie naša, ale ich.

Nevedia ani zhruba odpovedať na otázky aké vojny prebehli v minulom 20. storočí.

Zabolí ma veľmi, keď sa opovrhuje SNP, keď sa zlomyseľne zosmiešňuje za čierny deň v dejinách Slovenska. Sedia dokonca v parlamente NR SR.

Začnem tým, čo sa mi viackrát stalo. Nie tak mne neznámy mladý chlapec – 16-ročný raz v rozhovore povedal, že chodí na zrazy s ĽS naše Slovensko z hlbokého presvedčenia. Tvrdil, že Slovenské národné povstanie nám prinieslo veľké zlo a preto sa nemecké vojská dopúšťali zločinov, že sme ich zradili.

Kde by sme dnes boli ako porazený štát? V Nemecku, alebo časti Rakúska a boli by sme mali blahobyť. Aj sme ho mali od r. 1939 do 28. augusta 1944. Či viem, čo všetko sa za slovenského štátu u nás postavalo – mosty, cesty – závidel nám celý svet.

Toto tvrdia aj niektorí dospelí. Nuž, mali sa dobre ich predkovia v čiernych uniformách.

Keď to vedia, tak to vedia, že by sa boli dostali do tej vysnovej Hitlerovej ríše.

Aj ja by som sa 100-percentne za takých okolností dostala do RÍŠE aj s mojimi dvoma bratmi. Mojich oboch rodičov by okamžite zastrelili ako banditov. Pravdepodobne aj môjho staršieho brata, ktorý počas útrap dostal TBC, ale ja ako zdravé dieťa by som spolu s mladším bratom narodeným 4. mája 1944, putovala do Nemecka na prevýchovu. A potom ako pracovná čata budovať ÁRIJCOM čistej rase blahobyť.

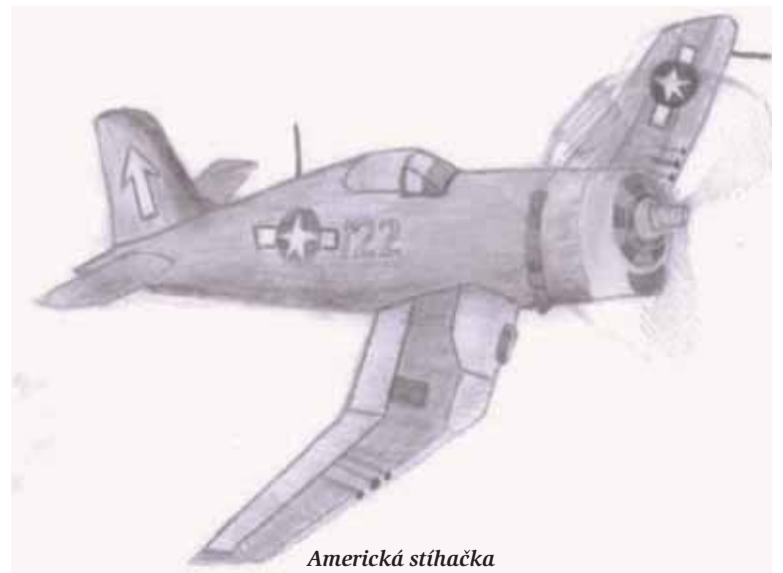
To by nás bolo čakalo. Gardistov ešte horšie, kým by nezistili, že Hitler by ich už na nič nepotreboval.

Takto vypovedám za všetkých Slovanov, ktorí sa narodili pred 8. májom 1945. Dnes by už nebola žiadna RÍŠA, len hrozne spustošená Európa, ktorá by sa po takom masakre len ťažko spamätávala.

Živých a posledných pamätníkov je nás už veľmi málo. Mnohí na túto tému už nechcú hovoriť s nikým, lebo sú len na posmech.

Tomu promile percenta národa, ktorí sa nechcú odtrhnúť od ĽS Naše Slovensko, prajem veľa „šťastia“. Budú ho potrebovať až vytriezvejú, lebo naveky nebudú mať taký sladký a bezstarostný život.

Anna Křemenová, ul. Sládkovičova 70, Banská Bystrica

Americká stíhačka

Vtedy - pod Javorinou...

Za Milkou Majtášovou rod. Potfajovou (19. 2. 1929–25. 8. 2020).

Do rannej mladosti Emílie Majtášovej vstúpila vojna. Lubina s rozsiahlymi kopanicami, javorinskými lesmi a hranicou slovenského štátu a Protektorátu Čiech a Moravy, bola dôležitým pohraničným územím. V rokoch 1939 cez Javorinu utekali českí vlastenci z Protektorátu na Slovensko a potom do Maďarska na francúzsky konzulát, kde sa prihlasovali do zahraničnej armády. Počas Povstania lubinskí kopaničiari boli neoceniteľnou pomocou aj útočiskom partizánskej skupiny Hurban, ktorú viedol Miloš Uher.

Na horných kopaničiach u Klačkov (a nielen tam) bolo cez Povstanie skutočne rušno. Milka mala vtedy len 15 rokov. Keď sme v 90-tych rokoch v čase písania lubinskej histórie a prípravy múzea hľadali pomoc, ochotne nám pomáhala. Spolu s manželom Milanom nás doma v Hrabovom a v záhrade plnej kvetov vítali, otvárali pred nami svoje albumy a spomínali... Milka mala obdivuhodnú pamäť a pri jej rozprávaní sa pred nami ako film zobrazoval

život kopaničiárov, ktorí za vojny prežívali kruté časy.

„Žili sme v strachu, ale nemohli sme zostať nečinní, iba tak sa prizerať. Pomáhali sme ako sa dalo. Stávalo sa, že k nám prišlo na večeru 8–10 partizánov. Najčastejšie chodili Uher, Jakubík, Placák a Bím. U nás doma v peci sme často piekli 15 pečnov chleba naraz, varili 10 veľkých lavórov slížov – pomáhali aj ďalšie ženy z osady. Chodila som s vedrom po susedoch, čo chovali kravy, zbierať mlieko... Pamätám sa, ako sme viezli darované husi až na Kopcové a tam spolu so ženami sme ich čistili a chystali pre partizánov. A po zabíjačkách sa tiež vždy našlo jedlo pre nich a na zahriatie chlapci poslali aj nejakú fľašku slivovice. Bola tuhá zima. Stávalo sa, že večer prišli partizáni na nocľah a ráno už cez dolné kopanice maširovali Nemci.

Prežili sme aj tú strašnú nedeľu 11. februára 1945, keď zrána za tmy prišli Nemci a u nás v dome rozvešaná bielizeň, nohavice, mantle... Doviezli nám toho plný voz z ranených partizánov a päť žien na našom dvo-

re sme to v sobotu – holými rukami v tom mraze (vtedy ešte pračky na pranie neboli) prali. Našťastie sme všetky nevy-schnuté odevy stihli ukryť.

Len pred požiarom sme sa ledva zachránili. Nemci zapálili naše stodoly. Ešteže začalo pršať. Boli by sa chytili aj chalupy. S babkou a mamou sme vyhadzovali všetko do sadu – periny, zo skriň čo sa dalo. Všetko nám namoklo a pred domom plno Nemcov. Odviazali sme naše tri kravy, boli splašené pred požiarom. Jednu Nemci hneď zastrelili, podrezali a na saniach ju vliekli do dediny. Husi, kačiče, sliepky postrieľali, naložili do plechovej vane, priviazali k saniam. Z povaly nám zobrali všetko zo zabíjačky. U susedov sa skrýval ranený partizán Jožko Polanecký. Triasli sme sa od strachu, že ho nájdú. Na ulici ležal zastrelený partizán Paľko Jarábek z Bošáče, neďaleko v osade U Lukáčov Janko Hrehora z Hrušového... Keď sa o dva týždne rozpútal boj v Cetuni, sľubovali sme si, že keď sa tá hrôza skončí, ten deň budeme svätiť do smrti.

Začiatkom apríla prišli k nám

Rumuni, šiesti sa ubytovali u nás, spávali len na zemi, dávvali sme im jedlo, svoj proviant si odkladali, lebo nevedeli, ako bude ďalej. Prišla jar, vybrali sme sa do poľa robiť a pod horami pri každom strome, za každým kričkom ležala celá hŕba vystrieľaných patrónov...“

Za pár rokov po vojne sa Milka vydala za Milana Majtáša (1922–2008), cez vojnu leteckého guľometníka, ktorého zajali Nemci a prežil strastiplné chvíle v koncentračných táboroch.

Mladosť oboch – Milana i Milky bola tvrdou školou života. Ale obaja prežili, naučili sa prekonávať ťažkosti a nástrahy

života, ale hlavne zostalo v nich vedomie pomáhať, keď to ľudia najviac potrebujú. Boli dlhoročnými aktívnymi členmi SZPB.

Každoročne pri oslavách SNP, alebo pri pamätných a významných výročiach Lubiny sa Milka stretávala s bývalými partizánmi. Poznala všetkých a oni si ju tiež pamätali – milú, skromnú, pohostinnú... Takú si ju budeme pamätať i my!

V našom múzeu sú uchované jej spomienky i úhľadne zapísané školský zošit a veľa fotografií... Za všetko úprimne ďakujeme a spomíname s vďakou a úctou.

Olga Hrabovská

Strela, ako od Divokého Bila

Ján Svitek, rodák z Veľkého Rovného pri Žiline, je plukovník letectva vo výslužbe českej armády. Dnes býva v Kraličkách pri Prostejove. V auguste 1944 sa ako žiak leteckej školy v B. Bystrici zúčastnil SNP.

Keď som mu povedal, že som jeho rodákom z neďalekých Rajeckých Teplíc, okamžite zareagoval.

– Cez tie som Germánom utekal. Zajali ma a ja som im s kamarátom utiekol. No a na Rajecké Teplice si spomínam tak, že sme sa tam nejakej babičky pýtali, či sú tam Nemci? Ona hlasno odvetila, že nie, no hlavou kývala, že áno.

Do ktorých povstaleckých bojov ste sa zapojili?

– Naša jednotka bola všade kde to horelo. Došli sme Telgárt, pri Prievidzi, Martine... Bol som aj na Sliači keď naši odlietali do Krosna. Ako príslušník školy leteckého dorastu som mal tiež odletieť k náhradnému pluku, lenže padla obrovská hmla a tri dni tam aj vtáci chodili peši (zažartoval). **Ale cez povstanie ste nelietali...**

– ...nie, bol som pešiak. Prieskumník, rozviedčik. **Zažili ste aj smrteľné nebezpečenstvo?**

– Napr. na svoje 19. narodeniny pri Handlovej som ho zažil od gefreitera Schmidta. Lenže on bol o niečo pomalší.

Bol som po stráž, unavený a hladný ako vlk. Práve som si rozfúkaval oheň, že si na ňom niečo upečiem, keď sa spoza chrbta ozvalo „hemden hoch“, „zurück...“. A tak som dvíhol ľavú ruku a pomaly som sa otáčal doľava. Keď som sa otočil o 90 stupňov, tak som ho zbadal. Germán mal prilbu posunutú do tyla, čiže videl som jeho čelo. Povedal som si, to je môj cieľ.

Keďže som bol veliteľov pobočník, tak mi vždy dal do stráže k puške aj svoju pištoľ „pre každý prípad“. Mal som ju len tak vo vrecku nohavíc. Kamaráti si ma doťahovali, že aby som si niekedy neodstrelil „remeslo“.

Čiže keď som sa otočil, prudko som odskočil nabok, spustil sa na kolená a automaticky som vytiahol pištoľ a od pása vystrelil ako divoký Bil. A verte, či nie, trafil som ho medzi oči.

On mal na mňa namierený samopal a tiež stačil vystreliť a škrabol mi moje ľavé líce. Keďže to veľmi krvácalo, rozbehol som na ošetrovňu.

To, že som ho trafil medzi oči, mi povedali neskôr chlapi, ako aj to, že Nemec bol z prepadového dvanásťčlenného oddielu.

Ako pozerám, stopu po strele na vašej tvári si už mnohí asi ani nevšimnú.

– Vďačim za to plastickému chirurgovi, karpatskému Nemcovi, údajne vtedy najlepšiemu na Slovensku, do rúk ktorého som sa dostal v povstaleckej nemocnici v Kremnici. **Vladimír Mikunda**

Príbeh „filipa“ a odvahy

Na jeseň 1944 predviedli na žandársku stanicu v Detvianskej Hute pani Albínu Machavovú, vtedy 40-ročnú ženu. Konfidenti ju Nemcom udali ako partizánsku spojku a znalú pomerov v oblasti Detvianská Huta – Žihľava – Hrnčiarky – Málinec... Pod hrozbou smrti ju donútili, že ich musí zaviesť do miest, kde sa partizáni zdržujú, kde majú ošetrovňu ranených a kde oddychujú.

Albína Machavová však nevedla takmer 100-členné nemecké komando priamo na Dudorovo, kde mali partizáni tzv. „spálňu“, ale zámerné po ceste okľukou na Žihľavu – Zimný Potok – Krtiny – Bučníky – Priekaz, čo bolo namiesto štyroch až osem kilometrov. Vďaka tomu jeden zo synov, Štefan alebo Pavol, ale aj od Kurčíkov zo Žihľavy a ostatných samôt, bežali skratkou cez kopec na Dudorovo a varovali uja Ondra Vaculčiaka.

Albína Machavová vedela, že na prístupe od Zlatna a od Cínobane mali partizáni vybudované obranné postavenie s ostrahou. Po obsadení už prázdnej „spálne“ ju Nemci podpálili a mínami zrovnali so zemou.

Partizáni sa však boju nemienili vyhnúť. Pred ich sústredenou paľbou Nemci ustúpili na Hámor – Zlatno. Dvomi Nemcami partizáni zajali a neskôr popravili. Kde sú ich hroby sa už nevie, pohltila ich vegetácia času.

Na pamiatku padlým partizánom, obetiam fašistov, ale aj žijúcim bojovníkom vystaval po vojne na najvyššom vrchu nad Bučníkmi starý otec Ondrej Vculčiak vlastnoručne vyrobený kríž. **J. Pupaľa**

Spomienka na partizána Jána Gergelčíka

24. novembra t.r. sme si pripomenuli nedeľnú storočnicu práporčíka v.v. Jána Gergelčíka, ktorý pochádzal z Lutiny v okr. Prešov.

Ako partizán bojoval s fašistami na rôznych miestach v slovenských horách. 12. septembra 1944 bol však vážne ranený a prevezený do poľnej nemocnice na Sliači, v ktorej sa zo zranenia liečil do 9. novembra 1944. Po rekonvalescencii sa 16. februára 1945 prihlásil do 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Bol zaradený do 3. brigády ku št. kpt. Svátokovi. Počas bojov bol

niekoľkokrát ranený. Najvážnejšie to bolo pri odstraňovaní protitankových nášľapných mín pri Sabinove. Po vylicení bojoval v oblasti Liptovského Mikuláša, Žiliny, Púchova a na Morave. Zúčastnil sa aj prehladky víťazov v Prahe 17. 5. 1945.

Po návrate domov 21. mája 1945 bol povolán ako veliteľ čaty na boj s banderovcami a to do 25. 10. 1945. Stal sa držiteľom osvedčenia podľa zákona č. 255/1946.

Ján Gergelčík vstúpil do SZPB v roku 1954. Bol členom pléna okresného vý-

boru SZPB v Trebišove a dlhoročným predsedom Klubu vojenskej histórie pri OV SZPB. Až do svojej smrti v októbri 2010 bol predsedom početnej ZO SZPB v Kráľovskom Chlmcu.

Statočnú hrud' Jána Gergelčíka zdobili mnohé štátne, rezortné i zväzové vyznamenania. Jedným z posledných želaní nášho partizána Janka bolo, aby sako, na ktorom ich nosil pripnuté, bolo uložené na dôstojnom mieste v kancelárii oblastného výboru SZPB v Trebišove. My sme jeho vôľu splnili. **Čeť jeho večnej pamiatke!**

Jedna z milých chvíľ v živote nášho hrdinu. Ján Gergelčík si preberá ocenenie z rúk pracovníčky MO SR.

U Kobetičov si to pokašľali Nemci i „Rusi“

V dedinke Suchá nad Parnou (pri Trnave) žil cez vojnu másiar Rudolf Kobetič so svojou rozvetvujúcou sa rodinou. Keď mal jeho najstarší, rovnako menujúci sa syn Rudko päť rokov, Nemci z tohto kraja práve ustupovali. Peši i na rôznych autách.

Malému Rudkovi sa jedno obrnené vozidlo veľmi zapáčilo, že z neho nemohol spustiť oči. Tak dlho okolo neho chodil, až ho Nemci zavolali, že sa môže s nimi previezť.

Keď sa pohli z miesta, Rudko bol šťastný. Kýval cez okno svojim rodákom, no iba dovtedy, kým nevidel posledný dedinský dom. Keď pri ňom nemeckí vojaci nezastali, jeho úsmev v momente vystriedal plač. Najskôr obyčajný, no ten sa rýchlo zmenil na zúfalo srdcovúci.

To sa zase začalo páčiť Nemcom. Zdalo sa, že ani tak nemienia zastaviť a chlapca vysadiť. Rudko čoraz silnejšie volal o pomoc a od zúfalstva sa začal až zajakávať. Nemci sa na tom ešte viac bavili. Nakoniec, hodný kus od dediny, predsa len zastavili a za hurón-

skeho smiechu malého Rudka vysadili.

Rudolf Kobetič mladší už nie je medzi nami. Ja však viem, že tento zážitok ho traumatizoval až do smrti.

* * *

U Rudolfa Kobetiča staršieho si to zase navždy pokašľali „Rusi“. Lebo mu „zožrali sviňu“ a zničili dubový stôl.

Ako prechádzali dedinou, niekoľko vojakov sa ubytovalo aj u neho. A keď ich trápil hlad, vytiahli mu prasa z chlieva, zabili ho, celé ho hodili do kotliny a uvarili. Potom vytiahli z obývačky parádny dubový stôl, ktorý rodina používala len na slávnostné chvíle, a na ňom toto masné uvarené prasa porcovali.

Másiar Rudo Kobetič starší za tú „zožratú sviňu“ a zničený dubový stôl až do svojej smrti dôsledne nenávidel „Rusov“ a po celý život ich porovnával s nemeckým dôstojníkom a jeho pucfleckom, ktorí u neho bývali predtým.

Pravdou však je, že tí „jeho Rusi“ Rusmi vôbec nemuseli byť. Mohli to byť červenoarmejci z ktorejkoľvek, hoci aj z najviac zaostalej sovietskej republiky.

Adriana Kobetič, dcéra a vnučka

Ťažko sa spomína

Mária Culková zo ZO SZPB Martin-Sever nechce príliš hovoriť o svojich vojnových zážitkoch.

Prečo?

– Ako päťročná som prežila Se-reď, kde som bola s mamou. Dnes tam chodievam každý rok a všetky veci, listy, fotografie, detský nábytok, čo mi urobil starý otec... všetko, čo som mala, som tam zanesla.

A čo vaša rodina?

– Boli v Seredi a odtiaľ išli do Osvienčimu. Traja mamini bratia, švagriná, starí rodičia... Všetci tam aj ostali.

Iba otec bol v horách Malej Fatry. Dožil sa oslobodenia, no už v decembri zomrel. Vtedy som mala deväť rokov. Maminka mi zomrela keď som mala dvadsať.

Takže ste sa životom prebýjali úplne sama.

– Sama! Ale všetko som si vybavila. Išla som do Prahy na VŠ dopravnú. Lebo lokomotívy boli a aj dodnes sú mojou srdcovou záležitosťou. Mám to po otcovi, ktorý bol rušňovodič.

– vmi –

V auguste v roku 1984 pri príležitosti 40. výročia SNP, vydala HDK pri OV SZPB v Trebišove brožúrku Zborník spomienok účastníkov národnoslobodzovacích bojov proti fašizmu z okresu Trebišov.

Zo spomienok partizána Michala Tatranského

V jednu jarnú noc roku 1944 z trebišovských kasární zmizli zbrane. Poplach. Nastal rozruch. Dôstojníci zúrili a prevažná väčšina mužstva skryte prejavovala radosť. Všetci však vedeli, kto za akciou stojí, pretože v okolí už pôsobili partizánske skupiny.

11. apríla 1944 na trebišovskej stanici nás naložili do dobytých vagonov a boli sme odšikovaní do priestoru Medzilaborce – Sannok na budovanie opevnení proti Červenej armáde. Rozmiestnenie zákopov, ale najmä práce išli slimačím tempom a čím ďalej, tým viac, bolo cítiť odpor k fašistom nielen medzi vojakmi, ale aj medzi dôstojníkmi.

15. apríla som bol povýšený na slobodníka aspiranta. Iste to nebola náhoda, keď pri ostrej streľbe na poľnej strelnici vo Wlelskom Wisloku naše delostrelectvo vystrelilo niekoľko striel na železničnú stanicu Komanča, kde stál nemecký transport. To isté sa zopakovalo aj pri návšteve pplk. Zverinu s nemeckou misiou.

17. júla 1944 všetci aspiranti boli odvezení do Bratislavy, kde sme dostali pocítiť naše sympatie k Sovietom.

21. augusta 1944 sme spolu so Zolom Romanovom z Michaloviec zbehli a nabrali smer stredné Slovensko. Po strastiplnej ceste sme sa dostali až do Rajeckých Teplic a proti nám pochodovala vyzbrojená vojenská jednotka, ktorej velil môj priateľ Peter Bumbera z Trebišova. Viedol ju do boja proti Nemcom.

Najkrvavejšie konflikty v ľudských dejinách

Možno si myslíme, že najviac ľudských obetí spôsobili dve svetové vojny a potom dlho, dlho, nič. V prvej tretine decembra 2020 National Interest priniesol informáciu o obetiach viacerých vojen, ktoré ozrejmujú, že v ľudských dejinách boli aj jatky, ktoré vyhubili 15 či 20 % obyvateľstva planéty.

Americký list uvádza, že v 1. sv. vojne zahynulo do 40 miliónov ľudí a v 2. sv. vojne ich padlo od 60 do 80 miliónov. Autor článku Peter Suciú však tvrdí, že aj nájazdy Mongolov (1206–1368) spôsobili smrť okolo 40 miliónov ľudí a presne toľko aj vojnové konflikty na území Číny v 2. a 3. storočí.

Počas Tschajpinského povstania (1850–1864) v Číne (medzi kresťanským hnutím a vládnucou dynastiou Zinnov) zomrelo 20–30 miliónov ľudí, počas (národnostného a náboženského) Dunganského povstania (1862–1869) a počas Japonsko-čínskej vojny (1937–45) okolo 20 miliónov (na stránke decorexpo.com uvidíme údaj až 30 miliónov).

Z Rajeckých Teplic som bol poslaný na vyzbrojenie do Martina, Banskej Bystrice a nakoniec do Telgártu. Dňa 21. septembra 1944 sme ako vojensko-partizánska skupina, tzv. telgártska skupina s krycím menom Jánošík, zaútočili a zlikvidovali nemecký štáb, ktorý nestačil ujsť z poľovničieho Ribbentropovho kaštieľa. Vojaci, partizáni a dobrovoľníci pod velením nebojácného škpt. Jána Staneka obsadili s jedným práporom Vernár a náš II. prápor s krycím menom Kaktus pod velením kpt. Kováča obsadil Dobšinskú ľadovú jaskyňu.

V priebehu trojdňových bojov sme sa dostali do priestoru Hranovnice, kde sme sa zakopali do obrany. Bol to významný bojový úsek za Povstania, na ktorom pomáhali aj občania z horehronských obcí. Pre hrdinskosť v boji proti fašistom bol nazývaný „slovenským Stalingradom“ a Staneka fašisti nazývali železným kapitánom.

Dňa 21. októbra 1944 sme sa z obkľúčenia prebili cez Šumiac na Heľpu a za stálych bojov sme ustupovali cez Brezno, Podbrezovú, Predajnú do Jasenia, kde naša organizovaná činnosť skončila. V boji sme však pokračovali v II. partizánskom prápore pod velením ruského kpt. Kvitinského.

Spracoval Milan Urban, predseda ObľV SZPB Trebišov

- **Bacúch:** Mária Pravotiaková 92, Margita Cesnaková 85 a František Bublíny 82 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Mgr. Anna Hluchá 88, Ing. Eva Menšíková 80 a Jozef Adamec 60 rokov.
- **Bernolákov:** Zdenka Žováková 83, Jarmila Kostková a Jirí Zajíček 75 a Miroslava Sighthartová 35 rokov.
- **Bojnice:** Helena Kollárová 80 rokov.
- **Bratislava, Jána Bulíka:** Igor Schmidt 75 rokov.
- **Brezno:** Ondrej Kamenský 75 rokov.
- **Čaňa:** Alžbeta Vargová 92, František Ogurčák 81 a Juraj Bokoč 80 rokov.
- **Čierny Balog:** Štefan Kliment 75, František Červenec 70 a Martin Mulner 40 rokov.
- **Čierny Potok:** Alžbeta Nociarová 82 a Ing. Dušan Sebík 70 rokov.
- **Dobšiná:** Juraj Karika 35 rokov.
- **Galanta:** Viera Janská 75 a Alžbeta Pongráčová 65 rokov.
- **Giraltovce:** Marián Gdovin 50 rokov.
- **Halič:** Zdena Jonášová 92 rokov.
- **Hniezdne:** Erika Ochotnická 83 rokov.
- **Hrachovo:** Mária Pindiaková 70 a Lýdia Sujová 60 rokov.
- **Hrušov:** Mária Miháliková 84 rokov.
- **Husák:** Anna Frencová 92 a Zuzana Gavulová 89 rokov.
- **Kežmarok:** Štefan Bebko 60 rokov.
- **Kolačno:** Ing. Mária Tomová 75 rokov.
- **Košice Sever:** Vasil Vašuta 101, Karolína Korčoková 95, JUDr. Rudolf Blaho 92, Zuzana Kubušovská 88, Mária Žofčáková, Ing. Daniel Bavoľár, CSc. a Ladislav Hvižďák 70 rokov.
- **Košice Staré Mesto:** Margita Petrová 82 rokov.
- **Košice KVP:** MVDr. Eva Beličková, PhD. 70 rokov.
- **Kuzmice:** Juraj Migel' 60 rokov.
- **Lehota pod Vtáčnikom:** Marta Burianová 75 rokov.
- **Lehôtka:** Ing. Ján Bernát 45 rokov.
- **Lipany:** Dušan Lipovský 70 rokov.
- **Lovinobaňa:** Dušan Fertál' 65 rokov.

- **Lučenec II:** Eva Korimová 70 rokov.
- **Lubietová:** Ján Potančok 84 rokov.
- **Malé Ozorovce:** Jozef Kasarda 45 rokov.
- **Medzibrod:** Ján Frgelec 75 rokov.
- **Medzev:** Ján Širocký 97 rokov.
- **Michalovce:** Boris Lysan 85 rokov.
- **Myjava:** Ján Zeman 97 a Oľga Selecká 82 rokov.
- **Pliešovce:** Anna Rievajová 80 rokov.
- **Pohorelá:** František Tlučák 93, Júlia Haľaková 88, Anna Mikolajová 81, Milan Tlučák 80, Juliana Zibríková 75, Ján Budinský 40 a Mgr. Miroslav Haľák 35 rokov.
- **Poltár:** Elena Gabľassová 88 a Ing. Štefan Repka 60 rokov.
- **Považská Bystrica:** Ing. Veronika Rosinová 75 rokov.
- **Prešov pri ZV SR:** Pavlina Škvarlová 50 rokov.
- **Revúca, gen. Viesta:** Pavol Hruška 90, Oľga Hocková 80, Zuzana Kúchenová 75, Anna Bendová 70, Marian Sepeši 45 a Mariana Koterbová 35 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Barbora Kopčíková 89 rokov.
- **Sečovce 1:** Ladislav Mako 70 rokov.
- **Sliač:** Eva Králiková 87 a Ing. Naďa Mesárošová 65 rokov.
- **Slovenské Nové Mesto:** Ján Kalinič 65 rokov.
- **Spišská Nová Ves:** Mária Pižemová 83 rokov.
- **Stará Ľubovňa:** Anna Šrenkelová 75 rokov.
- **Stráňany:** Alena Galajdová 55 rokov.
- **Strážske:** Mikuláš Mižák 84, Ružena Borošová a Magdaléna Sisáková 70 rokov.
- **Stropkov:** Anna Gajdošová 96 rokov.
- **Sučany:** Jozef Štanga 80 a Jarmila Matúšková 70 rokov.
- **Svidník:** Andrej Vanat 81 rokov.
- **Svit:** Blažena Bendíková 83 rokov.
- **Šoporňa:** Oľga Koval'ová 60 rokov.
- **Tašul'a:** Mária Hrešová 85 rokov.
- **Tokajik:** Jiřina Medvedzová 50 rokov.
- **Trebišov 4:** Ing. Zuzana Matysová 30 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Juraj Ste-

- **Velké Kapušany:** Ladislav Hudák 75 rokov.
- **Veľký Orlik:** Andrej Hanas 81 rokov.
- **Zalužice:** Mária Pavlovčáková 75 rokov.
- **Zemianske Kostoľany:** Kristína Brezoňáková a Ján Mokoš 70 rokov.
- **Zvolen Centrum 1:** Juraj Penička 97 a Ján Hudec 70 rokov.

- **Zvolen Zlatý Potok:** Ján Mlynárik 60 rokov.
- **Želiezovce:** Jozef Výboch 70, Viera Balázsová a Ing. Mária Hrivnáková 65 rokov.
- **Žiar nad Hronom:** Nelli Veselá 87, Lýdia Bulíková, Milada Gašparová a Mária Kislerová 80 rokov.

- **Zvolen Zlatý Potok:** Ján Mlynárik 60 rokov.
- **Želiezovce:** Jozef Výboch 70, Viera Balázsová a Ing. Mária Hrivnáková 65 rokov.
- **Žiar nad Hronom:** Nelli Veselá 87, Lýdia Bulíková, Milada Gašparová a Mária Kislerová 80 rokov.

Jubilantomsrdečne blahoželáme.

Smútok za Štefanom Pelikánom

„Doteraz“ – ako vravieval majster Štefan Pelikán, „navždy“ – žil v malom, skromnom rodičovskom domci v Lietavskej Lúčke, kde sa 16. februára 1935 narodil, prežil detské roky a takmer celý vek dospelosti. Dňa 27. 11. 2020 sa mu v žilinskej nemocnici navždy zastavilo jeho umelecké a protifašistické srdce.

Štefan Pelikán bol nielen vzácnym človekom, ale aj umelcom širokého záberu v tom najplnšom zmysle slova. O slovenskú a českú históriu sa zaujímal už v mladosti. Vo výpočte jeho umeleckých aktivít nemôže chýbať maliarska tvorba (krajina, portrét i zátišie), grafika (voľná kompozícia, figuratívna tvorba, krajina, úžitkové grafické žánre), ale i scénografické štúdiu pre divadelné hry, televíziu či módné prehliadky.

Viacrát stvárnil osobnosť Milana Rastislava Štefánika. Olejomalby významnej osobnosti slovenských a českých dejín od Štefana Pelikána môžeme vidieť v priestoroch veľvyslanectva Francúzskej republiky v Bratislave, v Múzeu rezistencie v Bretónskom meste Saint Marcel i v pracovni primátora a v aule radnice mesta Roscoff, administratívneho centra Bretónska.

Dominantou však bola u neho sochárska práca. Portrét, ako jedinečný a špecifický záznam ľudskej podoby. Takto stvárnil Jozefa Gabčika a osobnosti ruských, ukrajinských, francúzskych a slovenských partizánskych veliteľov 1. čsp. M. R. Štefánika, ktorí sa počas SNP zúčastnili bojov o Strečniansku úžinu a Rajeckú dolinu.

Štefan Pelikán je autorom umeleckého návrhu na Medailu M. R. Štefánika, na medailu Zaslúžilý bojovník proti fašizmu, či Pamätnú medailu SNP, podobne ako Lannurienova plaketa, ktorá zdobila hrud' všetkých Francúzov, čo pred 76 rokmi prišli k nám, na brehy Váhu, podporiť Slovensko v jeho protifašistickom odboji.

Jeho diela sú súčasťou súkromných zbierok milovníkov umenia nielen na Slovensku, ale aj v Českej republike, Spojených štátoch amerických, Kanade, Veľkej Británii, Francúzsku, Gruzínsku, Arménsku, Azerbajdžane, Rusku či v africkom štáte Burkina-Faso.

Akademický sochár Štefan Pelikán ponúkol svoju kolekciu obrazov a sôch, nazvanú Na večnú pamäť synom Francúzska, aj Múzeu SNP v B. Bystrici. Bola z toho nielen príťažlivá a historicky vzácna expozícia, ale svojim zameraním bola aj prvá a jedinečná, ktorá prechádzala aj našimi oblastnými organizáciami. Sochárska tvorba majstra Pelikána je vskutku pozoruhodná, nakoľko od monumentálnej tvorby prešiel k architektonickej – pamätníkovej tvorbe, tvorbe pamätných tabúl i k sakrálnnej tvorbe reliéfov a plastik.

Z pamätníkovej tvorby Štefana Pelikána hodno spomenúť Pamätník SNP v Lietavskej Lúčke, Pamätník oslobodenia v Zliechove, Pamätník kapitána Georgesa Lannuriena vo francúzskom Roscofe a pomník s bustou Jozefa Gabčika pred kasárňou Žilinského pluku Jozefa Gabčika.

Š. Pelikán bol aj verejne činný. V roku 1955 založil v Žiline Klub priateľov Francúzska a Slovenska, ktorého bol predsedom. Od roku 1970 bol členom Zväzu protifašistických bojovníkov, členom Slovenskej výtvarnej únie v Bratislave sa stal v roku 1995. V roku 1996 bol spoluzakladajúcim

členom Klubu muzeálnej a galerijnej spoločnosti v Bytči a od roku 2000 členom Klubu vojenských výsadkárov SR v klube Žilina.

Tvorbu a činnosť Štefana Pelikána ocenili mnohými vyznamenaniami a medailami na Slovensku i v zahraničí. Cenu MADAME HUMANISTE 2012 dostal za podporu vzdelávacích programov pre deti a mládež na návrh Open society of artist a WorldUnion of Culture. Bol držiteľom zlatej medaily generála M. R. Štefánika I. stupňa, ktorú udeľuje prezident SR a plakety Národného zhromaždenia Francúzskej republiky, čestným občanom ŽSK, čestným občanom Klenovca a od roku 2018 Osobnosť Matice slovenskej. V roku 2019 bol MO SR ocenený za Vojenský čin roka.

SZPB za zásluhy o zachovanie pamätí a tradície boja proti fašizmu a národné oslobodenie a prácu vo Zväze vyznamenal majstra Štefana Pelikána Medailami M. R. Štefánika I.–III. stupňa, pamätnými medailami k výročiam SNP a Dňa víťazstva nad fašizmom, medailou Za zásluhy o rozvoj SZPB a medailou Za vernosť.

Akademický sochár Štefan Pelikán bol od roku 2009 laureátom prestížnej Ceny Európskej únie umenia – ZLATÁ EUROPEA, bol umelcom, u ktorého všetci jeho priatelia, ale aj výtvarní kritici, zvyknú vyzdvihovať tri vzácne ľudské vlastnosti: skromnosť, pracovitosť a pokoru.

Životná a umelecká filozofia Štefana Pelikána, tohto robotníka umenia, ktorý akoby sa programovo vyhýbal dlhým a neplodným akademickým diškurzom, je viac ako jednoduchá: cez tvrdú každodennú robotu dopátrať sa pravdy a pravdivosti. V živote i v umení.

Posledná rozlúčka s akademickým sochárom Štefanom Pelikánom sa konala s vojenskými poctami 2. decembra 2020 v Dome smútku v Lietavskej Lúčke, v časti Ilové.

So zosnulým sa rozlúčil predseda Klubu spisovateľov literatúry faktú profesor Jozef Leikert a dlhoročný priateľ a kurátor výstav Štefana Pelikána Fedor Mikovič. Za SZPB podpredseda jeho ústrednej rady a predseda OblV SZPB v Žiline Juraj Drotár. Vojenské pocty vzdali vojaci žilinského vojenského útvaru.

So vzácnym rodákom sa s hudbou a spevom rozlúčili členky ženského speváckeho súboru Lúčanka.

Češť životu a tvorbe majstra Štefana Pelikána. Nech sa jeho svetlá pamiatka trvalo zachová v našej pamäti!
Fedor Mikovič a Juraj Drotár, foto archív SZPB

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bojnice:** s 95-ročnou Mgr. Adélou Solárikovou a 74-ročnou Eleonórou Krčíkovou.
- **Harmanec:** so 71-ročným Vladimírom Škropekcom a 70-ročným Vladimírom Mydlom.
- **Nová Lesná:** s 90-ročným Jánom Mickom, 88-ročnou Elenou Kováčovou a 85-ročným Jánom Štrbiantom.
- **Pohorelá:** s 85-ročným Štefanom Buvalom, 74-ročným Jánom Rochovským a 85-

- ročným Štefanom Matulom.
- **Revúca, gen. Viesta:** s 80-ročným Jánom Remperom.
- **Trenčianske Teplice:** so 75-ročným Branislavom Petrovičom.
- **Závadka nad Hronom:** s 83-ročným Jozefom Babničom.
- **Žilina-Vlčince 13:** so 70-ročným Františkom Nemčákom.

Češť ich nehynúcej pamiatke!

(Dokončenie zo str. 3)

K 90-ke veľa zdravia

Dňa 26. decembra sa dožíva pekného životného jubilea člen ZO SZPB gen. Viesta Revúca, bývalý predseda ZO SZPB Pavol Hruška.

Narodil sa a detstvo prežil v Klenovci. Rodina sa živila hospodárstvom v horskom prostredí na Klenovských lazoch. Detstvo sa mu zmenilo, keď na Slovensko vtrhli fašistické hordy. Povstanie zasiahlo rodinu a mladého chlapca pri letných a jesenných prácach na hospodárstve. Práve vrcholili zberové práce, keď mu otec nastúpil do boja a tým všetka ďalšia práca padla na plecila Pavla a ďalších členov rodiny.

Prostredie pod Klenovským Veprom poskytovalo partizánom dobré podmienky na úkryt a bojové činnosti, ako aj na podporu u obyvateľov na lazoch. Rozmach partizánskeho hnutia vystupňoval fašistický teror. Na Silvestra 1944 Nemci vtrhli do lazničných domov a vyhnaní všetkých chlapcov do Obecného domu v Klenovci. Na druhý deň ich zoradili do radov a zradca Antek vyberal tých, ktorí partizánom pomáhali. Len šťast-

tím sa podarilo, pri krátkom odvolaní Anteka, Paľovi s otcom prestúpiť z druhého radu do prvého odkontrolovaného. Tak si zachránili životy.

Táto dramatická príhoda a ďalšie podobné situácie, ktoré prežil zanechal v Pavlovi Hruškovi kruté spomienky, o ktorých rozpráva žiakom pri školských besedách. Po oslobodení si išiel naplniť svoj životný cieľ štúdiom na Vyššej lesníckej škole v Banskej Štiavnici.

Do SZPB vstúpil v roku 1984. Funkciu predsedu základnej organizácie vykonával tri volebné obdobia až do roku 2012. Zároveň bol členom Predsedníctva ObIV SZPB v Rožňave. Za pomoc v SNP a dlhoročnú aktívnu činnosť v SZPB bol ocenený viacerými pamätnými medailami.

I keď ho vek a zdravotný stav obmedzuje aktívne sa zúčastňovať na podujatiach organizovaných ZO SZPB a mestom Revúca, naposledy kládol venček vďaka pri príležitosti 130. výročia nedožitého narodenin gen. Rudolfa Viesta na jeho rodný dom.

Paľko! Pri peknom životnom jubileu ti ďakujeme za tvoju celoživotnú prácu v prospech SZPB. Do ďalších rokov ti prajeme zdravie, aby ťa životný optimizmus sprevádzal ešte dlhé roky života a prinášal radosť a pohodu.

Výbor ZO SZPB gen. Viesta Revúca

Blahoželanie k osemdesiatke

Mladosť Ivana Ištvána (narodil sa 30. 11. 1940) bola poznačená neustálym strachom z represálií, ukrývaním sa a aj nedostatkom jedla. Tie to útrapy však jeho rodina s pokorou prekonala a Ivan sa dočkal aj návratu otca z povstania, do ktorého sa počas mobilizácie sám prihlásil.

Ivan Ištván, bývalý technolog v Mostárňach Brezno, je dlhoročný člen výboru (pokladník) ZO SZPB č. 2 v Brezne. Pravidelne sa zapája do aktív organizovaných základnou organizáciou. Napr. zimného pochodu Čierny Balog – Brezno, ktorý sa organizuje na počesť priameho účastníka SNP Jána Zemka. Pochod je spojený aj s výročím oslobodenia Brezna.

Zúčastňuje sa pietnych aktov na Slávine pri príležitosti ukončenia 2. sv. vojny v Európe, v Múzeu SNP B. Bystrica pri výročiach SNP, oblastných osláv SNP v Krpáčove, pietnej spomienky v Nemeckej, stretnutí rodákov v Kališti a na mnohých ďalších.

Svoje dlhoročné skúsenosti odovzdáva mladšej generácii, jeho diskusné príspevky na schôdzkach SZPB sú vecné, zrozumiteľné a najmä poukazujú na spôsob riešenia problému.

Ivan Ištván je človek, ktorý svoj život zasvätil svojej rodine, manželke, deťom, vnúčatám,

pravnúčatám, rôznymi organizáciami. Je ako skála, ktorá stojí pevne, tak ľahko sa premôcť nedá. Ale čo je dôležité, v tej skale sa ukrýva jedno veľké srdce, kde je miesta pre nás všetkých.

Celý život si tvrdo pracoval, bol si človekom činným a dnes sa môžeš obzrieť dozadu a byť na seba hrdý!

Ivan, v mene ZO SZPB č. 2 Brezno ďakujeme ti za doterajšiu aktívnu prácu v základnej organizácii a tešíme sa na spoluprácu v nasledujúcom období. Do ďalších rokov ti prajeme najmä pevné zdravie, veľa radosť a spokojnosť v osobnom živote.

Viliam Hláčik, člen výboru

Z novembrových smutných udalostí

ZO SZPB Strážske postihla smutná správa. Z našich radov v novembri odišla členka Anna Válová vo veku 90 rokov.

Menovaná bola zakladateľkou Speváckeho zboru „ROZK VET“, ktorý vystupoval pri rôznych príležitostiach, ako boli pietne akty ukončenia druhej svetovej vojny a výročí SNP. Súbor sa prezentoval nielen v našom regióne, ale aj v zahraničí.

* * *

Druhou nesmiernou stratou je Mária Huštátová, neúnavná bojovníčka za práva žien, detí a ich rodín, bojovala hlavne za posilnenie žien v spoločnosti a podporu rodín (podľa medzinárodných dokumentov a Ústavy SR), za zmeny stereotypov v rodine i spoločnosti – rovnosť príležitostí (projekt EQUAL), za objektívnu prezentáciu prínosu žien pre komunitu, región i celú spoločnosť a ich dobrovoľnícky vklad. Uchovanie a rozvíjanie úcty ku kultúrnemu dedičstvu a ľudovým tradíciám – posilňovanie vlasteneckého citenia.

Nemálo pozornosti venovala budovaniu občianskej spoločnosti a budovaniu demokracie zdola, rozvoju obce, mesta a regiónu, aby sa lepšie využíval potenciál ľudí, ktorí žijú a pracujú v regióne.

Mária Huštátová sa pravidelne zúčastňovala našich podujatí a podporovala ich, kde zanechala svojou usilovnosťou, múdrosťou, skromnosťou a obetavosťou hlbokú brázdou.

Čeť ich pamiatke!

Anna Zabloudilová, predsedníčka ZO SZPB Strážske, foto AZ

Antónia Turanská, tajomníčka ZO SZPB, Stupava: – Noviny plnia účel, čiže oboznamujú históriu 2. sv. vojny. Páči sa mi ich obsah.

Viliam Stránsky, predseda ZO SZPB č. 9, Bratislava: – Porovnávaním povojnového vývoja v Československu s fašizmom, je hlavnou príčinou rastu neofašizmu na Slovensku. Toto je úmyselne vedený boj aj proti SZPB.

Vplyvom sofistikovaného vedenia Bojovníka, nebojácny a pravdivým písaním pravdy o 2. svetovej vojne, sa radí medzi najlepšie písaný časopis. Dávam čítať Bojovníka aj deťom a priateľom. Píšte naďalej o zverstvách fašizmu ešte húževnatejšie. Je to práve v dnešnej dobe najdôležitejšie.

Jaroslav Bulko, predseda ObIV SZPB, Žiar nad Hronom: – Môj názor, ale aj ďalších členov SZPB, ktorí Bojovníka odoberajú, tvrdia, že posledné roky sa obsah Bojovníka zmenil. Články, ktoré sú v ňom uverejňované, zodpovedajú historickej pravde a v dostatočnej miere je bojovník aj zároveň vzdelávacia. Verím, že v tomto trende bude pokračovať i naďalej.

Nielen vo svete, ale aj na Slovensku sú politici, ktorí pravdu o druhej svetovej vojne a boji proti fašizmu zle vysvetľujú a šíria nepravdy. Čo by som privítal v Bojovníku? Keby vždy pred akýmkoľvek výročím protifašistického odboja bol na prvej strane úvodník, v ktorom by bola vysvetlená historická pravda výročia. Bola by to i pomôcka pre základné organizácie, ktoré by toto mohli využívať pri organizovaní rôznych výročí.

Karol Uhrík, predseda ZO SZPB, Brusno: – Ja osobne si myslím, že áno. Jeho obsah je vyvážený. Informuje nás o najdôležitejších alebo „zabudnutých“ udalostiach 2. svetovej vojny a národnoslobodzovacieho boja a kriticky sa vyjadruje k snahám o revíziu ich priebehu a výsledkov. Oceňujem informácie o uzneseniach a záveroch orgánov SZPB, o činnosti a podujatiach základných organizácií. Dvojtyždenník Bojovník nám tým veľmi pomáha v práci, najmä s mládežou.

Vojtech Zachar, predseda ZO SZPB, Trebišov 1: – Časopis Bojovník je pre mňa dostatočne tak motivačný, ako aj bojovník.

Čo sa týka 2. svetovej vojny, tak sa tam dozvedám o skutočnostiach, ktoré sa napáchali počas vojny. Redaktorom by som chcel poďakovať za ich húževnatú prácu pri poskytovaní vedomostí, ktoré sa nám snažia dávať.

Miroslav Malay, podpredseda Rady HOSK 1. čs. armády na Slovensku: – Bojovník nie je dostatočne bojovní a edukačný. Veľakrát sa objavujú skreslené informácie od regionálnych autorov, ktoré nie sú historicky relevantné. Kladne hodnotím historický kalendár.

Vladimír Lazor, člen SZPB, Bratislava: – Je prvoradou povinnosťou nás, tých, ktorí si ešte pamätajú šesťdesiate roky a ovládajú objektívne dobové dokumenty o priebehu dejín pred a po 2. svetovej vojne, LOŽ šírenú Západom voči RF odmietat' a presadzovať pravdu.

Z toho pohľadu bola a je činnosť Bojovníka nedoceneniteľná a ako jedina z veľmi mála publikácií v súčasnosti veľmi potrebná v presadzovaní historickej pravdy aj v budúcych generáciách.

Václav Homišan, predseda ObIV SZPB, Stará Ľubovňa: – Ja si myslím, že Bojovník spĺňa všetky predpoklady, čo čitateľ potrebuje, aby mal obraz o práci ústredných orgánov, oblastných organizácií, aby mal prehľad o dianí doma a vo svete, o nových poznatkoch z histórie 1. a 2. svetovej vojny a SNP, ktoré sú neoceniteľným zdrojom k doplneniu doterajšej literatúry. V neposlednom rade aby mal prehľad o jubilentoch a významných historických udalostiach, uvedených v historickom kalendári, ako aj možnosť vyjadriť svoje myšlienky a postoje.

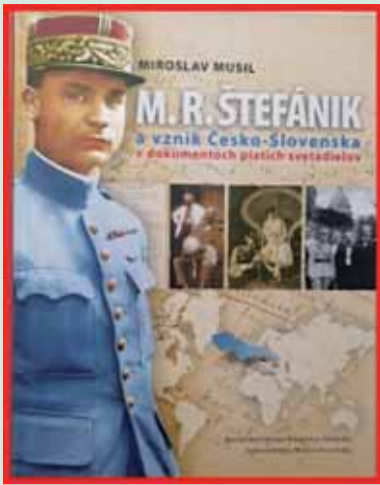
Marian Tomajko, člen výboru ZO SZPB, Zlaté Moravce: – Bojovník prezentuje pravdu, je istotne prínosom pre vzdelávanie, ale či je dostatočne bojovní to neviem. To by museli byť prezentované nejaké kritériá, aby sa to dalo posúdiť.

Peter Kober, podpredseda ObIV SZPB, Stará Ľubovňa: – Dvojtyždenník Bojovník je viac než dostatočne bojovní nielen pri zachovávaní pravdy o 2. sv. vojne, ale aj pri zverejňovaní konkrétnych udalostí, faktov a príbehov osobností zapojených do bojov. Vzdelávacie funkciu by mohol spĺňať aj lepšie, ale to nezáleží len na samotnom dvojtyždenníku, ale aj na nás členoch, ako dokážeme využiť jeho obsah. Problém vidím v tom, že málo členov je predplatiteľom Bojovníka, napríklad v našej oblastnej organizácii máme len 29 predplatiteľov.

Slavomír Fijalka, člen ZO SZPB, Nitra-Horné mesto: – Dvojtyždenník Bojovník v boji za zachovanie objektívnej historickej pravdy o 2. svetovej vojne bude musieť byť minimálne taký bojovní, ako doteraz. Možno ešte bojovnejší, pretože v dnešnej dobe dochádza v mnohých médiách k stále častejšie k prekrúcaniu historických skutočností, k podávaniu nepravdivých údajov o príčine a vzniku 2. sv. vojny, k zamlčovaniu zverstiev páchaných fašistami a v neposlednom rade k bagatelizovaniu zasluh ZSSR a Červenej armády na celkovej porážke nacistického Nemecka. Proti tomu treba bojovať.

Myslím si, že svojím obsahom a informáciami je Bojovník na vysokej vzdelávacej úrovni.

Názory respondentov sa nemusia zhodovať s názorom redakcie a vydavateľa.

M. R. Štefánik a vznik Česko-Slovenska v dokumentoch piatich svetadielov

V deň 102. výročia vzniku ťažko vybojovaného spoločného štátu Čechov a Slovákov, ktorého vznik bol životným splneným cieľom nášho gen. Dr. Milana Rastislava Štefánika, v roku 140. výročia jeho narodenia, sa našej spoločnosti MRŠ, spoločne s autorom Dr. Miroslavom Musilom, podarilo dostať na

svetlo sveta jedinečnú knihu – faktografiu s doteraz nezverejnenými dokumentmi, ktorá pútavo dokazuje svetovú jedinečnosť a výnimočnosť nášho veľikána a tiež zložitý zrod našej slovenskej slobody.

Po prvom prelistovaní... fantastické, jedinečné, krásne... dielo. Verím, že kníhkupectvá

zareagujú flexibilne a kniha bude obratom dostupná.

Áno, vivat Štefánik!!!

Ďakujeme, že sme nezostali len tým uhorským Feldvidekom bez slovenčiny, a že sme získali vlastný štát. Vážme si toto naše malé, ale slobodné Slovensko, kde sme doma!

Škoda, že sme si nedokázali udržať spoločný štát s brat-

ským českým národom, Štefánik aj Masaryk to veľmi dobre vedeli, ...boli by sme spoločne silnejší, a tak teraz musíme byť o to viac rozumnejší, lebo naše šťastie či nešťastie už neprichádza z Viedne, Budapešti či Prahy, ale z našej Bratislavy!

Branislav Neumair – podpredseda Spoločnosti MRŠ

Podľa ceskenovinky1.eu, 31. 9. 2020

Projekt „THE WORLD REMEMBERS 1914 – 1918“

Vojenský historický ústav v Bratislave sa zapojil do veľkého medzinárodného projektu „Svet si pamätá“. Jeho realizáciu finančne podporila vláda Kanady a odbornú záštitu mu poskytlo Kanadské vojnové múzeum v Ottawe.

Cieľom projektu, do ktorého sa doposiaľ aktívne za-

pojilo 19 krajín, je predstaviť mená mužov a žien, ktorí sa stali obeťami 1. svetovej vojny, a to bez rozdielu, na ktorej strane stáli.

VHÚ Bratislava poskytne medzinárodnému projektu odborný príspevok o pôsobení Slovákov na bojiskách 1. svetovej vojny, o zdigitalizovaní vojenských matрик

padlých vojakov – príslušníkov rakúsko-uhorskej armády pochádzajúcich z územia dnešného Slovenska, o sprístupnení dobových slovacikálnych fotografií približujúcich každodennosť prvej svetovej vojny, ako aj postupné spracovanie databázy padlých vojakov.

Pripojením sa do tohto medzinárodného projektu chceme vzdať úctu všetkým obeťam tzv. Veľkej vojny.

Podľa vhu.sk, 16. 11. 2020

Knihy: Americké vojny – Fakty a realita

Knihy (editoval ju Paul Buchheit) je produktom snahy mnohých ľudí, ktorí vojnu prežili a študovali ju, rozumejú jej dopadom na nevinných a želajú si vyvrátiť mylné predstavy o nej.

„Pred päťdesiatimi rokmi vyjadril prezident Eisenhower svoje obavy ohľadne „kampane nenávisti“ voči nám z arabského sveta kvôli dôvodom, ktoré považoval za pochopiteľné. Dnes, osobitne počas Bushovho obdobia, sa strach a často aj nenávisť voči USA rozšírili do celého sveta. Dokonca aj Európania vnímajú USA ako najväčšiu hrozbu svetového mieru, ďaleko nad Čínou, Ruskom, Iránom a severnou Kóreou. Američania by mali byť z tohto vývoja a jeho dôvodmi silne znepokojení.“

Američania veria, že svoje vojny bojujeme, aby sme udržali mier a propagovali demokraciu. Veríme v tieto hodnoty a naša vláda i médiá nás ubezpečujú, že ich v našom mene presadzujú. Cítime istotu, že Amerika bola vybudovaná na silných morálnych zásadách férovosti a spravodlivosti. Prirôdzené, že si želáme odovzdať tieto hodnoty svetu.

Napriek tomu majú Spojené štáty dlhú históriu okupovania území iných ľudí. Je naším „zjavným predurčením“ diktovať ostatným, ako majú žiť. V roku 1779 George Washington v liste Lafayetovi o Irokézoch uviedol, že by ich najradšej „vykorenil z krajiny“. Pôvodní Američania označujú Washingtona za „ničiteľa miest“. Zjavné predurčenie formálnej politiky, majúcej svoje korene v Monreaovej doktríne, ktorá predstavovala precedens na expanziu USA po americkom kontinente.

Teddy Roosevelt použil Monreaovu doktrínu na ospravedlnenie zásahu v Latinskej Amerike. V roku 1901 Woodrow Wilson napísal: „Naše záujmy musíme pretláčať aj keď sme dobrosrdeční, ostatné národy sa musia postarať samé o seba a nie sa starať o nás.“

Prezident Taft v roku 1912 vyhlásil: „Celá (západná) pologuľa bude naša, v skutočnosti vďaka nadržanosti našej rasy, už morálne našou je.“

V politicky koreknejších časoch vstúpila do hry rozvaha, no myslenie sa nezmenilo. Od 2. svetovej vojny sa pozornosť presunula k rope. Americké ministerstvo zahraničia

opísalo Saudskú Arábiu ako „ohromný zdroj strategickú silu a jedno z najväčších nálezísk v dejinách ľudstva“. „Carterova doktrína“ tvrdí, že ktokoľvek sa pokúsi prevziať kontrolu nad Perzským zálivom, „priamo ohrozuje záujmy Spojených štátov,“ a bude „odpuddený všetkými nevyhnutnými prostriedkami, vrátane vojenskej sily“. Vo vyhlásení Pentagonu z roku 1992 sa píše: „Na Strednom východe a v juhovýchodnej Ázii je našim hlavným cieľom vytrvať ako dominantná vonkajšia sila a zachovať prístup USA a západných štátov k rope v regióne.“ Iróniou je, že v tej istej správe stojí aj toto: „Nad'alej zostáva úplne nevyhnutné, aby kontrolu nad oblasťou neprevzal hegemon či iné spojenecké zoskupenie.“

Stručné dejiny súčasných amerických intervencií

Od roku 1789 zažili Spojené štáty iba 20 rokov, počas ktorých nebola ich armáda aktívna nikde vo svete. Okrem vojny v roku 1812, Mexicko-americkéj vojny, Španielsko-americkéj vojny, 1. sv. vojny, 2. sv. vojny, Kórejskej vojny, vojny vo Vietname, vojny v Perzskom zálive a vojny v Iraku, sme od počiatku nášho štátu uskutočnili 130 intervencií do iných štátov, pričom úplná väčšina z nich sa datuje od konca 2. sv. vojny.

V roku 1953 USA pomohli V. Británii zvrhnúť iránskeho vodcu Muhammada Mosadekka, charismatického a vzdelaného muža so zmyslom pre demokraciu a vlastenectvo, ktorý bol podporovaný 95 percentami svojho národa. Pokúsil sa získať ropný priemysel späť z rúk V. Británie, ktorá štátom na Strednom východe platila menej ako 16 % zisku z ich vlastnej ropy. Členovia Eisenhowerovej administratívy minuli obrovské množstvo peňazí na podplácanie iránskych médií s cieľom šíriť strach a nedôveru v Mosadekkovu vládu medzi obyvateľmi krajiny. Kampanň bola dirigovaná Kermitom Rooseveltom, vnukom Theodora Roosevelta, ktorý v CIA viedol Operáciu Ajax. Najali si bitkárov, ktorí útočili na rešpektovaných členov spoločnosti a vyhlasovali lojalitu Mosadekovi, zatiaľ čo rabovali mesto. Členovia parlamentu a protestujúci boli podplatení, aby sa proti Mosadekovi vyslovili. Editori

novín ho nazývali neveriacim, imperialistom a zradcom. Plán fungoval až pozoruhodne dobre: počas niekoľkých dní sa objavilo volanie po Mosadekovej rezignácii a nakoniec ropa začala prúdiť do západného sveta.

V roku 1950 bol Jacobo Arbenz demokraticky zvolený za prezidenta Guatemaly. Pokúsil sa pomôcť pôvodným mayským indiánom znovu nadobudnúť vlastníctvo ich krajiny, ktorú si privlastnila United Fruit Company. Mocná konzervatívna základňa USA však tieto reformy vnímala ako komunistickú aktivitu a CIA ku koncu roka 1953 naplánovala sériu úplatkov, kampaní, infiltrácií a sabotáží, ktoré mali prinútiť Arbenzu na ponižujúcu rezignáciu.

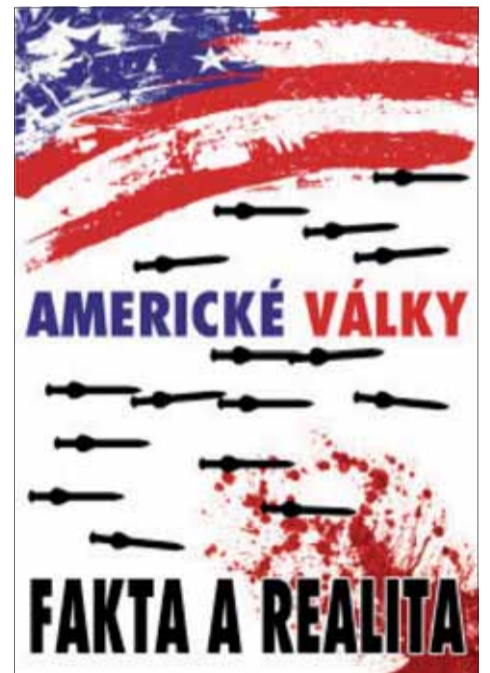
Počas nasledujúcich 40 rokov bolo odhadom zavraždených 200 tisíc Guatemalčanov, väčšina z nich Mayovia, počas jednej z najväčších etnických čistiek v novodobých dejinách. Guatemalská historická komisia dospeła v roku 1999 k záveru, že za väčšinu narušení ľudských práv počas vojny mohli Američania vyvíjať a podporovať vojenské jednotky. Prezident Clinton túto skutočnosť priznal a formálne sa za ňu ospravedlnil.

V roku 1962 sa Juan Bosch stal po 40-tich rokoch prvým demokraticky zvoleným prezidentom Dominikánskej republiky. Predstavil územnú reformu, nízke nájomy, znárodnenie podnikov a projekty verejných prác. Ako predstaviteľ občianskych slobôd sľúbil, že komunisti budú stíhaní. Znárodnenie a občianske práva, osobitne Boschova tolerancia voči komunistom, vystrašili Washington a médiá sa toho chytili. Článok v Miami News s odkazom na CIA uviedol: „Dominikánsku republiku s nezvyčajnou rýchlosťou a efektívnou naplnia komunisti.“

Bosch bol v roku 1963 zvrhnutý vojenským pučom podporovaným Spojenými štátmi. Magazin Newsweek napísal: „Demokracia bola pred komunistom ochránená odstránením demokracie.“

V roku 1970 bol za prezidenta Chile zvolený Salvadore Allende. Juhoamerická krajina mala silnú demokratickú spoločnosť s vysokou gramotnosťou a zaujímavou rozvíjajúcou strednou triedou.

Allende bol vášnivým podporovateľom ľudských práv a znárodňovania podnikov,

ktoré boli riadené americkými spoločnosťami. V roku 1973 bol zavraždený (alebo prinútený na samovraždu) počas útoku na čilský parlament, ktorý bol vedený generálom Augustom Pinochetom, čo bol v podstate puč podporovaný CIA, ktorý počas nasledujúcich 20 rokov viedol k mučeniam a vraždám tisícov ľudí.

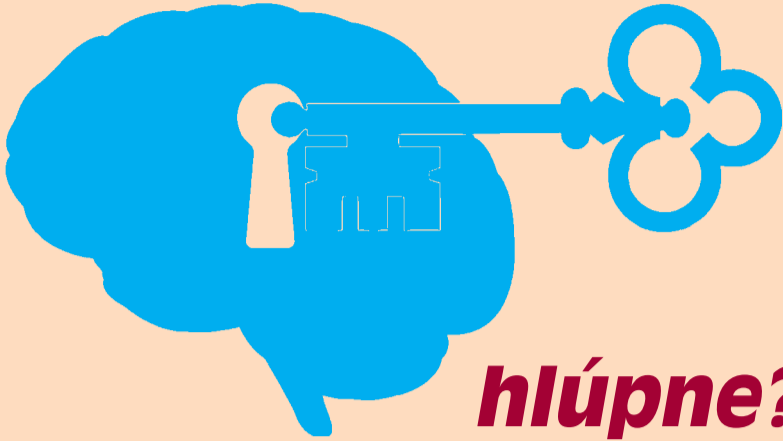
V 80. rokoch v Angole v mene antikomunizmu prezident Reagan a George H. W. Bush spolu s vládou apartheidu Južnej Afriky, ktorá podporovala partizánov UNITA v ich 20-ročnej občianskej vojne, vyhlásili vodcu Jonasa Savimbiho za „bojovníka za slobodu“.

Unita ale nastolila vládu teroru. Zabila státisíce ľudí pri etnických čistkách v Somálsku, Libérii a Sudáne. Mladí chlapci boli mučení a zabíjaní a ženy pálené na hraniciach, kým pôvodca týchto hrozných činov pravidelne navštevoval Biely dom.

V roku 1984 sandinistická vláda v Nikaraguy, ktorá vyhrala slobodné voľby s 2/3 všetkých hlasov, predstavila široké spektrum verejných služieb, zaistila bezplatné vzdelávanie a zdravotnú starostlivosť, a odštartovala kampanň za osvetu, ktorá znížila mieru negramotnosti z 50 % na menej ako 20 %. WHO označila Nikaraguu za „modelovú krajinu v zdravotníctve“. Antikomunistická Reaganova správa podporila kontrarebelov proti sandinistom. Reagan ich označil za „bojovníkov za slobodu“.

Podľa nwo.org, 20. 6. 2020

L'udstvo

hlúpne?

Vedci zistili, že počnúc polovicou sedemdesiatych rokov minulého storočia klesli hodnoty IQ každej ďalšej generácie v priemere o sedem bodov. Odborníci to vysvetľujú pokračujúcim vývojom človeka, iní genetickými zákonmi a ďalší rýchlym vývojom technológií.

Ľudia z doby neskorého paleolitu a neandertálci mali objemovo väčší mozog ako my. U mužov to bolo vyše 1 500 cm³ oproti dnešným 1 425 cm³. Pračlovek bol teda múdrejší?

Podľa antropológa Stanislava Drobyševského boli dôvodom veľkého mozgu pračloveka pravdepodobne drsné životné podmienky. Kromaňonci a neandertálci si potrebovali pamätať všetky životne dôležité údaje, lebo umelé nosiče informácií, napríklad knihy, ešte nevynašli.

Dnešní ľudia majú informácie sústredené na vonkajších nosičoch. Preto nepotrebujú veľký mozog, ktorý spotrebúva až 20 % energie. Pravdepodobne preto dochádza za ostatných 25 tisíc rokov k jeho postupnému usychaniu. Za predchádzajúcich 10 tisíc rokov sa zmenšil o takmer 5 %.

* * *

V 20. storočí sme však zaznamenali zvýšenie intelligenčnej úrovne. V roku 1984 to zistil americký psychológ James Flynn, ktorý vyrátal, že v USA sa v rokoch 1932–1978 zvýšila priemerná úroveň IQ takmer o 14 bodov. Jeho údaje neskôr potvrdili v ďalších krajinách.

V roku 2018 však nórske vedci, ktorí analyzovali výsledky testov vyše 700 ľudí, dospeli k záveru, že priemerná úroveň IQ postupne klesá od sedemdesiatych rokov minulého storočia, a to približne o 7 bodov pri každej ďalšej generácii. Napríklad IQ ľudí narodených v roku 1969 je približne o tri body nižšie, ako u ľudí o 7 rokov starších: 102,3 oproti 99,5. A dobrovoľníci narodení v roku 1989 mali priemerný výsledok ešte nižší – 99,4 bodov.

Tento jav sa dá sledovať aj v niektorých rodinách, v ktorých starší súrodenci mali lepší výsledok ako mladší. Znamená to, že nejde o demografickú situáciu alebo o šírenie horších génov v populácii, píše autori.

Pokles IQ zrejme ovplyvňuje aj zmena spôsobu života, rozvoj technológií, zmeny vo vzdelaní, výchove atď. Na druhej strane sa to dá vysvetliť aj nedokonalosťou testu, ktorý nedokáže zhodnotiť výšku inteligencie dnešných ľudí.

Kognitívne schopnosti sa môžu navyše znižovať následkom silného znečistenia životného prostredia, pripomínajú španielski vedci, ktorí zmerali hladinu škodlivých prímiesí vo vzduchu v okolí 39 základných škôl v Barcelone a potom otestovali IQ žiakov. V ekologicky priaznivejších štvrtiach mali žiaci lepšie výsledky.

Podobné údaje získali vedci z Lancasterskej univerzity (Veľká Británia), ktorí analyzovali 18 tisíc malých Britov. Zistili, že mentálne zaostalé deti bývajú prevažne v miestach s veľkým znečistením prostredia.

Podľa HSP/Sputnik, november 2019

Tanec vie zastaviť i úplne zvrátiť príznaky starnutia mozgu

Hovorí sa, že vek je len číslo. No bez ohľadu na to, ako mlado alebo staro sa môžeme cítiť, nemožno popierať, že aj náš mozog podlieha vplyvu starnutia. S pribúdajúcimi rokmi približne 40 % osôb vo veku nad 65 rokov začne do určitej miery pociťovať napríklad stratu pamäti.

Okrem prirodzených príznakov starnutia môžu k zníženej vitalite nášho mozgu, ako budeme postupne starnúť, prispieť aj také problémy, ako sú starecká demencia alebo Alzheimerova choroba.

Avšak už nepreberné množstvo moderných výskumov jednohlasne potvrdzuje, že cvičenie, a konkrétne tanec, nám pomáha udržať si nielen zdravé a mladistvé telo, ale aj zdravý a mladý mozog!

Jeden z výskumov zistil, že na spomalenie alebo až zastavenie procesu starnutia mozgu je vhodný tanec. Výskum o tom bol uverejnený vo *Frontiers in Human Neuroscience*, najznámejšom vedeckom časopise, ktorý pojednáva o výskume mozgu.

Chcete pre mozog dobro? Tancujte!

V uvedenom výskume vedci skúmali snímky mozgu zhotovené pomocou zobrazovania magnetickou rezonanciou (MRI), na ktorých zisťovali súvislosť medzi vekom a degeneratívnymi ochoreniami mozgu.

V rámci tohto výskumu, ktorý trval 18 mesiacov, vedci porovnávali účinky nielen tanca ako takého, ale aj jednotlivých druhov tanca (napr. latinskoamerické tance alebo jazzový tanec) s bežným typom cvičenia.

Porovnaniami zistili, že u osôb s priemerným vekom 68 rokov sa pravidelné precvičovanie tanečných choreografií na hodinách tanca (každý týždeň) prejavilo výraznými zmenami v štruktúre mozgu a evidentným zlepšením mozgovej činnosti.

Za najvzrušujúcejšie zistenie tohto výskumu vedci považujú, že v dôsledku účinkov tancovania došlo u všetkých testovaných osôb k významnému zväčšeniu hipokampu, čo je časť mozgu, v ktorej sa degeneratívne

poruchy v súvislosti s vyšším vekom objavujú najčastejšie.

Prekonajte lenivosť a tancujte!

V uvedenom výskume sa však ukázalo, že tanec nášmu organizmu ponúka oveľa širšie spektrum priaznivých účinkov než len zlepšenie a posilnenie pamäte (vďaka zväčšeniu hipokampu), hoci aj to by už bolo veľkým prínosom.

Pravidelný nácvik tanečných choreografií sa odzrkadlil aj na zlepšení vytrvalosti, ohybnosti a rovnováhy. Najmä rovnováha je vo vyššom veku, ako naše telo a mozog starnú, rozhodujúcim faktorom, od ktorého závisí zdravie, ale aj bezpečnosť pri každodenných pohyboch a úkonoch (napr. vstávanie z postele, chôdza, sadanie si na stoličku).

Teda najmä u starších osôb je udržanie rovnováhy často tou hranicou, ktorá ich delí od vážnych zranení spôsobených pádom.

Tanec je úžasný v tom, že je skvelou kombináciou rozvoja aeróbnej vytrvalosti, senzomotorických zručností a kognitívnych schopností a zároveň je pri ňom veľmi nízka pravdepodobnosť vzniku zranení.

Vďaka týmto dôvodom tanec možno považovať za aktivitu, ktorá má potenciál účinne rozvíjať a zlepšovať nielen rovnováhu, ale aj štruktúru nášho mozgu.

V správe z vyššie uvedeného výskumu sa uvádza: „Zdá sa, že tanec je sľubnou metódou, ktorá môže najmä u starších osôb viesť k zlepšeniu rovnováhy, ako aj k zlepšeniu činnosti a štruktúry mozgu. Tanec v sebe kombinuje aeróbnu vytrvalosť, nároky na senzomotorické zručnosti a tiež na kognitívne schopnosti, a zároveň je pri ňom veľmi nízka pravdepodobnosť zranení.“

Vedci vysvetľujú, že dôvodom zlepšenia rovnováhy je náročnosť koordinovania tanečných krokov s pohybmi rúk v kombinácii so striedaním rýchlostí a rôznych rytmov. Všetky tieto prvky vstupujú do hry pri učení sa novej tanečnej choreografie.

Podľa silasvedomia.sk

Akú hmotnosť má stres?

Psychologička sa prechádzala po miestnosti a pri tom poslucháčom rozprávala o zvládaní stresu. Keď zdvihla pohár vody, každý z prítomných očakával, že sa opýta: „Je pohár spolovice prázdny alebo plný“? Ona sa však namiesto toho pousmiala a opýtala sa prítomných akú má asi pohár hmotnosť?

Odhadov bolo veľa. Ona však povedala. „Na skutočnej hmotnosti nezáleží. Záleží na tom, ako dlho pohár držím. Ak ho držím minútu, nie je to žiadny problém. Ak ho budem držať hodinu, začne ma pobolievat' rameno. Ak by som ho držala celý deň, moje rameno by bolo paraly-

zované. Pohár je však neustále rovnako ťažký. Ťažší sa však zdá, čím dlhšie ho držím.“

Potom pokračovala. „Stres a starosti sú rovnaké, ako tento pohár. Myslite na ne chvíľu a nič sa nestane. Myslite na ne o čosi dlhšie a začnú vás zraňovať. A ak sa budete nimi zaoberať celý deň, budete sa cítiť paralyzovaní – neschopní čokoľvek robiť.“

Dôležité je nezabúdať uvoľňovať svoje stresy. Každý večer odhodte svoje bremená čo najskôr. Neľahajte ich so sebou až do nočného spánku. Nezabúdajte svoj pohár včas odložiť.“

Prečítané v internete

Radí lekár

Akej potravy sa treba vyvarovať pri korone?

Ruský internista Filipp Kuzmenko pre Sputnik povedal, že ľudia zasiahnutí covidom by mali obmedziť konzumáciu slaných potravín a alkoholu.

Podpora správnej rovnováhy voda-soľ v organizme je vraj povinnou súčasťou liečby pacientov s koronavírusom. V nemocniciach to sledujú lekári, no doma je to len na nás, upozorňuje Kuzmenko.

„Ak ste, nedajbože, ochoreli na covid, tak treba dodržiavať vodno-slanú rovnováhu. Treba sa vyvarovať slaných jedál... Namiesto toho treba piť viac vody. Taktiež, a to je najhlavnejšie, treba obmedziť pitie alkoholu, pretože ten predovšetkým dehydratuje,“ vyhlásil lekár a dodáva, že slané jedlá okrem dehydratácie spôsobujú aj nasýtenie (zhustenie) krvi, čo je pri korone škodlivé.

Podľa ruskej tlače

10 trikov, pomocou ktorých ovládajú masy

Noam Avram Chomsky je profesorom lingvistiky na Massachusetts Institute of Technology, je intelektuálom západnej civilizácie, ktorý urobil revolučný prielom vo svojom odbore. Filozof, vedec, psychológ, politický aktivista, bojovník proti svetovému násiliu.

Noam Chomsky zostavil zoznam 10 metód manipulácie ľudského vedomia, ktoré používajú politici, úrady a médiá celého sveta, v ktorých odhaľuje skutočné mechanizmy formovania „všeobecného verejného súhlasu“, medzi obyvatelstvom.

Prečítajte si to a okamžite všetko pochopíte!

1. Odvedenie pozornosti

Hlavným prvkom manipulácie spoločnosti je odvedenie pozornosti ľudí od dôležitých problémov a rozhodnutí politických a ekonomických vládnuvich kruhov neustálym nasycovaním informačného priestoru bezvýznamnými správami.

Metóda odvedenia je veľmi dôležitá na to, aby sa zabránilo občanom získať dôležité vedomosti v oblasti moderných filozofických trendov, pokročilej vedy, ekonómie, psychológie, neurobiológie a kybernetiky.

Namiesto toho je informačný priestor naplnený správami o športe, šoubiznise, mystike a ďalších informačných zložkách založených na pozostatkoch ľudských inštinktov od erotiky po tvrdú pornografiu a od každodenných bytových príbehov až po pochybné spôsoby, ako rýchlo a ľahko zarobiť peniaze.

2. Problém – reakcia – riešenie

Vytvorí sa problém, druh „situácie“, ktorý má vyvolať určitú reakciu medzi obyvateľstvom s tým, aby si ono samé vyžiadalo prijatie opatrení, ktoré sú potrebné pre vládnuce kruhy.

Napríklad, uvoľniť špirálu násilia v mestách alebo organizovať krvavé teroristické činy, aby občania požadovali prijatie zákonov na posilnenie bezpeč-

nostných opatrení a na presadzovanie politiky, ktorá porušuje občianske slobody.

Alebo spôsobiť nejakú ekonomickú, teroristickú alebo technogénnu krízu, aby prinútili ľudí prijať v ich myšliach opatrenia na odstránenie dôsledkov, ako „nevyhnutné zlo“, hoci tieto porušujú ich sociálne práva. Je potrebné, ale pochopiť, že krízy sa samé nerodia.

3. Postupnosť

Na dosiahnutie prijatia nepopulárneho opatrenia stačí zavádzať ho postupne – deň za dňom, rok za rokom. Týmto spôsobom sa v 80. a 90. rokoch minulého storočia na celom svete naviazali zásadne nové sociálno-ekonomické podmienky (neoliberalizmus).

Minimalizácia funkcií štátu, privatizácia, neistota, nestabilita, masová nezamestnanosť, plat, ktorý už neposkytuje slušný život. Keby sa to všetko stalo súčasne, zrejme by to viedlo k revolúcii.

4. Odklad výkonu

Ďalším spôsobom, ako presadiť nepopulárne rozhodnutie, je predstaviť ho ako „bolestivé a nevyhnutné“ a v tejto chvíli získať súhlas občanov na jeho zavedenie v budúcnosti. Je oveľa ľahšie prijať akúkoľvek obeť v budúcnosti ako v súčasnosti.

Po prvé, pretože sa to nestane okamžite. Po druhé, pretože väčšina ľudí má vždy tendenciu k naivným nádejam, že

„zajtra sa všetko zmení k lepšiemu“ a nakoniec sa podarí vyhnúť obetiam, ktoré sa od nich požadujú. To dáva občanom viac času zvyknúť si na myšlienku zmeny a pokorne ich prijať, keď príde čas.

5. Infantilizácia ľudí

Väčšina propagandistických prejavov zameraných na širokú verejnosť používa také argumenty, postavy, slová a intonáciu, akoby sme hovorili o deťoch školského veku s oneskorením vývoja alebo o duševne postihnutých jedincoch.

Čím silnejšie sa niekto pokúša zavádzať poslucháča, tým viac sa snaží používať infantilné obraty. Prečo?

Ak niekto osloví osobu, ktorá by mala 12 rokov, potom z dôvodu ovplyvniteľnosti, v odpovedi alebo reakcii tejto osoby, nebude existovať žiadne kritické hodnotenie, čo je typické pre deti.

6. Dôraz na emócie

Vplyv na emócie je klasická technika neurolingvistikého programovania zameraná na blokovanie schopnosti ľudí racionálne analyzovať a napokon aj na schopnosť kriticky interpretovať, čo sa deje.

Na druhej strane vám použitie emocionálneho faktora umožňuje otvoriť dvere do podvedomia, aby ste tam mohli vštepiť myšlienky, túžby, obavy, nátlaky alebo trvalo udržateľné vzorce správania. Zaklínadlá o krutom terorizme, o tom, aká nespravodlivá je vláda, ako trpia hladní a ponížení, zanechávajú za kuli-

sami skutočné príčiny toho, čo sa deje. Emócie sú nepriateľom logiky.

7. Debilizácia obyvateľstva

Dôležitou stratégiou je zabezpečiť, aby ľudia neboli schopní porozumieť technikám a metódam používaným na ich riadenie a manipuláciu a podriaďiť ich svojej vôli.

Kvalita vzdelávania poskytovaného nižším sociálnym triedam by mala byť priemerná, aby nevedomosť, ktorá oddeľuje nižšie sociálne triedy od vyšších, zostala na úrovni, ktorú nižšie triedy nemôžu prekonať.

8. Propagácia módy na priemernosť

Vládna moc sa snaží implementovať myšlienku, že je módné byť hlúpy, vulgárny a nevychovaný. Táto metóda je nerozlučná s predchádzajúcimi, pretože všetko, čo je v súčasnom svete priemerné, sa objavuje v obrovskej miere v akejkoľvek sociálnej oblasti – od náboženstva a vedy po umenie a politiku.

Škandály, žlté noviny, čarodějníctvo a mágia, pochybný humor a populistické akcie – to všetko je užitočné na dosiahnutie jedného cieľa: zabrániť ľuďom v tom, aby mali príležitosť rozšíriť svoje vedomie do obrovských rozmerov skutočného sveta.

9. Pestovanie pocitu viny

Ďalšou úlohou je prinútiť človeka, aby uveril, že iba on je vinný za svoje vlastné nešťastia, ktoré sa dejú pre nedostatok jeho rozumových možností, schopností alebo úsilia.

Výsledkom toho je, že človek sa namiesto toho, aby sa vzpieral ekonomickému systému, začína sa zaoberať sebazničením a obviňovať sa zo všetkého, čo nakoniec spôsobuje depresívny stav, ktorý vedie okrem iného k nečinnosti.

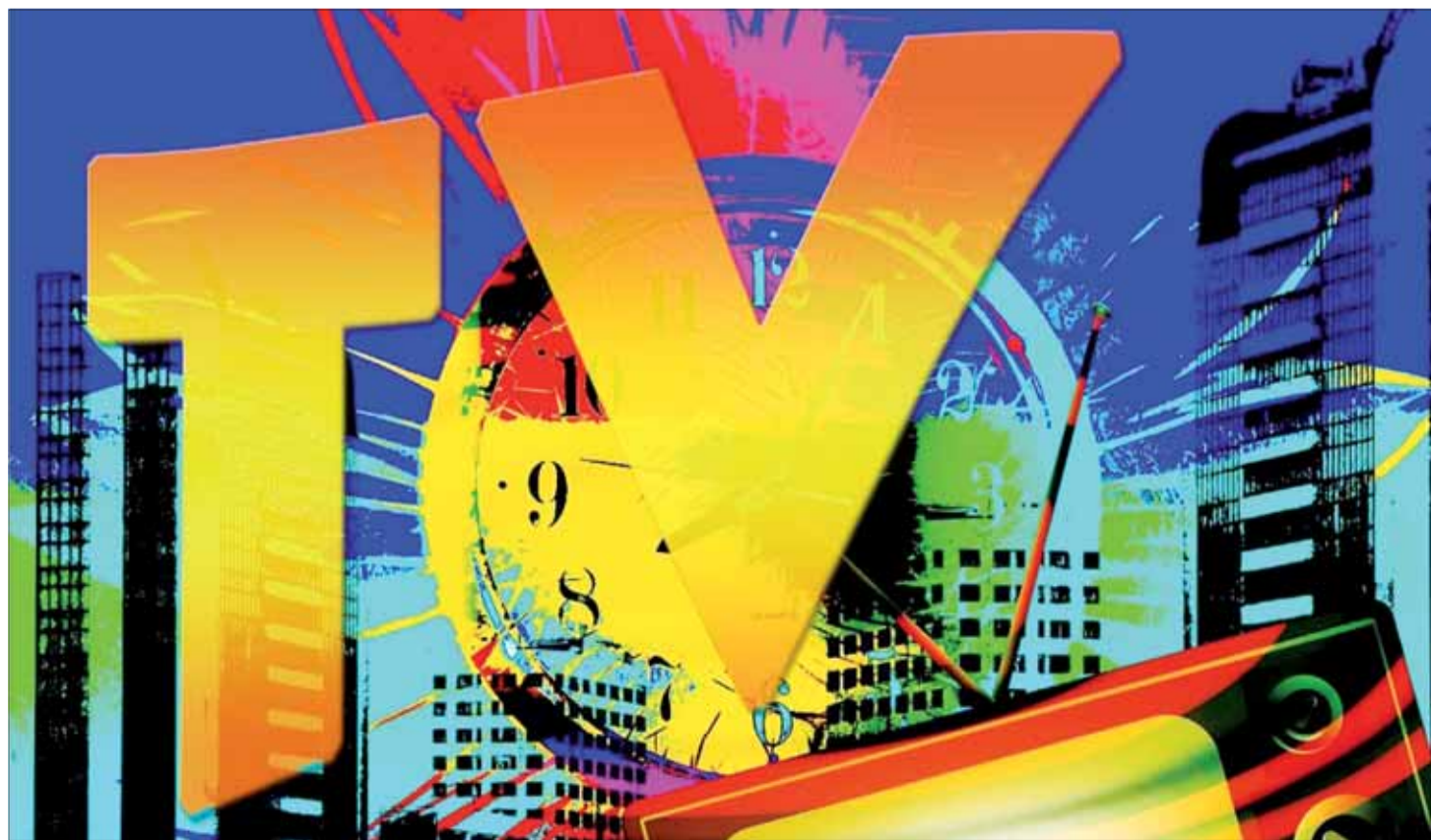
10. Vynikajúca znalosť ľudskej povahy

Pokroky vo vývoji vedy za posledných 50 rokov viedli k vzniku rastúcej priepasti medzi znalosťami bežných ľudí a informáciami, ktoré vlastnia a využívajú vládnuce triedy.

Vďaka biológii, neurobiológii a aplikovanej psychológii má systém k dispozícii pokročilé vedomosti o človeku v oblasti fyziológie a psychiky. Systém sa dokázal dozvedieť viac o bežnom človeku, ako vie on sám o sebe.

To znamená, že vo väčšine prípadov má systém väčšiu silu a väčšiu kontrolu nad ľuďmi ako oni nad sebou samými.

Podľa www.biosferaklub.info

Ideálna dĺžka spánku pre dlhovekosť

Dĺžka spánku má takmer rozhodujúci význam na ochranu pred zástavou srdca. Uvádza to **Express** s odvolávkou sa na výskum amerických vedcov z New Orleansu. Ich záver je jednoznačný – čím zdravší spánok, tým je riziko zlyhania srdca nižšie. Za zdravý považujú 7 až 8-hodinový spánok každú noc.

Vedci pri výskume pozorovali 408 802 ľudí vo veku od 37 do 73 rokov, u ktorých bolo v 5 221 prípadoch zistené zlyhanie srdca. Ukázalo sa, že práve títo ľudia mali problémy so spánkom. Nedokázali za-

spávať, iní sa v noci často budili kvôli vlastnému chrápaniu, ďalší mali spánok príliš krátky.

Už predtým dospeli čínski vedci k poznaniu o smrteľnom nebezpečenstve denného spánku, ktorý trvá viac ako hodinu. Analýza im odhalila, že ľudia, ktorí cez deň pravidelne spia vyše hodiny, sú o 34 percent rizikovejší na srdcovo-cievne ochorenie a o 30 percent rizikovejší na všetky ostatné ochorenia.

— r —

HISTORICKÝ KALENDÁR

9. december 1944 – Začiatok sovietskeho útoku v Dargovskom priestoroch s ťažiskom pri Bačkove.

9. december 1944 – Od začiatku októbra protipovstalecké orgány uväznili na Slovensku 18 937 ľudí, z toho 9 653 Židov a 3 409 povstalcov.

10. december 1941 – Končí obrana Tobruku. Ale 11. čs. poľný prápor – Východný tu zostáva až do 7. apríla 1942. Počas obranných bojov mal 14 padlých a 81 ranených. Prápor získal za svoje bojové kvality oprávnenie používať čestný názov „Tobrucké krysy“ (pôvodne hanlivé nacistické označenie). Hrdo ho nesú aj ďalšie jednotky z V. Británie, Austrálie, N. Zélandu, Poľska a Južnej Afriky.

10. december 1944 – Vo večerných hodinách sa sovietske jednotky ocitli južne a juhovýchodne od Šiah. Zastali na pôvodných čs. hraniciach.

11. december 1944 – V obci Ladomirová po prvý raz v oslobodenej vlasti vystupuje Vojenský umelecký súbor Víta Nejedlého.

12. december 1941 – Ľudácka vláda V. Tuku vyhlásila vojnu USA nezvyčajným spôsobom – nediplomatickou cestou. J. Tiso vyhlásenie podpísal 15. 12. 1941. To bol ďalší kardinálny prešľap ľudáckeho režimu.

13. december 1943 – Rozhodlo sa o začlenení prebehlikov pri Melitopole do čs. jednotiek v ZSSR.

13. december 1944 – Slovenská polícia v Bratislave uväznila 51 bulharských vysokoškolákov, ktorí mali výhrady k fašizmu a odovzdala ich nemeckému gestapu.

14. december 1944 – Oberkomando der Wehrmacht vyhlásilo Bratislavu za „die Festung Pressburg“. Do pevnosti patrili aj obce – Devínska Nová Ves, Dúbravka, Ivanka pri Dunaji, Podunajské Biskupice, Rača a Vajnory.

14. december 1945 – Ustanovujúci zjazd Zväzu oslobodených politických väzňov a pozostalých, na ktorom prezident E. Beneš konštatoval:

„Nastane chvíľa, kedy sa títo viníci začnú sami pred sebou a pred svetom očisťovať z toho, čo v týchto rokoch napáchali. A budú tomu sami veriť, keď budú tieto svoje klamstvá prednášať... Že začnú, o tom buďte presvedčení! A nakoniec prejdú od očisťovania k útoku. Bude to nová reakcia, ktorá opäť spojí útok na sociálny pokrok s útokom na našu národnú a ľudskú slobodu. Buďte na tento útok pripravení!“

15. december 1941 – Letci 310. čs. stíhacej perute RAF začali chrániť spojeneckú loďnú prepravu a sprevádzať britské bombardéry.

16. december 1941 – Čs. exilová vláda v Londýne vydala vyhlásenie o vojnovom stave medzi ČSR a Nemeckom späť k 29. septembru 1938. V roku 1944 došlo k prehodnoteniu uvedeného dátumu na 17. september 1938, teda na deň, kedy bol oficiálne založený Sudetonemecký zbor dobrovoľníkov – Freikorps, ktorý bol súdnym tribunálom v Norimbergu označený za zločineckú teroristickú organizáciu.

17. december 1944 – V Bratislave je umučený vysokoškolák a anti-fašista Mirko Nešpor.

18. december 1944 – Na čs. území začína operovať rumunská armáda. Oslobodila 1 722 obcí, z toho 31 miest.

19. december 1943 – Slovenskí zajatci v ZSSR požiadali o zaradenie do čs. jednotiek.

20. december 1944 – Oslobodené sú Levice. Po oslobodení Levíc vyvesili sovietsku a maďarskú zástavu. Československá zástava tu absentovala. V prvom čísle novín Pohronie (po maďarsky písaná časť – Saramvolgye), ktoré začali vychádzať 21. 1. 1945, v zásadnom programovom článku nebolo ani slovo o obnovení ČSR, ale hovorilo sa o „sovietskej Európe“.

21. december 1943 – 1. čs. samostatná brigáda v ZSSR už v zostave 40. armády zasahuje do bojov pri Fastove, Rude a Beloj Cerkvi. V bojoch do 3. januára 1944 padlo 66 jej príslušníkov, 270 bolo ranených a 75 nezvestných.

21. december 1944 – Do Sachsenhausenu je zo Slovenska vypravený posledný transport zo zberného tábora v Seredi.

21. december 1944 – Červená armáda oslobodzuje Rimavskú Sobotu.

Cca 25. december 1943 – Po štvormesačnom rokovaní sa v Bratislave, v budove na Gajovej ulici, zrodila Vianočná dohoda o vytvorení spoločného odbojového orgánu SNR.

25. december 1944 – J. Tiso vyhlasuje vo vianočnom posolstve partizánov a povstaleckých vojakov za zločincov, banditov a zradcov.

28. december 1943 – Ku koncu roka tvorí 1. čs. samostatnú obrnenú brigádu v Anglicku 4 095 osôb, z toho 740 Slovákov.

Z 28/29 decembra 1941 – Nad územím Protektorátu ČaM sú vysadené tri výsadky: Silver A, Silver B a Anthropoid.

ZRNKÁ HUMORU

Otcovské vysvetlenie

– Oco, v čom je životná pravda?

– V tom, že všetci klamú!

– A v čom je potom zmysel života?

– V tom, že z neho vyberáš pravdu.

* * *

Stačilo

Manželka sa rozhodla, že ma prekvapí. Keď prišla z práce, vyhnala ma pod sprchu. A potom ma celého ponatierala pravou šľahačkou. Asi kvôli zdravej pleti, pomyslel som si.

Lenže potom začala zo mňa šľahačku obľizovať. Keď prihádzala k najzaujímavejšiemu miestu, prestala.

Pýtam sa jej: – Prečo si prestala?

– Už som prejedaná.

* * *

Apríl

– Drahy, som tehotná!

– Čože?

– 1. apríl, milovaný.

– Počuj Hanka, ty ma raz

o rozum pripravíš.

– A aká som ti ja Hanka?

– 1. apríl, drahá.

* * *

Podľa výložiek

Ktorý dôstojník sa nosí najvyššie?

Predsa kapitán, má totiž hlavu vo hviezdach.

* * *

Zvedavec

– Slečna, kde sa končia tie vaše krásne nohy?

– Tam, kde sa začínajú tie vaše záujmy.

* * *

Pohotový muž

Napísala som susedovi na jeho špinavé auto: – umy ma!

Keď som potom prišla k svojej autu našla som na ňom: – Príď večer, napúšťam vaňu.

* * *

COVID-19

Coronavirus je taká strašná choroba, že sa musíte najprv otestovať, aby ste zistili, či ju vôbec máte.

Rúška

Ešte, že sa nosia rúška.

Keď som išiel do mesta zabudol som si zuby v pohári.

* * *

Gavaliér

– Slečna môžem vás odprevadiť?

– Nie. Lutujem, ale som vydatá.

– To nevadí. Aj ja som ženatý a tiež ťutujem.

* * *

Čas nezastaví

– Zistil som, že starnem. Zvuky, ktoré som predtým vydával pri sexe, teraz vydávam pri vstávaní z postele.

* * *

Pracovná ponuka

– Meteorológovia hľadajú nového kolegu do tímu:

Nástupný plat 600 eur, povitovo 1 200 eur.

* * *

Pýta sa synček

– Mami, a čo robí bocian, keď vybaví bábätko?

– Otočí sa na druhú stranu a chrápe!

pomôcky: ARIMA, NARA, AKA, ANAA, EEL	kládol oheň	kladná elektróda	EČV Malaciek	ženské meno	rapina	patriaca ujoji	porušenie vernosti	pomôcky: INIE, AMARE, AVAN	MPZ Slovenska	prelamuj	svetadiel	3. časť tajničky	Homérov epos
štát v Afrike								oslavuje					
1. časť tajničky								prikazoval dŕžak o nevinne					
písmeno gréckej abecedy			patriaca apovi					krátka ženská móda milovať, po taliansky					
kráča				značka peny do kúpeľa padla				slovo úcty v Ázii kozácky náčelník					
citovosť chmatnutia				sídlo v Japonsku riečne delfinovce						končatina obraz svätých na dreve			
autor výroku: FRANKLIN	holandská firma výrobkov pre deti	opoj alkoholom sídlo v Rusku			opátka ozdobne kuje								
Národný park Nízke Tatry						štát v Ázii omša, po česky						panovník v Rusku	ženské meno
usmerním pri príchode							emócie, po česky nepriepustná hornina						
2. časť tajničky										letopis			
ostrov v Polynézii				rieka v USA						sídlo v Japonsku			

Správne vylúštenie tajničky z č. 23 znie: **Majetok z nikoho neurobil boháča.** Knihu posielame Ing. Danke Nováckovej z Dolného Kubína.

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: **Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 Bratislava, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.**

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktor Dr. Vladimír Mikunda, editor Dr. Vladimír Dobrovič, redaktorka Mgr. Adriana Mikundová • redakčná pracovníčka Mgr. Darina Molnárová, tel. 02/38104948 • Internet: www.szpb.sk, e-mail: redakcia: sefredaktor@szpb.sk, bojovník@szpb.sk • Redakčná rada: predseda JUDr. Jozef Pupala, tajomník Dr. Vladimír Dobrovič, členovia – Doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc., RSDr. Jozef Petráš, Mgr. Eubomír Jančo, Dr. Kamil Krištofik, Doc. PhDr. Viliam Longauer, CSc., PhDr. Štefan Horváth, PaedDr. Jozef Rodák. • Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • IČO 00177431 • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvojtyždenné, cena jedného čísla 0,70 € (0,44 € pre predplatiteľov) • Objednávky na predplatňu prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky (aj do zahraničia) vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Úzbečská 4, 820 14 Bratislava 214, e-mail: predplatne@slposta.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegross, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS GOEN, s.r.o., Sklenárska 6, 811 02 Bratislava • Grafická úprava: Peter Procházka – G-T.P. Ročník XLIV (LXV) • Podávanie novinových zásielok povolené riaditeľom pošty pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • ISSN 2585-9625 (online) a ISSN 0552-3885 (tlačové vydanie) • Evidenčné číslo: EV 204/08. Titul neprešiel jazykovou korektúrou.